

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030

Grudzień, 2023 r.

Spis treści

Wstęp	3
Część wprowadzająca do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	5
Podstawa prawna opracowania Strategii.....	6
Metodyka opracowania	7
Okres trwania Strategii.....	9
Zasoby instytucjonalne umożliwiające realizację zadań	9
Część diagnostyczna	11
Informacje ogólne	11
Demografia.....	11
Pomoc społeczna.....	16
Edukacja	21
Ochrona zdrowia	23
Działalność kulturowa	25
Mieszkalnictwo.....	26
Lokalny rynek pracy.....	27
Organizacje pozarządowe	31
Finanse publiczne	33
Badanie sondażowe.....	34
Niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba.....	40
Ubóstwo	48
Bezrobocie.....	55
Wspieranie rodziny.....	59
Sytuacja osób starszych	70
Przemoc domowa.....	72
Uzależnienia	73
Bezpieczeństwo publiczne	76
Bezdomność	78
Analiza SWOT	79
Część programowo-wdrożeniowa.....	83
Podsumowanie diagnozy	83
Problemy i wyzwania stojące przed systemem pomocy społecznej w gminie Masłów.....	87
Wizja i Misja Gminy Masłów w kontekście rozwiązywania problemów społecznych.....	88
Cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki działań	89
Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią.....	100

Źródła finansowania zadań przewidzianych w Strategii.....	101
Zgodność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030 z innymi dokumentami o znaczeniu strategicznym i planistycznym.....	101
Poziom europejski	102
Poziom krajowy	103
Poziom wojewódzki oraz powiatowy.....	104
Poziom lokalny.....	106
Koordynator Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	106
System wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	106
Monitoring i ewaluacja.....	108
Bibliografia:	111
Spis tabel, wykresów i rysunków	112

Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030 jest dokumentem pomagającym kształtować system polityki społecznej na terenie gminy Masłów. Konieczność jej opracowania wynika bezpośrednio z ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Artykuł 17 wspomnianej ustawy precyzuje:

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych szczebla gminnego musi zawierać w szczególności¹:

1. diagnozę sytuacji społecznej;
2. prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
3. określenie:
  - a. celów strategicznych projektowanych zmian,
  - b. kierunków niezbędnych działań,
  - c. sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
  - d. wskaźników realizacji działań.

Prezentowana *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030* składa się z trzech zasadniczych części, będących odpowiedzią na wymagany ustawą zakres, tj. części wprowadzającej, diagnostycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat uwarunkowań zewnętrznych (prawnych, społeczno-gospodarczych, analityczno-programowych) opracowywanego dokumentu.

Część diagnostyczna podzielona jest na dwa elementy: analizę gminy i jej zasobów instytucjonalnych oraz diagnozę lokalnych problemów społecznych. Część ta została oparta na analizie źródeł zastanych, głównie sprawozdań przygotowywanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Masłowie, ale również danych Urzędu Gminy w Masłowie, Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach oraz identyfikacji mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT).

¹ Art. 16b ust. 2 Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023r. poz. 901, 1693)

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. Rozdział ten zawiera również informację o źródłach finansowania działań, kto odpowiada za koordynację realizacji Strategii oraz jak wygląda system jej monitoringu i ewaluacji.

Taka struktura niniejszego dokumentu strategicznego umożliwia racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określenie oraz wdrożenie wizji, celów i kierunków działań, po uprzednim uwzględnieniu przeprowadzonej diagnozy społecznej gminy, powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki negatywnych kwestii społecznych. Dokument stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, oraz doprowadzić do ich integracji społecznej. *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030* służyć będzie jako podstawa określająca kierunki zamierzeń rozwojowych w sektorze pomocy społecznej, na terenie gminy Masłów w latach objętych strategią, a jej głównymi odbiorcami nie są pracownicy sektora publicznego lecz mieszkańcy, stąd też Strategia została spisana językiem prostym, dostępnym dla osób niespecjalizujących się w pomocy społecznej.

Część wprowadzająca do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Dokument mający duży wpływ na kreowanie rzeczywistości społecznej powinien być oparty na wartościach i zasadach polityki społecznej, czyli doktrynach i normach działania, którymi to właśnie powinny się kierować podmioty polityki społecznej przy realizacji поставionych celów. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada przezorności** – bezpieczeństwo socjalne jednostki nie powinno być efektem tylko i wyłącznie świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać także z odpowiedzialności za przyszłość własną oraz rodziny.
2. **Zasada pomocniczości** – w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
3. **Zasada samorządności** – wyraża się poprzez organizację życia społecznego w sposób gwarantujący prawo do aktywnego udziału jednostkom i grupom w istniejących instytucjach społecznych oraz do tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
4. **Zasada wielosektorowości** - polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.
5. **Zasada samopomocy** – opiera się na istnieniu i rozwoju wzajemnej pomocy ludzi, którzy zmagają się z podobnymi problemami życiowymi, zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
6. **Zasada solidarności społecznej** – oznacza wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
7. **Zasada partycypacji** – określa taką organizację życia społecznego, która umożliwia jednostkom realizację swoich ról społecznych, a grupom pozwala zająć równoprawne z innymi grupami miejsce w społeczeństwie.
8. **Zasada dobra wspólnego** - przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne².

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najuboższych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Podstawa prawna opracowania Strategii

Przygotowując *Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Mastów do roku 2030* oparto się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna i komplementarna z obowiązującymi przepisami oraz wymogami prawnymi. Najważniejszym aktem prawnym państwa polskiego oraz fundamentem państwa i systemu prawnego jest **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej**. To ona określa podstawowe prawa i wolności obywatelskie, a także gwarantuje poszanowanie praw osobistych, politycznych, ekonomicznych oraz socjalnych. Szczególną ochroną obejmuje dobro rodziny. Konstytucja Rzeczypospolitej Polski mówi, że wszyscy obywatele są równi wobec prawa i obowiązków. Mają prawo do równego ich traktowania i nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Oznacza to również, że pomoc społeczna powinna wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiać im życie w warunkach odpowiednich godności człowieka.

Głównym aktem prawnym wyznaczającym kierunek lokalnej pomocy społecznej jest ustawa z dnia 12 marca 2004 roku **o pomocy społecznej**, jednak na treść i realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich w szczególności:

- ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym;
- ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych;
- ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym;
- ustawa z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie;
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych;
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- ustawa z dnia 25 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- ustawa z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego;
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014r. o Karcie Dużej Rodziny;
- ustawa z dnia 11 lutego 2016r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci;
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem";
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

Realizacja Strategii będzie wymagała także odwoływania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia, prawa pracy itp.

Metodyka opracowania

Opracowanie *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030* powierzono ekspertowi zewnętrznemu. Dokument został wypracowany jednak metodą ekspercko-partycypacyjną, co umożliwiło udział lokalnej społeczności na każdym etapie budowania Strategii, zaczynając od diagnozy i na części programowej kończąc. Proces opracowania Strategii składał się z następujących działań:

- Realizację badania sondażowego wśród mieszkańców gminy Masłów obejmującego kwestie lokalnych problemów społecznych;
- Analizę sytuacji społecznej gminy metodą desk research;
- Opracowanie diagnozy społecznej gminy;
- Analizę silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń polityki społecznej w gminie podczas spotkania warsztatowego Zespołu ds. opracowania strategii;
- Ustalenie celów strategicznych, szczegółowych oraz zadań niezbędnych do ich realizacji przez członków Zespołu wraz z ekspertem zewnętrznym,
- Przeprowadzenie konsultacji społecznych projektu dokumentu.

Proces tworzenia Strategii rozpoczęto realizacją badania sondażowego. Mieszkańcy mogli wypowiedzieć się poprzez ankietę elektroniczną zamieszczoną na stronie internetowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Masłowie³. Obszary ujęte w sondażu obejmowały m.in. aktualne warunki bytowe, główne problemy społeczne oraz propozycje najlepszych rozwiązań. Celem tych konsultacji było zdiagnozowanie obecnej sytuacji społecznej gminy, poprzez wskazanie największych problemów, które następnie należało uwzględnić podczas prac nad strategią, zestawiając je z danymi statystycznymi dotyczącymi gminy Masłów.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie gminy została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Urzędu Gminy w Masłowie, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Masłowie, Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach oraz instytucji i organizacji współpracujących z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Przygotowując strategię polityki społecznej na obszarze gminy uwzględniono m.in. dane dotyczące demografii, stopy bezrobocia oraz struktury rodzin korzystających

---

³ <https://gops-maslow.pl/a,10,strategia-rozwiazywania-problemow-spolecznych>

z pomocy społecznej. Informacje takie pozwalają przewidzieć zmiany zachodzące wśród mieszkańców gminy, przekładają się także na kierunek polityki społecznej.

W ramach warsztatów strategicznych omówiono główne problemy społeczne gminy, wskazano ich przyczyny oraz wpływ na mieszkańców, wypracowano analizę SWOT, której celem było wskazanie mocnych i słabych stron gminy w kontekście pomocy społecznej oraz wypracowano matrycę strategiczną porządkującą kierunki przyszłych działań.

Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, oświaty, policji, służby zdrowia, jednostek kultury oraz radni. Dnia 30 listopada 2023 roku Zarządzeniem Nr 0050.169.2023 Wójta Gminy Masłów powołano Zespół ds. opracowania *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030*.

Obecność w Zespole ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030 przedstawiciele różnych środowisk gwarantował rzetelne oraz zrównoważone podjęcie problematyki społecznej. W pracę nad Strategią mieszkańcy byli włączeni przed przygotowaniem wstępnego projektu dokumentu poprzez udział w badaniu ankietowym oraz po przygotowaniu projektu dokumentu w trakcie konsultacji nad jego zapisami. Ostateczny kształt dokumentowi nadał Zespół ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030 przy aktywnym wsparciu eksperta zewnętrznego.

Opracowana Strategia ma charakter otwarty, zawiera w sobie założenie ciągłego doskonalenia zawartych w niej zapisów, modyfikacji kierunków działań oraz sposobów realizacji założonych celów. **Stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów z zakresu pomocy społecznej.** Skuteczność wyznaczonych działań zależy zarówno od środków finansowych posiadanych przez Gminę jak i efektywności w ich dalszym pozyskiwaniu, dlatego też dobrze opracowana Strategia jest podstawą skutecznego ubiegania się o środki z budżetu państwa oraz fundusze Unii Europejskiej na realizację projektów ze sfery społecznej, dla których stanowi potencjalne uzasadnienie. Jako uzupełnienie środków gminnych należy wskazać aktywną współpracę z partnerami społecznymi, w tym organizacjami pozarządowymi, które to niejednokrotnie mają szersze możliwości ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe, często niedostępne dla jednostek samorządu terytorialnego.

Okres trwania Strategii

Okres obowiązywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów został ustalony do roku 2030. Oznacza to, że zaplanowano działania w wieloletniej perspektywie czasu. Taka długość wiąże się z wieloma czynnikami ryzyka, dlatego istotnym jest określenie zasad ewaluacji dokumentu. Wyznaczony okres obowiązywania *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030* wynika głównie z okresu obowiązywania dokumentów strategicznych szczebla krajowego oraz wojewódzkiego. Strategia Rozwoju Województwa oraz Strategia Polityki Społecznej dla województwa świętokrzyskiego obowiązują właśnie do 2030 roku i są to dwa główne dokumenty, z którymi zgodna musi być niniejsza Strategia. Ważnym również jest czas trwania unijnej perspektywy finansowej, która aktualnie obowiązuje do 2027 roku. Z dotychczasowego doświadczenia należy założyć, że dokumenty wykonawcze dla kolejnej perspektywy finansowej pojawią się w okolicach roku 2030. Biorąc powyższe pod uwagę, ustalony rok trwania Strategii umożliwi Gminie Masłów przygotowanie nowej Strategii zgodnej z wytycznymi kolejnych dokumentów strategicznych szczebla wojewódzkiego oraz nowej perspektywy finansowej.

Zasoby instytucjonalne umożliwiające realizację zadań

Obowiązkiem gminy jest udzielenie pomocy mieszkańcom znajdującym się w trudnej sytuacji. Warunkiem sprawnego funkcjonowania jest posiadanie zasobów kadrowych i instytucjonalnych zdolnych do podejmowania tych działań. Wśród zasobów instytucjonalnych na terenie gminy Masłów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych należy wymienić:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Masławie,
- Urząd Gminy w Masławie,
- Gminną Komisję ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii w Masławie,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Placówka Wsparcia Dziennego – Promyczek działającą przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Masławie,
- Gminną Bibliotekę Publiczną w Masławie,
- Centrum Edukacji i Kultury „Szkłany Dom”,
- Szkołę Podstawową im. Jana Pawła II w Masławie,
- Szkołę Podstawową z Oddziałami Integracyjnymi i Dwujęzycznymi im. Marii Skłodowskiej-Curie w Mącholicach Kapitulnych,

- Szkołę Podstawową i. Stefana Żeromskiego w Mąchocicach-Scholasterii,
- Szkołę Podstawową w Brzezinkach,
- Szkołę Podstawową im. Janusza Korczaka w Woli Kopcowej,
- Żłobek Samorządowy „Raj Maluszka”,
- Centrum Medyczne „Zdrowie” Sp. z o.o. Sp. k.,
- organizacje pozarządowe z terenu gminy Masłów.

Część diagnostyczna

Niniejsza część *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030* poświęcona jest analizie sytuacji społecznej gminy, rozszerzonej o powiązane z nią aspekty: gospodarcze, edukacyjne itp. Podstawę spojrzenia na gminę w perspektywie ostatnich lat stanowiły dokumenty i sprawozdania przygotowane przez instytucje publiczne. Uzupełnieniem obrazu ilościowego było przeprowadzone badanie sondażowe oraz spotkanie warsztatowe, które umożliwiło zweryfikowanie statystyk z „jakościowym” obrazem gminy Masłów.

Informacje ogólne

Gmina Masłów administracyjnie należy do powiatu kieleckiego i położona jest w centralnej części województwa świętokrzyskiego. Gmina Masłów graniczy z miastem Kielce oraz gminami:

- Zagnańsk, Miedziana Góra, Bodzentyn, Górno (powiat kielecki),
- Łączna (powiat skarżyski).

Gmina zajmuje powierzchnię 85,55 km², z czego 4503 ha stanowią użytki rolne (52,64% powierzchni gminy), w tym 2892 ha to grunty orne (33,8% powierzchni gminy), a ok. 3389 ha stanowią lasy (39,61% powierzchni).

Demografia

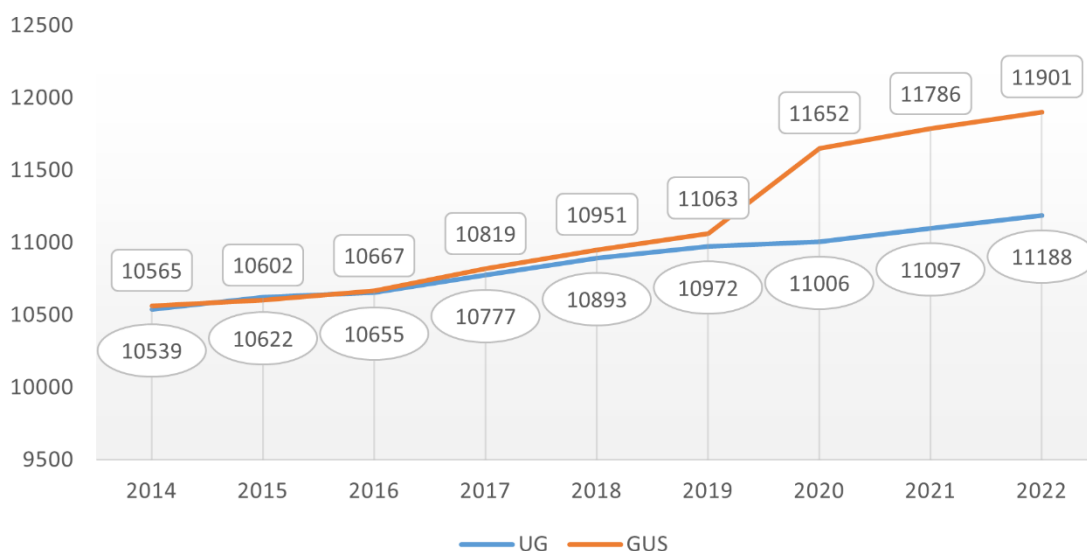

Demografia stanowi bardzo ważny element analizy strategicznej każdej gminy w Polsce. Jednym z warunków rozwoju gminy jest stały wzrost potencjału ludzkiego. Zasoby, ranga oraz rola kapitału ludzkiego uwarunkowane są nie tylko liczebnością populacji czy osób zatrudnionych, lecz również poziomem wiedzy, umiejętności, kreatywnością, przedsiębiorczością, stanem zdrowia itp. W interesie władz Gminy jest zabieganie o nowych mieszkańców, gdyż ich obecność przyczynia się do zwiększenia dochodów budżetowych.

Aktualna struktura demograficzna, która jest rezultatem przeszłych procesów, determinuje przyszłe kształtowanie zjawisk demograficznych i społecznych. Od liczby ludności, przekroju grup wiekowych, wskaźnika przyrostu naturalnego oraz dalszych prognoz powinny zależeć kolejne decyzje władz samorządowych, które wpłyną na kierunki podejmowanych działań na rzecz rozwiązywania obecnych

oraz przewidywanych w przyszłości problemów społecznych. W ujęciu strategicznym, wyniki analizy demograficznej powinny determinować politykę rozwojową gminy, w tym kwestię inwestycji skierowanych do poszczególnych grup odbiorców (szkoły, place zabaw, dom seniora itp.). Poniżej zaprezentowano wykres przedstawiający liczbę ludności w gminie Masłów w latach 2014-2022 według danych Urzędu Gminy oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

Wykres 1. Liczba ludności gminy w latach 2014-2022

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy oraz BDL GUS.

Niezależnie od tego, które dane zostaną wzięte po uwagę, na przestrzeni ostatnich lat można zaobserwować stały wzrost liczby mieszkańców gminy. Jak wynika z powyższego wykresu, do 2019 roku rozbieżności w podawanej liczbie mieszkańców przez Urząd Gminy oraz Główny Urząd Statystyczny były niewielkie. W 2020 roku można zauważyć znaczny wzrost liczby mieszkańców (wg GUS). Nie jest on jednak spowodowany procesami demograficznymi, a zmianą wartości bazowej bilansu stanu i struktury ludności stosowanej przez Główny Urząd Statystyczny. Wynika to z faktu, że od 2020 roku bazą wyjściową bilansu stanu i struktury ludności są wyniki Narodowego Spisu Powszechnego 2021.

W związku z tym dane, jak i wskaźniki odnoszące się do liczby i struktury ludności (płeć, grupy wieku) od 2020 roku zostały przeliczone zgodnie z bilansem przygotowanym w oparciu o wyniki NSP 2021. Można zatem powiedzieć, że dane te zostały zaktualizowane.

Na koniec grudnia 2022 roku gmina Masłów liczyła 11 188 mieszkańców (UG), czyli o 558 osób więcej niż w roku 2014 (wzrost o 5,3%). W przypadku danych Głównego Urzędu Statystycznego, w analogicznym okresie ludność gminy zwiększyła się o 1 336 osób (12,6%: z 10565 do 11901).

Liczbę mieszkańców gminy Masłów w latach 2019-2022, z uwzględnieniem poszczególnych miejscowości prezentuje poniższa tabela. Najwięcej mieszkańców przybyło w Domaszowicach (+116), Woli Kopcowej (+61) oraz Ciekotach (+36).

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy Masłów wg miejscowości w latach 2019-2022

Miejscowość	2019	2020	2021	2022
Masłów Pierwszy	1873	1856	1881	1888
Wola Kopcowa	1493	1492	1523	1554
Mąchocice Kapitulne	1370	1368	1361	1359
Domaszowice	1227	1274	1300	1343
Dąbrowa i Dąbrowa Osiedle	1069	1067	1068	1063
Masłów Drugi	985	988	991	988
Wiśniówka	604	608	614	603
Brzezinki	583	577	573	581
Ciekoty	525	529	539	561
Mąchocice-Scholasteria	496	489	486	482
Dolina Marczakowa	408	417	425	432
Barcza	339	341	336	334
RAZEM	10972	11006	11097	11188

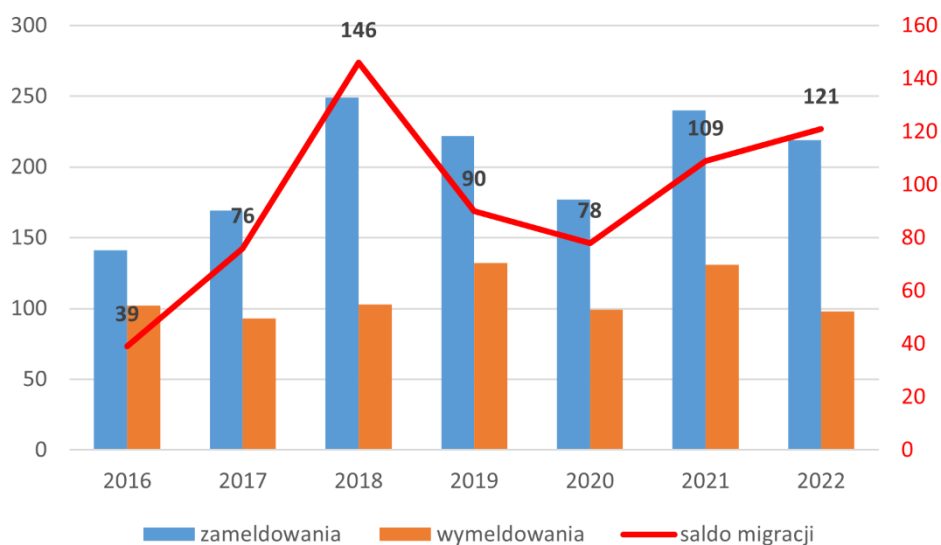
Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Masławie.

Zwiększenie liczby ludności gminy jest zjawiskiem pożądanym, wpływającym na procesy zarządcze w Gminie. Jednak sama dynamika zmian liczby mieszkańców nie oddaje pełnego obrazu gminy w kontekście zmian demograficznych. Koniecznym jest jeszcze ustalenie struktury gminy, czyli analizy jakościowej. Mając dopiero taki pełny obraz należy określić potencjały i wyzwania jakie z tego tytułu mogą mieć miejsce w jednostce.

Jedną z przyczyn wzrostu liczby ludności gminy może być saldo migracji, które liczone jest jako różnica zameldowań i wymeldowani. W przypadku gminy Masłów we wszystkich ostatnich latach saldo migracji miało wartość dodatnią⁴. W okresie tym do gminy sprowadziło się 659 osób więcej niż ją opuściło.

⁴ Dane za rok 2015 są niedostępne w GUS, dlatego do analizy wzięto dane od 2016 roku.

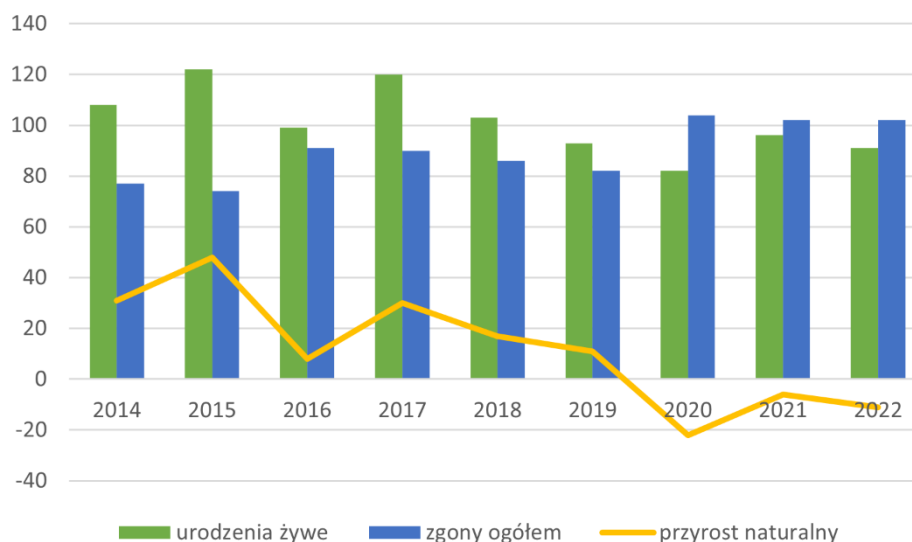
Wykres 2. Zameldowania, wymeldowania oraz saldo migracji w gminie Masłów w latach 2016-2022

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Kolejnym wskaźnikiem obrazującym dynamikę zmian w strukturze demograficznej gminy jest przyrost naturalny. Określa on różnicę między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów na przestrzeni konkretnego roku. Do 2019 roku przyrost naturalny miał wartość dodatnią. W ostatnich trzech latach liczba zgonów przewyższyła jednak liczbę urodzeń.

Wykres 3. Przyrost naturalny w gminie Masłów w latach 2014-2022

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych UG Masłów oraz BDL GUS⁵.

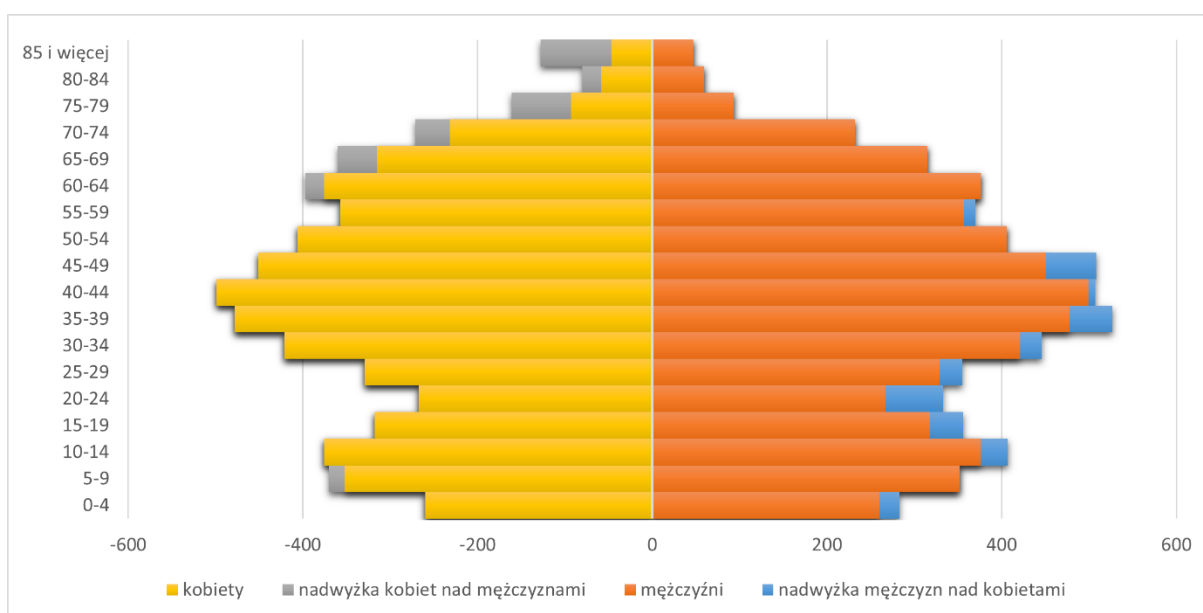
Ważnym aspektem analizy jakościowej jest tzw. piramida wieku, prezentująca rozkład ludności z uwzględnieniem płci oraz grup wiekowych. Ujęcie mieszkańców gminy w ten sposób pozwala na

⁵ Dane Urzędu Gminy za lata 2018-2022, dane BDL GUS za lata 2014-2017.

spojrzenie na aktualną strukturę ludności pod kątem przyszłych procesów demograficznych. Piramidy wieku dzielimy na progresywne, regresywne i zastojowe. Piramida typu progresywnego pokazuje zwiększanie się liczby ludności, typu zastojowego obrazuje sytuację w której liczba dzieci jest taka sama jak liczba dorosłych, typu regresywnego obrazuje zmniejszanie się liczby ludności.

Jak wynika z piramidy wieku, gmina Masłów jest przykładem społeczeństwa zastojowego. Największą grupę mieszkańców stanowią osoby w wieku między 35 a 49 rokiem życia, a liczba młodych mieszkańców (do 19 roku życia) jest większa niż liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Z poniższej piramidy wieku wyraźnie widać, że wśród osób w wieku produkcyjnym ma miejsce stała przewaga liczby mężczyzn nad kobietami – największa w grupie wiekowej 20-24. Dopiero wśród mieszkańców powyżej 60 roku życia jest więcej kobiet niż mężczyzn.

Wykres 4. Piramida wieku GUS (2022r.)

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

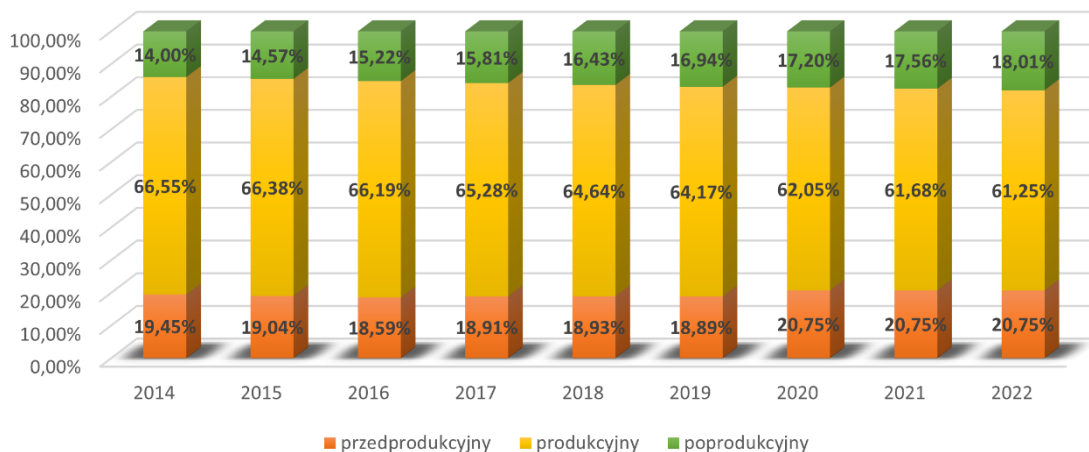
Ważnym elementem struktury demograficznej ludności mającym wpływ na przebieg procesów demograficznych jest wiek ludności, przekładający się na odsetek ludności w wieku produkcyjnym. Przy powyższej piramidzie wieku wspomniano, że wśród mieszkańców w wieku produkcyjnym przeważają mężczyźni, co będzie miało swoje odzwierciedlenie w przyszłych procesach demograficznych.

Na przestrzeni ostatnich dziewięciu lat zwiększył się odsetek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz poprodukcyjnym. Udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym zwiększył się o 4 punkty procentowe.

Wykres ekonomicznych grup wieku stanowi o korzystnym obrazie demograficznym gminy. Przyjmuje się, że społeczeństwo z 20% odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym określa się mianem „społeczeństwa starzejącego się”. W przypadku gminy Masłów w roku 2022 było to 18,01% ludności, jednak rośnie na przestrzeni ostatnich lat.

Wykres 5. Ludność gminy Masłów wg ekonomicznych grup wieku

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Powyższa analiza ukazuje korzystną sytuację demograficzną gminy Masłów, jednak odpowiadają za to głównie czynniki migracyjne. Obecna struktura demograficzna w perspektywie kolejnych lat może doprowadzić do dalszego zwiększania się odsetka mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Organizują ją zarówno organy administracji rządowej jak i samorządowej, współpracując z organizacjami społecznymi, Kościołem, związkami wyznaniowymi oraz innymi osobami fizycznymi i prawnymi.

Podstawową jednostką systemu pomocy społecznej gminy Masłów jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Masłowie. Ośrodek realizuje zadania określone nie tylko w ustawie o pomocy społecznej, ale również wynikające z innych aktów prawnych tj.: ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, ustawy o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, ustawy o powszechnym ubezpieczeniu społecznym, ustawy o ochronie zdrowia psychicznego itp. Przy realizacji niektórych zadań kadra Gminnego Ośrodka

Pomocy Społecznej współpracuje między innymi z Wydziałem Polityki Społecznej Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego w Kielcach, Powiatowym Urzędem Pracy w Kielcach, Sądem, Policją, placówkami szkolnymi, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach, Gminną Komisję ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii w Masłowie, Zespołem Interdyscyplinarnym, kuratorami, placówkami służby zdrowia, komornikami oraz organizacjami pozarządowymi.

Każda osoba oraz rodzina nie będąca w stanie samodzielnie rozwiązać swoich problemów ma prawo zwrócić się z prośbą o pomoc do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Prawo do wsparcia udzielanego przez Ośrodek mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. Pomoc udzielana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej może mieć charakter finansowy i niepieniężny. Do świadczeń niepieniężnych realizowanych przez ośrodek należy zaliczyć:

- Pracę socjalną - udzielana jest osobom/ rodzinom na rzecz poprawy ich funkcjonowania w środowisku lokalnym, może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny. Udzielana jest bez względu na posiadany dochód, również osobom/ rodzinom nie korzystającym ze świadczeń pomocy społecznej.
- Składki na ubezpieczenie zdrowotne.
- Sprawienie pogrzebu odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego, w przypadku gdy rodzina nie jest w stanie zorganizować pogrzebu lub jest brak rodziny.
- Schronienie. GOPS udziela pomocy osobom bezdomnym w postaci zapewnienia schronienia w schronisku lub noclegowni. Możliwa jest forma pomocy w postaci przyznania zasiłku celowego z przeznaczeniem na opłacenie pobytu w ośrodku.
- Posiłek. Zgodnie z ustawą Ośrodek Pomocy Społecznej zapewnia gorący posiłek osobom, które własnym staraniem nie mogą go sobie zapewnić. Od kilku lat Ośrodek realizuje program dożywiania dzieci w szkołach.
- Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania. Udzielane są one osobom, które z powodu wieku, choroby itd. potrzebują pomocy osób trzecich.
- Specjalistyczne usługi opiekuńcze – dostosowane są do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi i świadczone w miejscu ich zamieszkania.

Do świadczeń o charakterze pieniężnym należy wymienić:

- Zasiłek celowy - pomoc w tej formie przeznaczona jest głównie na zakup żywności, opału, opłaty za energię. W przypadku stwierdzenia marnotrawstwa przyznanych świadczeń pomoc jest ograniczana lub odmawiana. Z uwagi na dobro osób będących na utrzymaniu osoby ubiegającej się o pomoc finansową w przypadku marnotrawstwa przyznawana jest pomoc w formie niepieniężnej, np. zakupu

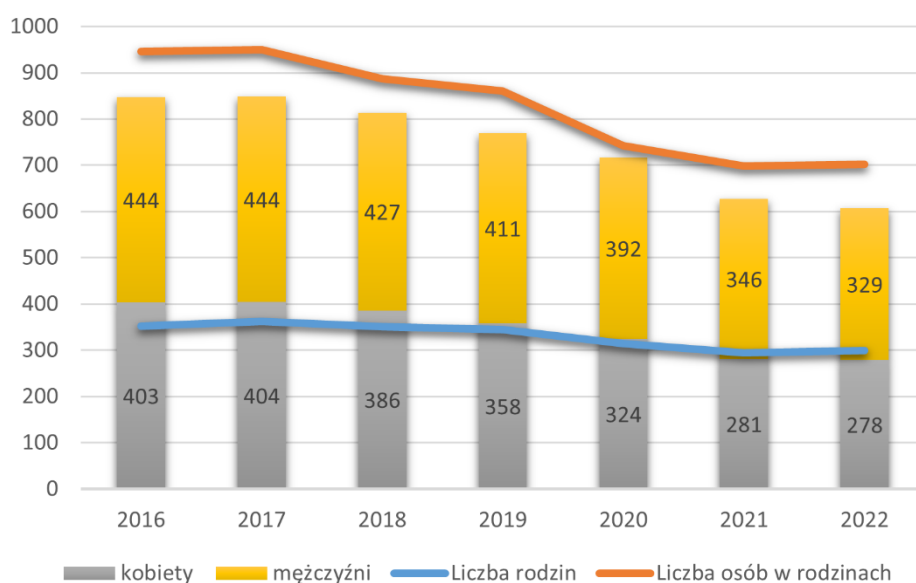
żywności. Szczególnym rodzajem zasiłku celowego (niezależnie od dochodu) jest zasiłek celowy z powodu zdarzenie losowego.

- Specjalny zasiłek celowy - przysługuje w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy dochód rodziny przekracza kryterium dochodowe określone w ustawie.
- Zasiłek okresowy - pomoc w formie zasiłków okresowych przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, itd., w przypadku, gdy dochód rodziny jest niższy od kryterium dochodowego określonego w ustawie.
- Zasiłek stały - przysługuje pełnoletniej osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

W 2022 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Maślowie zatrudnionych było 11 osób (stan na 31 grudnia), z czego 6 osób to pracownicy socjalni. 9 osób miało wykształcenie wyższe, z czego jedna specjalizację z organizacji pomocy społecznej. Zatrudnienie w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w ostatnich latach utrzymuje się na tym samym poziomie, nawet pomimo konieczności realizacji kolejnych działań. Zmniejszyła się za to liczba rodzin korzystających z pomocy Ośrodka – w 2022 roku było to 299 rodzin – o pięć więcej niż w roku poprzednim, ale o 53 mniej niż jeszcze w 2016 roku.

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że w ostatnich latach to mężczyźni częściej korzystali z pomocy.

Wykres 6. Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2016-2022

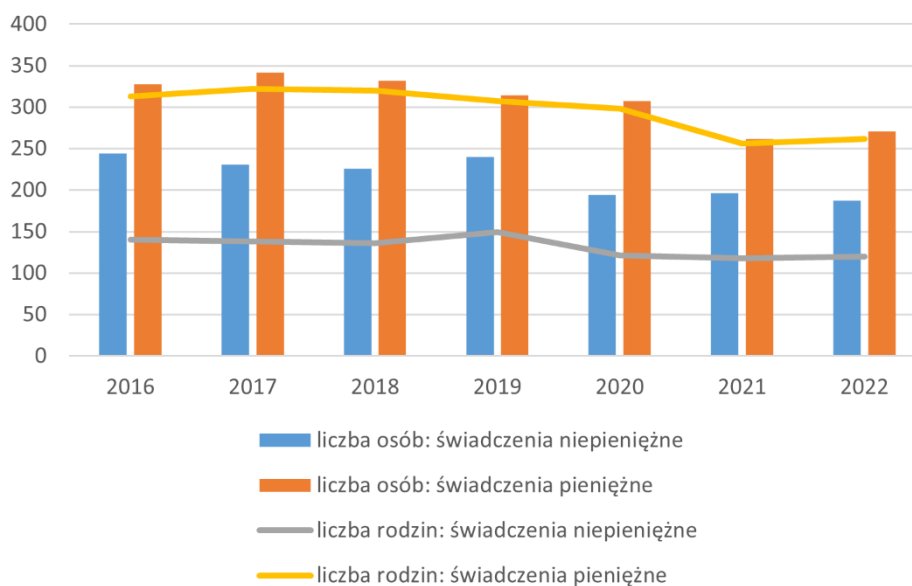

Źródło. Opracowanie własne na podstawie GOPS w Maślowie

Najczęstszą formą pomocy są świadczenia (wymienione powyżej). Świadczenia pomocy społecznej są zróżnicowane, niektóre z nich mają charakter obligatoryjny, a inne fakultatywny. Każdy rodzaj świadczenia ma ustawowo określone przesłanki będące podstawą ich przyznania. Wyodrębnić można następujące rodzaje świadczeń: w naturze, pieniężne oraz usługi. Wszystkie świadczenia udzielane są bezpłatnie, odpłatnie lub za częściową odpłatnością w zależności od kryterium dochodowego rodziny. Poniższy wykres prezentuje liczbę osób oraz rodzin, które skorzystały ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2016-2022. Część rodzin otrzymywała oba rodzaje świadczeń, stąd liczba rodzin na poniższym wykresie nie równa się wartościom przedstawionym na wykresie powyżej. Analizując liczbę osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej można wyciągnąć główne wnioski:

- w każdym roku większość osób (i rodzin) otrzymywała świadczenia pieniężne,
- liczba rodzin otrzymujących świadczenia pieniężne systematycznie malała do roku 2021,
- w perspektywie analizowanego przedziału czasu zmniejszyła się liczba osób otrzymujących świadczenia pieniężne i niepieniężne.

Wykres 7. Liczba osób i rodzin korzystających ze świadczeń w latach 2016-2022

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Masłowie wynika, że ze świadczeń pieniężnych zdecydowanie częściej korzystają gospodarstwa jednoosobowe niż wieloosobowe. W przypadku gospodarstw wieloosobowych liczba rodzin otrzymujących poszczególne typy świadczeń utrzymuje się na zbliżonym poziomie (z lekką przewagą świadczeń pieniężnych).

W 2022 roku, tak jak w poprzednich latach, najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Masłowie była długotrwała lub ciężka choroba.

Tabela 2. Powody przyznania pomocy przez GOPS w Masłowie w latach 2018-2022

Powód przyznania pomocy	2018	2019	2020	2021	2022
Długotrwała lub ciężka choroba	236	221	196	192	208
Ubóstwo	182	167	153	133	141
Bezrobocie	152	142	117	96	80
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	63	65	58	58	52
Niepełnosprawność	160	162	149	143	149
Potrzeba ochrony macierzyństwa	36	37	29	26	27
Alkoholizm	33	36	34	25	22
Zdarzenie losowe	4	0	4	2	2
Przemoc domowa	3	6	6	8	6
Trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z ZK	9	11	5	7	9
Bezdomność	8	9	11	7	12
Sytuacja kryzysowa	0	0	4	1	1
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0
Narkomania	0	0	0	1	1
Sieroctwo	0	0	1	2	2
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	1

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Dużą część klientów pomocy społecznej stanowią osoby długotrwale korzystające z wsparcia. Jest to często związane z trudną sytuacją materialną tych rodzin oraz z nieumiejętnością odnalezienia się w obecnych realiach społeczno-gospodarczych. Osoby te wymagają podjęcia szczególnych działań mających na celu usamodzielnienie ich od pomocy społecznej.

Podstawowym „narzędziem” pracy pracowników socjalnych jest wywiad środowiskowy. Jest to rozmowa przeprowadzana u osób i rodzin, które korzystają z pomocy społecznej lub starają się o nią, mająca na celu ocenę ich sytuacji.

Tabela 3. Wywiad środowiskowy

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba rodzin	565	740	820	351	312	338
Liczba osób	362	455	462	341	306	329

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Opisana struktura klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej odzwierciedla potrzebę utrzymania dotychczasowego poziomu nakładów ponoszonych przez Gminę na wsparcie finansowe mieszkańców, gdyż ich sytuacja ekonomiczna w najbliższym czasie nie ulegnie poprawie ze względu na ograniczone możliwości pozyskania dodatkowych dochodów własnych, pogarszającą się sytuację ekonomiczną rodzin, starzenie się społeczeństwa, niskie emerytury oraz rosnące koszty utrzymania.

Edukacja

Na terenie gminy Masłów działa pięć szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Masłów:

- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Masłowie,
- Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi i Dwujęzycznymi im. Marii Skłodowskiej-Curie w Mącholicach Kapitulnych,
- Szkoła Podstawowa w Mącholicach Scholasterii,
- Szkoła Podstawowa w Brzezinkach,
- Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Woli Kopcowej.

Przy każdej powyższej szkole działają oddziały przedszkolne, przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do 5. Nadrzędnym celem szkół podstawowych jest wszechstronny rozwój ucznia poprzez realizację zadań w zakresie nauczania, kształcenia umiejętności i wychowania. Dodatkowo podejmowane są działania opiekuńcze i profilaktyczne odpowiednio do istniejących potrzeb.

Tabela 4. Liczba uczniów w gminie Masłów

Liczba uczniów na dzień 30 września roku:	2019	2020	2021	2022
Szkoła Podstawowa w Masłowie	281	281	291	290
Szkoła Podstawowa w Mącholicach Kapitulnych	121	114	116	119
Szkoła Podstawowa w Mącholicach Scholasterii	147	148	140	138
Szkoła Podstawowa w Brzezinkach	67	66	67	60
Szkoła Podstawowa w Woli Kopcowej	37	43	43	45
RAZEM	653	652	657	652

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie Gminy Masłów.

W roku szkolnym 2022/2023 naukę w szkołach podstawowych rozpoczęło łącznie 652 uczniów. Jak wynika z powyższej tabeli, liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez Gminę Masłów od kilku lat utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Osobną kwestią pozostaje fakt, że część uczniów swoją edukację realizuje w szkołach podstawowych na terenie miasta Kielce.

Zgodnie z nowelizacją ustawy oświatowej z 2022 roku, w szkołach i przedszkolach muszą być zatrudnieni specjaliści: pedagodzy, pedagodzy specjaliści, psychologowie, logopedzi lub terapeuci pedagogiczni. W szkołach samorządowych w gminie Masłów w roku szkolnym 2023/2024 zatrudnienie specjalistów wyglądało następująco:

- Szkoła Podstawowa w Masłowie:
  - pedagog 15/22

- logopeda 11/22
- pedagog specjalny w tym rewalidacja, zaj. kor.-komp. 11/22
- psycholog 11/22
- Szkoła Podstawowa w Mącholicach Kapitulnych:
  - pedagog 13/22
  - logopeda 6/22
  - pedagog specjalny 9/22
  - psycholog 11/22
- Szkoła Podstawowa w Mącholicach Scholasterii:
  - pedagog 11/22
  - logopeda 4/22
  - pedagog specjalny w tym rewalidacja 9/22
  - psycholog 9/22
- Szkoła Podstawowa w Brzezinkach:
  - pedagog 9/22
  - logopeda 6/22
  - pedagog specjalny w tym rewalidacja 9/22
  - psycholog 9/22
- Szkoła Podstawowa w Woli Kopcowej:
  - pedagog 8,5/22
  - logopeda 6/22
  - pedagog specjalny 10,3/22
  - psycholog 8,3/22

Dla organów prowadzących szkoły podstawowe, ważną informacją jest liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych. Informacja ta, poparta danymi demograficznymi pozwala oszacować przewidywaną liczbę uczniów klas I w przyszłości. Liczbę „przedszkolaków” w gminie Masłów w ostatnich latach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych i klasach „0” w gminie Masłów

Liczba dzieci na dzień 30 września	2019	2020	2021	2022
Szkoła Podstawowa w Masławie	105	105	108	106
Szkoła Podstawowa w Mącholicach Kapitulnych	49	49	43	46
Szkoła Podstawowa w Mącholicach Scholasterii	60	64	64	67
Szkoła Podstawowa w Brzezinkach	65	62	52	53
Szkoła Podstawowa w Woli Kopcowej	57	58	62	73
OGÓŁEM	336	338	329	345

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie Gminy Masłów.

W roku szkolnym 2022/2023 w oddziałach przedszkolnych i klasach „0” przy szkołach podstawowych uczyło się 345 dzieci – najwięcej spośród czterech ostatnich analizowanych lat. Wzrost ten wynikał głównie ze zwiększenia liczby dzieci w oddziale przedszkolnym przy Szkole Podstawowej w Woli Kopcowej.

Ochrona zdrowia

Jednym z zadań gminy służącym zaspokajaniu potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie ochrony zdrowia publicznego, jest m.in. zabezpieczenie dostępności do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa i ginekologii oraz stomatologii zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Do zadań własnych gminy w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej należy również:

- opracowywanie i realizacja oraz ocena efektów programów zdrowotnych wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców gminy,
- przekazywanie powiatowi informacji o realizowanych programach zdrowotnych,
- inicjowanie i udział w wytyczaniu kierunków przedsięwzięć lokalnych, zmierzających do zaznajamiania mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami,
- podejmowanie innych działań, wynikających z rozeznania potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców gminy.

Zgodnie z ustawą o zdrowiu publicznym zadania z zakresu zdrowia publicznego obejmują:

- monitorowanie i ocenę stanu zdrowia społeczeństwa, zagrożeń zdrowia oraz jakości życia związanej ze zdrowiem społeczeństwa,
- edukację zdrowotną dostosowaną do potrzeb różnych grup społeczeństwa, w szczególności dzieci, młodzieży i osób starszych,
- promocję zdrowia i profilaktykę chorób,
- działania w celu rozpoznawania, eliminowania lub ograniczania zagrożeń i szkód dla zdrowia fizycznego i psychicznego w środowisku zamieszkania, nauki, pracy i rekreacji,
- analizę adekwatności i efektywności udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej w odniesieniu do rozpoznanych potrzeb zdrowotnych społeczeństwa,
- inicjowanie i prowadzenie badań naukowych oraz współpracy międzynarodowej w zakresie zdrowia publicznego,
- rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego,
- ograniczanie nierówności w zdrowiu wynikających z uwarunkowań społeczno-ekonomicznych,
- działania w obszarze aktywności fizycznej.

Nie wszystkie z wymienionych powyżej zadań leżą w gestii samorządu gminnego. Nikt nie oczekuje od władz gminy Masłów prowadzenia badań naukowych oraz współpracy międzynarodowej w zakresie zdrowia publicznego, ale większość z tego katalogu zadań znajduje swoje odzwierciedlenie w działaniach podejmowanych na rzecz mieszkańców gminy.

Usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy Masłów świadczy Centrum Medyczne „Zdrowie” Sp. z o.o. Sp. k. z siedzibą w Kielcach. Podmiot ten wykorzystuje na podstawie umowy dzierżawy budynki ośrodków zdrowia w Masłowie i Mącholicach Kapitulnych na okres do 31 października 2025r. Dodatkowo w Wiśniówce działa również Ośrodek Zdrowia i Stacja Opieki.

Z korzystania z opieki medycznej świadczonej przez Centrum Medyczne „Zdrowie” deklarowało 4 498 osób, czyli około 40% populacji gminy. Należy jednak mieć na uwadze, że bliskość Kielc wpływa na poszerzenie możliwości podjęcia leczenia, w tym specjalistycznego przez mieszkańców gminy.

Z poniższej tabeli można zauważyć stały wzrost liczby mieszkańców zadeklarowanych do lekarza w ośrodku zdrowia w Masłowie lub Mącholicach Kapitulnych. Największy wzrost miał miejsce w 2020 roku (o 440 osób, czyli 11%). W roku tym zdecydowanie wzrosła liczba udzielonych porad lekarskich, co oczywiście związane było w dużej mierze z pandemią COVID-19 (wzrost liczby porad o 159%).

Tabela 6. Liczba świadczeń i porad udzielonych przez Centrum Medyczne „Zdrowie” w Masłowie

	2019	2020	2021	2022
<i>Zadeklarowani</i>	3969	4409	4477	4498
<i>Porady lekarskie</i>	7400	19200	18138	17755
<i>Liczba wystawionych recept</i>	14700	30700	38120	23040

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie Gminy Masłów.

Jako główne problemy zdrowotne trapiące mieszkańców gminy Masłów należy wskazać przewlekłe choroby układu krążenia (wśród których dominuje nadciśnienie tętnicze i niedokrwienne choroby serca), nowotwory, infekcje górnych dróg oddechowych, cukrzycę oraz przewlekłe choroby układu mięśniowo-stawowego.

Epidemia koronawirusa wpłynęła również na zmianę stylu życia ludności. Nagłe ograniczenie aktywności fizycznej, zła dieta, stres, ograniczenie wizyt u lekarza i badań diagnostycznych zwiększyły ryzyko zachorowania na choroby cywilizacyjne. Dodatkowo według Funduszu Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci (UNICEF) jedna na siedem młodych osób w wieku od 10 do 19 lat cierpi na zdiagnozowane zaburzenia psychiczne. Organizacja łączy to bezpośrednio ze skutkami pandemii: zakłócenie dotychczasowego trybu życia, edukacji i rekreacji, jak również obawy o dochody rodziny i zdrowie powodują strach, gniew i troski o przyszłość. Zaburzenia te mogą mieć postać zaburzeń lękowych, depresji, problemów behawioralnych m.in. Wpływ pandemii jest zatem poważny i będzie odczuwalny przez wiele kolejnych lat. Promowanie zdrowia psychicznego młodych ludzi jest ważnym wkładem w ich dobre samopoczucie, rozwój oraz udział w społeczeństwie. W takiej sytuacji jeszcze ważniejsze stały się działania edukacyjne i profilaktyczne skierowane do mieszkańców. W samym 2022 roku mieszkanki gminy Masłów skorzystały z bezpłatnych badań mammograficznych w ramach

Programu Profilaktyki Raka Piersi. Badania zostały przeprowadzone 4 razy w Mammobusie specjalnie zaprojektowanym dla potrzeb mammografii z których skorzystało ok 120 pań w wieku 50-69 lat. Dodatkowo z cytomammobusu Świątokrzyskiego Centrum Onkologii skorzystało około 40 pań w wieku 25-59 lat, które wykonały bezpłatne badanie cytologiczne⁶.

Działalność kulturowa

Działalność kulturową gminy Masłów uwarunkowuje jej charakter oraz bliskie położenie od miasta wojewódzkiego. Charakterystyka działalności instytucji kultury na terenie gminy wiejskiej znacząco różni się od funkcjonowania takich instytucji w dużym ośrodku miejskim. Zamiast specjalizacji pojawia się uniwersalność, ponieważ wymagają tego ograniczone zasoby, wymagania stawiane przed pracownikami oraz dostępność innych form kultury w pobliskim mieście. Centralną funkcję kulturową na terenie gminy pełni Centrum Edukacji i Kultury „Szklany Dom”, w którego strukturze organizacyjnej znajdują się dworek Stefana Żeromskiego, pięć świetlic (w Ciekotach, Dąbrowie, Barczy, Dolinie Marczakowej oraz Wiśniówce), Gminny Ośrodek Kultury, boiska w Brzezinkach i Woli Kopcowej oraz Hostel Lubrzanka (wyłączony z użytkowania od 2019 roku). Centrum Edukacji i Kultury prowadzi bardzo aktywną politykę kulturalną gminy. Na terenie gminy Masłów organizowanych jest mnóstwo wydarzeń zarówno o charakterze rozrywkowym, ludowym jak i promującym literacką spuściznę Stefana Żeromskiego. Ważnym elementem działalności Centrum jest również realizowana oferta edukacyjna. Odbywają się tu spotkania próby zespołów, zajęcia taneczne, próby Chóru, zajęcia warsztatowe z nauki gry na gitarze, próby Młodzieżowej Orkiestry Dętej oraz nauka gry na pianinie.

Ważną rolę w działalności kulturalnej gminy pełni również Gminna Biblioteka Publiczna. Biblioteka wspomaga szeroko rozumianą edukację społeczną i zapewnia szeroki dostęp do wiedzy poprzez aktywną promocję czytelnictwa. Uniwersalny charakter zbiorów bibliotecznych i jego systematyczne uzupełnianie sprzyja zaspokajaniu potrzeb użytkowników różnych grup wiekowych. Dostępność do usług Biblioteki zwiększają dwie filie w Mącholicach Kapitulnych oraz w Wiśniówce.

Ważnym elementem lokalnego kulturowego krajobrazu gminy są również Koła Gospodyń Wiejskich oraz inne grupy artystyczne działające między innymi przy Centrum Edukacji i Kultury „Szklany Dom”⁷.

Wśród tych grup są:

- Andrzej i Przyjaciele - zespół wokalny – instrumentalny, działający od 2006 roku,
- Barczanki - zespół śpiewaczy działający w ramach Koła Gospodyń Wiejskich w Barczy,

⁶ Raport o stanie Gminy Masłów za rok 2022

⁷ http://szklanydom.maslow.pl/pl/edukacja/grupy_artystyczne

- Brzeziniarki - zespół śpiewaczy działający w KGW Brzeziniarki od 1966 roku,
- Chór Masłowianie - chór z pięknymi tradycjami, działający od 1921 roku,
- Czarcie Babki - najmłodsze stażem koło gospodyń wiejskich,
- Dąbrowianki - zespół śpiewaczy działający od 2000 roku w Dąbrowie,
- Dolinianki – KGW działające od 2013 roku,
- Domaszowianki - zespół śpiewaczy działający od 2015 roku,
- Grupa Artystyczna Golica – prowadzi działalność muzyczną oraz kulturalno-twórczą,
- Kapela Adaśki – kapela z ponad 20 letnim doświadczeniem,
- Klub Seniora - skierowany dla ludzi starszych, którzy pragną kultywować dawne tradycje,
- Kopcowianki - zespół śpiewaczy oficjalnie działający od 1990 roku,
- Lubrzanka - zespół śpiewaczo-obrzędowy z Mąchocic Kapitulnych, działający przy KGW,
- Nowe Masłowianki - zespół śpiewaczy działający od 1996 r. w Masłowie Drugim,
- Młodzieżowa Orkiestra Dęta – najmłodszy wiekiem zespół działający w gminie Masłów,
- Osiedlowy Klub „Babiniec” w Wiśniówce – inicjator wielu lokalnych wydarzeń,
- Zespół Pieśni i Tańca Ciekoty – zespół z ponad 30 letnią tradycją muzyczną,
- Zespół Pieśni i Tańca Żeromszczyzna – najmłodszy stażem zespół artystyczny w gminie.

W rejestrze Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wynika, że na terenie gminy Masłów działa 6 Kół Gospodyń Wiejskich:

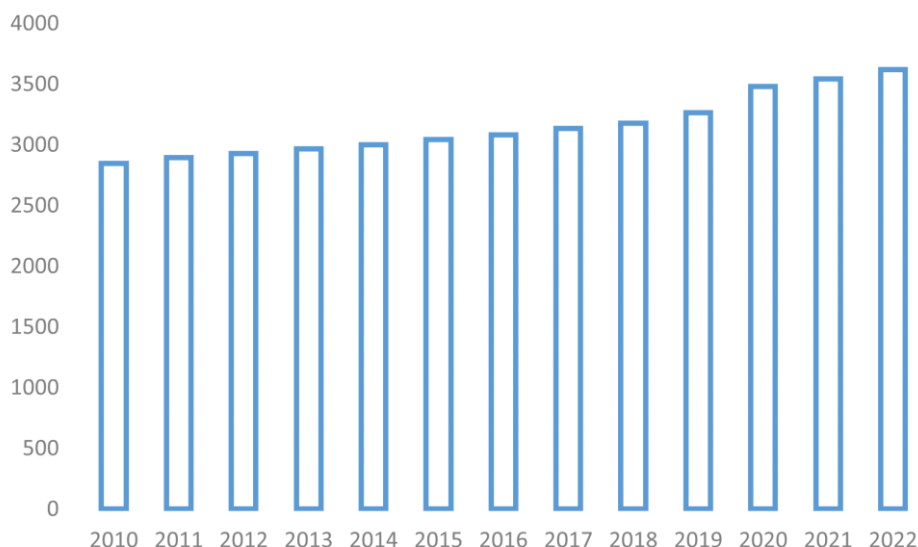
- Koło Gospodyń Wiejskich w Domaszowicach,
- Koło Gospodyń Wiejskich z Masłowa Pierwszego "Czarcie Babki",
- Koło Gospodyń Wiejskich " Brzeziniarki" w Brzezinkach,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Ciekotach " Żeromszczyzna",
- Koło Gospodyń Wiejskich Lubrzanka w Mąchocicach Kapitulnych,
- Koło Gospodyń Wiejskich "Żeromszczanki" w Mąchocicach-Scholasterii.

Mieszkalnictwo

Dla prawidłowego funkcjonowania rodziny potrzebują odpowiednich warunków mieszkaniowych, ponieważ brak swojego mieszkania często bywa powodem wstrzymującym decyzję młodych małżeństw o powiększeniu rodziny. Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w ciągu ostatnich trzynastu lat na terenie gminy Masłów przybyło 775 nowych mieszkań (wzrost o 27%). Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że największy przyrost liczby nowych mieszkań, liczony rok do roku miał miejsce w roku 2020 – 217 mieszkań więcej niż w roku 2019. Na tą sytuację może mieć wpływ pandemia COVID-19 oraz aktualizacja danych w ramach Spisu Powszechnego.

Wykres 8. Liczba mieszkań w gminie Masłów w latach 2010-2022

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Gmina w swoim zasobie posiada dwa budynki, w których wygospodarowanych zostało w sumie 5 lokali stanowiących Mieszkaniowy Zasób Gminy Masłów. Jeden budynek ma charakter mieszkalny: tzw. „Dom Nauczyciela”, w którym wydzielone są 4 lokale. Pozostały lokal znajduje się w budynku niemieszkalnym tj. w Szkole Podstawowej im. Stefana Żeromskiego w Mącholicach-Scholasterii. W zasobie mieszkaniowym gminy nie wydzielono lokali socjalnych⁸.

Lokalny rynek pracy

Polityka społeczna gminy połączona jest nierozdzielnie z lokalną sytuacją gospodarczą. W największym stopniu to właśnie rynek pracy wpływa na profil rodzin korzystających z pomocy społecznej, między innymi poprzez zjawisko bezrobocia, ubóstwa wynikającego z niskich wynagrodzeń, pracy na „czarno”, długotrwałej rozłąki z rodziną m.in. Władze gminy nie mają bezpośrednich narzędzi do kreowania lokalnego rynku pracy, ale poprzez swoje kompetencje mogą wpływać na jego rozwój. Jednym ze sposobów jest przyciągnięcie przedsiębiorstw i zachęcenie ich do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie gminy. Dzięki temu nie tylko wzrastają dochody własne gminy przez zwiększenie jej wpływów z podatku od nieruchomości i z udziałów w PIT i CIT, ale również przyczynia się to do powstania nowych miejsc pracy i zmniejszenia liczby osób bezrobotnych na obszarze tej jednostki samorządu terytorialnego. Bezrobocie wiąże się nie tylko z koniecznością pomocy materialnej rodzinie, ale również ze zmniejszeniem potencjalnych wpływów podatkowych z tytułu udziału w podatkach centralnych. Gmina Masłów jest typową gminą podmiejską, jednak

⁸ Raport o Stanie Gminy Masłów za rok 2022

o charakterze wiejskim, co oddziałuje również na jej profil gospodarczy. Na terenie gminy jest 530 gospodarstw rolnych, z czego 529 to indywidualne gospodarstwa rolne.

Tabela 7. Charakterystyka gospodarstw rolnych w gminie Masłów

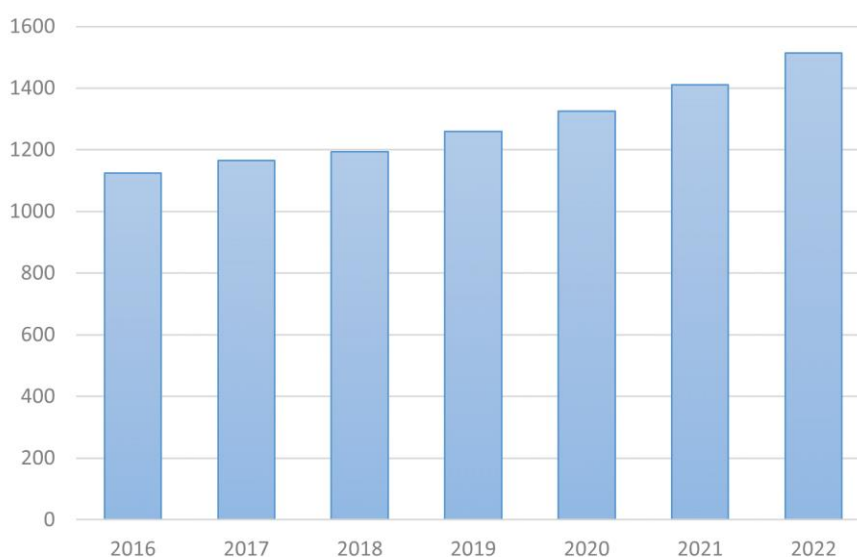
	Ogółem	Do 1 ha	1-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	15 ha i więcej
Liczba gospodarstw	530	20	440	54	4	12

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Największy odsetek stanowiły gospodarstwa o powierzchni mniejszej niż 5 hektarów, ale większej niż 1 hektar – 83%. Kolejne 10% to gospodarstwa trochę większe – od 5 ha ale mniejsze niż 10 ha. Łączna powierzchnia gospodarstw została określona na 2 957,33 ha. Sprzedaż własnych produktów rolnych prowadziło jedynie 180 gospodarstw (34%).

Ocena lokalnego rynku pracy przez poszczególnych mieszkańców jest subiektywnym odczuciem. To co można obiektywnie opisać to ilość oraz struktura przedsiębiorczości na obszarze gminy. Służą do tego dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazujące ilość podmiotów gospodarki narodowej na danym terytorium. Pod pojęciem „podmiotów gospodarki narodowej” należy rozumieć osoby prawne, jednostki organizacyjne, które nie posiadają osobowości prawnej (również ich zakłady, oddziały, filie stanowiące ich jednostki lokalne) oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Pojęcie to nie ogranicza się zatem tylko do przedsiębiorców zarejestrowanych w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. W gminie Masłów na przestrzeni ostatnich siedmiu lat zwiększyła się liczba podmiotów gospodarki narodowej: z 1124 w 2016 roku do 1514 w roku 2022. Oznacza to wzrost o prawie 35%. Za ten przyrost odpowiadały podmioty z sektora prywatnego.

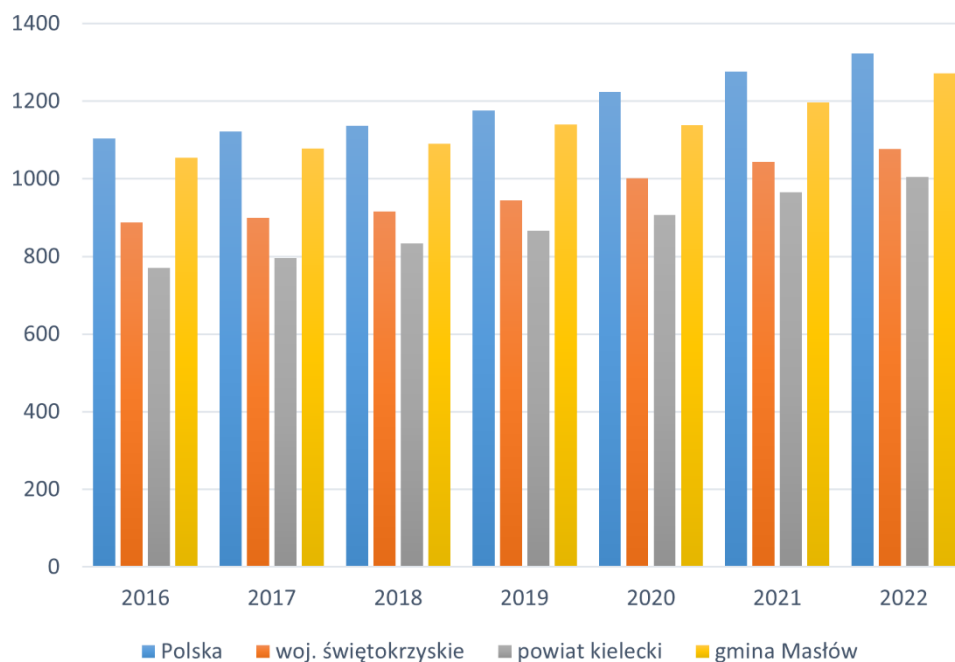
Wykres 9. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w gminie Masłów w latach 2016-2022

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Jednym ze sposobów mierzenia przedsiębiorczości lokalnej społeczności jest przedstawienie wskaźnika prezentującego liczbę podmiotów gospodarki narodowej przypadających na określoną liczbę ludności. W przypadku gminy Masłów wskaźnik ten wypada korzystnie w porównaniu do średniej powiatowej oraz wojewódzkiej. W 2022 roku w gminie Masłów przypadły 1272 podmioty w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców, co stanowiło ponad 96% wartości dla kraju.

Wykres 10. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W 2022 roku spośród wszystkich zarejestrowanych podmiotów na terenie gminy, najczęściej funkcjonowało w dwóch sekcjach G: *handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych, włączając w to motocykle* (20,41%) oraz F: *budownictwo* (20,34%). Kolejnymi najliczniejszymi sektorami gospodarki były *przetwórstwo przemysłowe* (10,30%) oraz *działalność profesjonalna, naukowa i techniczna* (9,51%). W tych czterech sektorach działało łącznie około 61% firm w gminie Masłów. Należy przy tym zauważyć, że firmy funkcjonujące w budownictwie bardzo często swoją działalność realizują poza granicami gminy a nawet kraju. Szczegółowy udział podmiotów w poszczególnych sektorach gospodarki prezentuje poniższa tabela.

Tabela 8. Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007 (rok 2022)

Sekcja PKD2007	Liczba firm
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	19
górnictwo i wydobywanie	0
przetwórstwo przemysłowe	156
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	5

dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3
budownictwo	308
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	309
transport i gospodarka magazynowa	81
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	47
informacja i komunikacja	48
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	36
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	36
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	144
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	47
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	8
edukacja	35
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	111
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	23
pozostała działalność usługowa	90
organizacje i zespoły eksterytorialne	0

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Sam przekrój sektorowy nie informuje w pełni o specyfice lokalnej przedsiębiorczości. Istotnym zagadnieniem jest również kwestia własnościowa podmiotów. Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego sektor prywatny stanowi ponad 99% lokalnego rynku pracy. Spośród niego największą grupę pracodawców stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, co ukazuje siłę i potencjał tkwiący w tej części gospodarki.

Obecnie na terenie gminy nie funkcjonował żaden zakład zatrudniający przynajmniej 250 osób i jedynie 1 zakład zatrudniający między 50 a 249 osób. Z racji na wysoki udział jednoosobowych działalności gospodarczych w ogóle podmiotów, to właśnie ten rodzaj działalności cechował największy zakres wahań podmiotów nowo zarejestrowanych do podmiotów wyrejestrowanych. Fakt ten, wynika między innymi z tego, że jednoosobowe działalności gospodarcze są bardziej podatne na dynamicznie zmieniającą się sytuację gospodarczą regionu oraz na zmiany w prawie. Liczbę jednoosobowych działalności gospodarczych na przestrzeni lat 2016-2022 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 9. Osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą

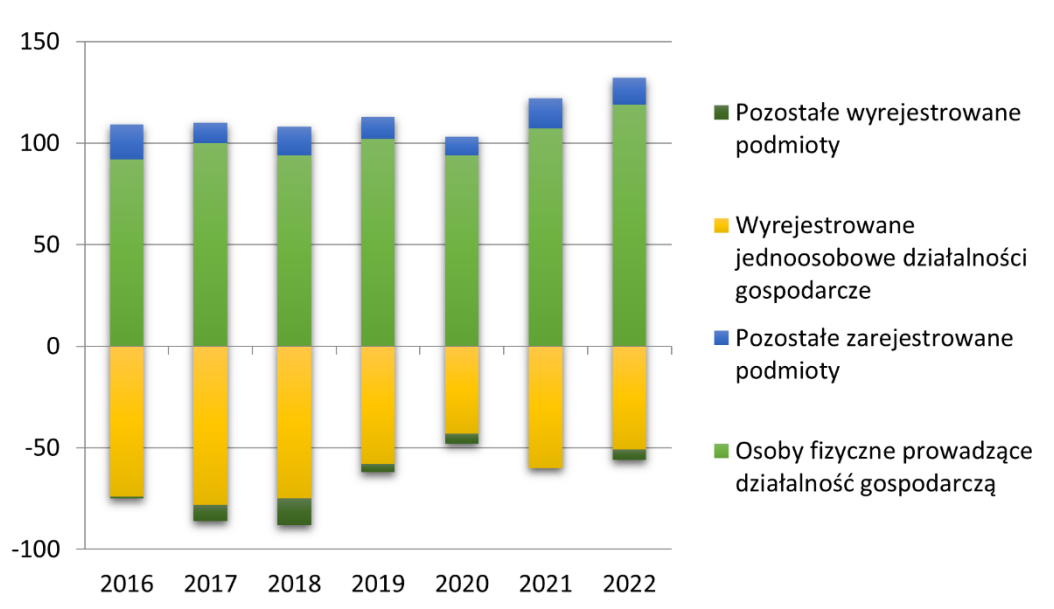
Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba JDG	949	986	1 017	1 075	1 138	1 202	1 300

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z poniższego wykresu w latach 2016-2022 na terenie gminy rejestrowano więcej działalności gospodarczych niż ich wyrejestrowano. Największa różnica miała miejsce w czterech ostatnich latach, gdzie przybyło odpowiednio: 51, 55, 62 oraz 76 podmiotów. Poniższy wykres nie uwzględnia jednak zawieszenia prowadzenia działalności gospodarczej. Na koniec grudnia 2022 roku

201 podmiotów miało zawieszoną swoją działalność, z czego 194 to jednoosobowe działalności gospodarcze. Oznaczało to wzrost aż o 43 względem grudnia 2021 roku oraz o 47 względem roku 2020. Wynika z tego, że na każde 100 jednoosobowych działalności zarejestrowanych w gminie niemal 15 miało zawieszoną działalność.

Wykres 11. Nowo rejestrowane oraz wyrejestrowane działalności w latach 2016-2022

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

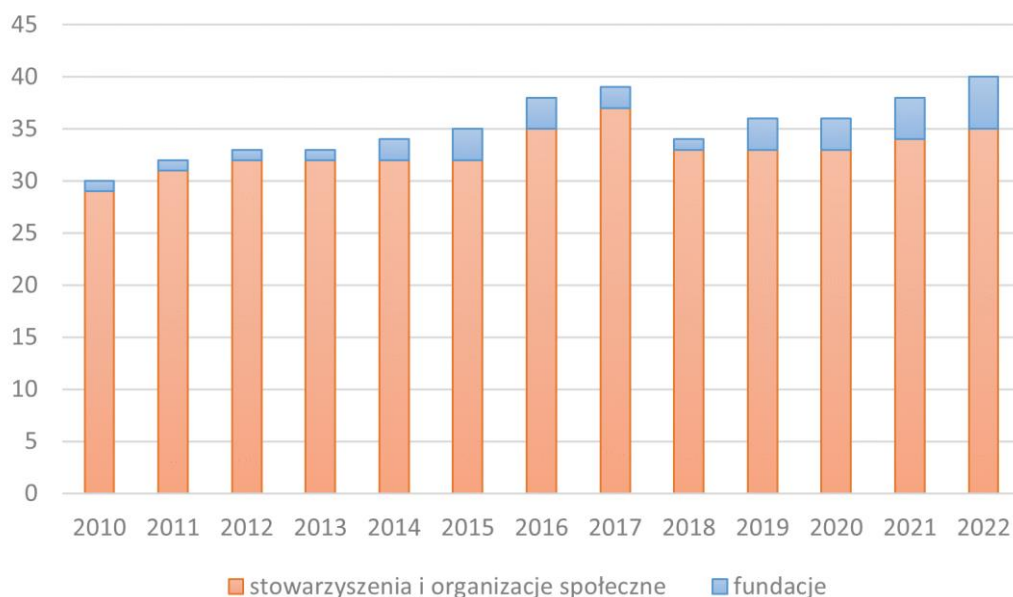
Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe mogą pełnić bardzo ważną funkcję w lokalnej społeczności uzupełniając zadania gminy między innymi poprzez realizację działań o charakterze kulturalnym i sportowym, pomoc mieszkańcom lub prowadzenie szkół. Zakres działalności organizacji jest bardzo szeroki, ale wymaga zaangażowania oraz wysokiego poziomu świadomości obywatelskiej. Organizacje pozarządowe, zwane również „trzecim sektorem” zagościły w polskiej świadomości dopiero po przemianach ustrojowych w latach 90 XX wieku, ale potrafią już odgrywać olbrzymią rolę w niektórych aspektach naszego życia. W gminie Masłów w 2022 roku zarejestrowanych było 35 stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz 5 fundacji. Był to najwyższy rezultat w ostatnich trzynastu latach.

Wykres 12. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w gminie Masłów w latach 2010-2022

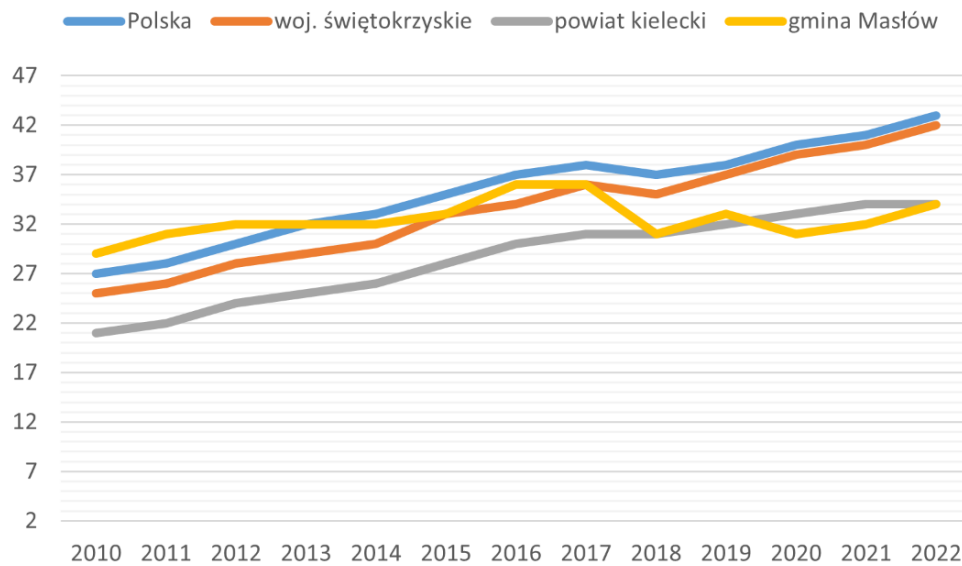

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Należy również mieć na uwadze, że ochotnicze straże pożarne również funkcjonują w formie stowarzyszenia. Tych na terenie gminy jest pięć, w miejscowościach: Brzezinki, Ciekoty, Mąchoćce Kapitulne, Masłów I, Wola Kopcowa. Na terenie gminy działają również wspomniane wcześniej Koła Gospodyń Wiejskich.

Sama liczba organizacji „trzeciego sektora” w gminie nie wypada imponująco, ale należy ją porównać z jednostkami administracyjnymi wyższego szczebla poprzez odniesienie do liczby ludności. Korzystając z danych Głównego Urzędu Statystycznego można porównać liczbę fundacji, stowarzyszeń oraz organizacji społecznych w gminie, powiecie, województwie oraz kraju w przeliczeniu na każdy 10 tys. mieszkańców. Jak wynika z poniższego wykresu, liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych na terenie gminy Masłów nie wyróżnia się na tle powiatu kieleckiego, ale jednocześnie wypada zdecydowanie poniżej średnich wartości przypisanych dla województwa oraz kraju. W 2022 roku w gminie, na każdych 10 tysięcy mieszkańców przypadały 34 organizacje, gdzie w województwie były to 42, a w kraju 43 stowarzyszenia.

Wykres 13. Fundacje, stowarzyszenia oraz organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców gminy Masłów, powiatu kieleckiego, województwa świętokrzyskiego oraz kraju w latach 2010-2022

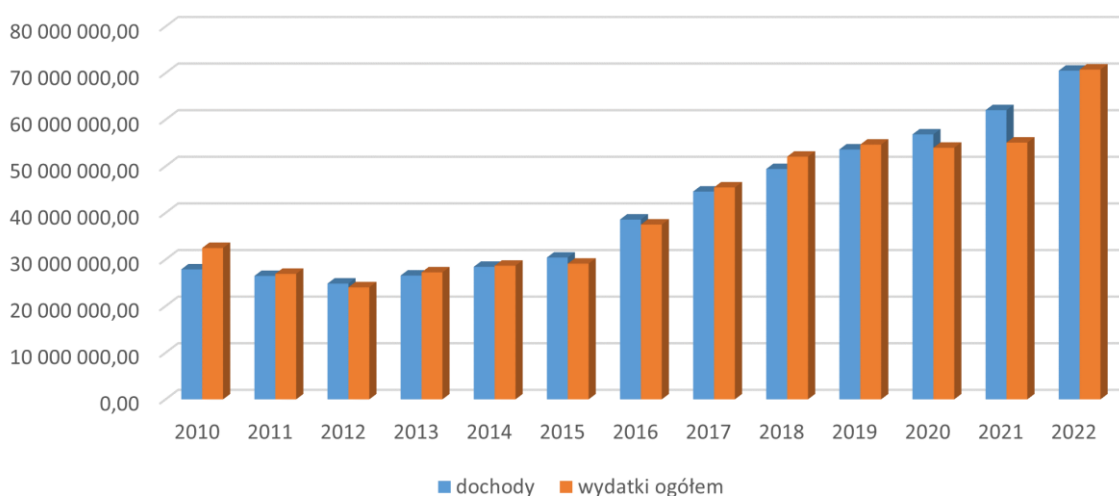
Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Finanse publiczne

Stan finansów gminy jest elementem determinującym rozwój lokalny jako proces zmian społeczno-gospodarczych. Na przestrzeni ostatnich 13 lat zauważalny był znaczny wzrost dochodów gminy oraz wydatków Gminy. Porównując rok 2022 do roku 2010 dochody gminy wzrosły o niemal 153%, a wydatki o 118%. W ostatnim analizowanym roku gmina miała deficyt budżetowy w wysokości 243 tys. złotych. Z kolei w dwóch poprzednich latach odnotowano nadwyżkę budżetową w wysokości 2,86 mln oraz 6,95 mln złotych.

Wykres 14. Dochody i wydatki gminy Masłów w latach 2010-2022

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Suma wydatków z budżetu gminy Masłów w przeliczeniu na liczbę mieszkańców daje niemal 6 tys. złotych. Oznacza to wzrost wydatków o 89% w porównaniu do roku 2010. Największa część budżetu Gminy Masłów w 2022 roku została przeznaczona na Dział 801 – *Oświata i wychowanie* (19,6 mln - 27,70%). Kolejnym działem budżetowym był Dział 855 – *Rodzina*, który pochłonął 11,9 mln złotych (16,8%). Wydatki związane z pomocą społeczną wyniosły zatem:

- Dział 852 - *Pomoc społeczna* – 4,2 mln zł.
- Dział 853 - *Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej* – 9,8 mln zł.
- Dział 855 – *Rodzina* – 11,9 mln zł.

Wydatki należy traktować jako odzwierciedlenie realizacji zadań wykonywanych przez Gminę. W wielkości poszczególnych rodzajów wydatków znajdują swoje odbicie kierunki i zakres zadań powierzonych Gminie do wykonania.

Z punktu widzenia realizacji *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030* istotnym jest określenie możliwości finansowych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Masławie. W 2022 roku budżet Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Masławie wyniósł niemal 24,6 mln złotych, z czego:

- dotacja celowa wynosiła 13 496 150,36 zł, co stanowiło 54,95% całości wydatków,
- środki własne gminy wynosiły 1 732 863,07 zł, czyli 7,05% wydatków,
- środki z Funduszy (Pracy, Pomocy Ukrainie, Covid) wynosiły 9 333 407,80 zł - 38,00%.

Należy jednak mieć na uwadze, że znaczne środki przekazywane z budżetu państwa dotyczyły np. wypłat świadczeń wychowawczych 500+, dodatków osłonowych, dodatków węglowych itp.

Badanie sondażowe

W ramach opracowania *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030* przeprowadzono badanie sondażowe wśród dorosłych mieszkańców gminy Masłów. Badania zostały zrealizowane metodą CAWI (ang. Computer-Assisted Web Interview) – respondenci zostali poproszeni o wypełnienie przygotowanej elektronicznej ankiety. Ankieta została zamieszczona na stronie internetowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Masławie i była dostępna w dniach 24 listopada-6 grudnia 2023 roku.

Tabela 10. Informacje o uczestnikach badania sondażowego

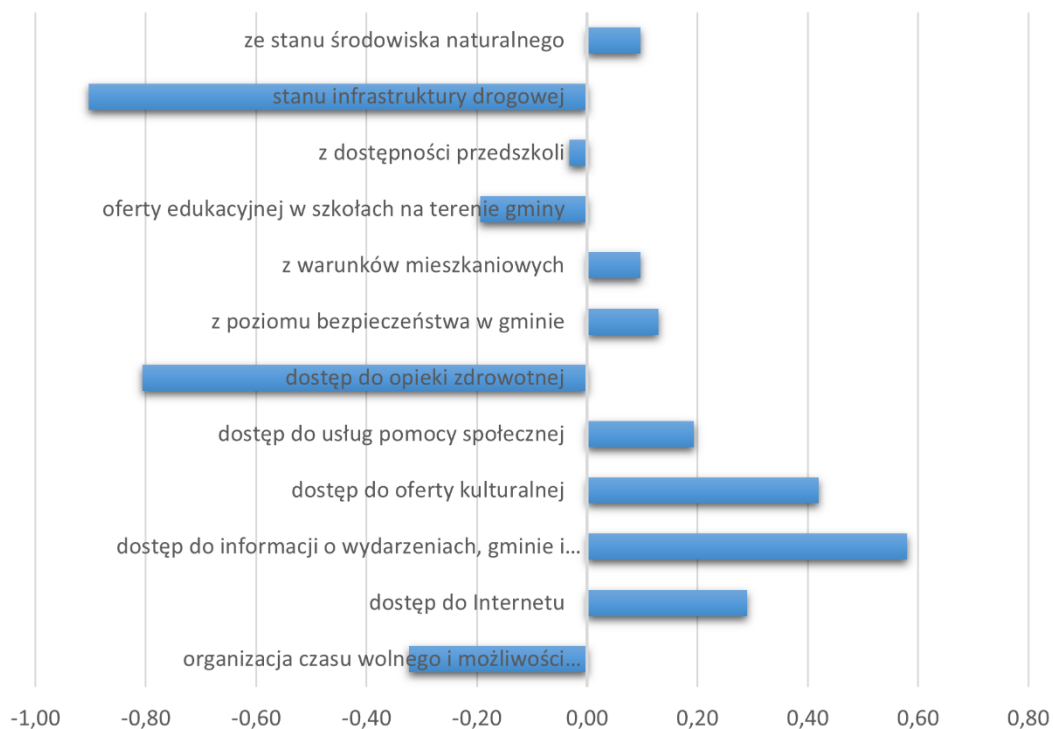
Płeć	
Kobieta	25
Mężczyzna	6

Wiek	
18-30	7
31-50	21
51-65	2
powyżej 65	1
Wykształcenie	
Podstawowe	0
Gimnazjalne	0
Zasadnicze zawodowe	0
Średnie	8
Policealne	4
Wyższe	19
Status zawodowy	
Praca na etacie	24
Własna działalność/przedsiębiorca	2
Rolnik	0
Emeryt	1
Uczeń/student	2
Niepracujący	2

Źródło. Opracowanie własne.

Mieszkańcy ocenili warunki życia w gminie na 3,03 w skali od 1 do 5. Według 45% badanych poziom życia, ich poziom życia w ciągu ostatnich pięciu lat nie uległ zmianie. Warunki życiowe pogorszyły się u niemal 13% ankietowanych, a w przypadku 29% w gminie żyje się lepiej. Jako aspekt mający największy wpływ na warunki, poziom i jakość życia mieszkańców w gminie ankietowani najczęściej (48%) wskazali decyzje podejmowane przez Wójta oraz Radę Gminy oraz ogólną sytuację społeczno - gospodarczą w kraju i na świecie (26%).

Wykres 15. W jakim stopniu jest Pan/Pani zadowolony/a z następujących warunków życia w gminie?

Źródło. Opracowanie własne.

Uczestnicy mogli ocenić poziom ich zadowolenia z poszczególnych warunków życia w gminie w skali od -2 (całkowicie niezadowolony) do +2 (bardzo zadowolony), gdzie 0 oznaczało „nie mam zdania”. Większość aspektów oceniono pozytywnie, z czego najwyższą ocenę otrzymał „dostęp do informacji o wydarzeniach, gminie i samorządzie” (0,58), „dostęp do oferty kulturalnej” (0,42) oraz „dostęp do Internetu” (0,29). Zdecydowanie najgorzej oceniono „dostęp do infrastruktury drogowej” (-0,90), „dostęp do opieki zdrowotnej” (-0,81) oraz „organizację czasu wolnego i możliwości spędzania wolnego czasu w gminie” (-0,32). Również oba wymienione aspekty edukacyjne uzyskały negatywną ocenę: dostęp do przedszkoli (-0,03), oferta edukacyjna w szkołach (-0,19).

Charakterystyka lokalnych problemów społecznych

Niniejszy rozdział poświęcony jest analizie problemów społecznych w kontekście lokalnym. Wskazano główne problemy na obszarze gminy Masłów oraz opisano działania podejmowane przez Gminę celem pomocy mieszkańcom w ich przewyciężeniu oraz zapobieganiu ich skutków.

Celem statystycznego określenia istotności lokalnych problemów społecznych posłużono się analizą metodą Pareto-Lorenza, która oparta jest na zasadzie, że często tylko kilka składników wpływa na większość skutków. Ogólnie rzecz ujmując można stwierdzić, iż niewielka liczba przyczyn odpowiada za większość występujących zjawisk. Skorygowaniem tych czynników można w skali ogółu znacznie poprawić jakość całego zjawiska, dlatego niezwykle istotnym jest ich identyfikacja, aby nie marnować zbędnych potencjałów na małoistotne przyczyny. Diagram Pareto-Lorenza nazywany jest również metodą ABC lub prawem 20-80. Zasada Pareto umożliwia znalezienie 20% przyczyn przynoszących 80% strat. Podane wartości procentowe są umowne, gdyż równie dobrze może chodzić m.in. o proporcję 75-25. Analiza ABC jest metodą porządkowania i grupowania elementów analizowanych zbiorów ze względu na wybrane kryterium. W wyniku grupowania elementy grupy A mają największą wartość, natomiast grupy C marginalne znaczenie.

Tabela 11. Problemy społeczne w gminie Masłów w latach 2019-2022 według zestawienia Pareto-Lorenza

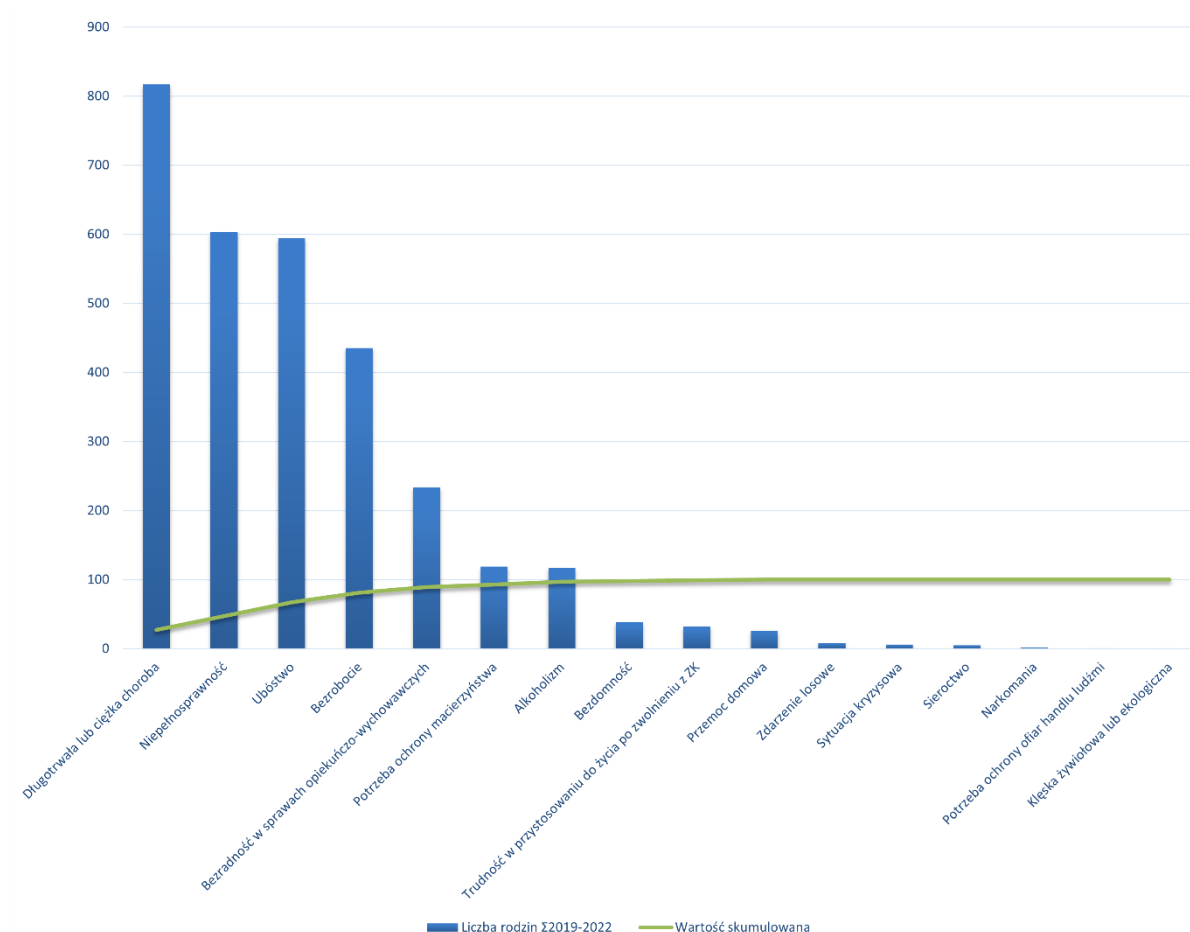
Powód	Liczba rodzin Σ 2019-2022	Udział w grupie	Wartość skumulowana	Kategoria
Długotrwała lub ciężka choroba	817	27	27	A
Niepełnosprawność	603	20	47	
Ubóstwo	594	20	67	
Bezrobocie	435	14	81	
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	233	8	89	B
Potrzeba ochrony macierzyństwa	119	4	93	
Alkoholizm	117	4	97	
Bezdomność	39	1	98	C
Trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z ZK	32	1	99	
Przemoc domowa	26	1	100	
Zdarzenie losowe	8	0	100	
Sytuacja kryzysowa	6	0	100	
Sieroctwo	5	0	100	
Narkomania	2	0	100	
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	1	0	100	
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	100	

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Przy użyciu metody Pareto-Lorenza można wskazać kilka głównych przyczyn, z powodu których przyznawana jest pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Masłowie. To właśnie te przyczyny są najbardziej istotne dla kwestii lokalnego systemu pomocy społecznej. Należy jednak mieć na uwadze, że korzystając z tej metody opieramy się tylko i wyłącznie na danych statystycznych wygenerowanych przez system pomocy społecznej. W celu dokonania analizy pod uwagę zostały wzięte cztery ostatnie lata: 2019-2022. Wyniki analizy metodą Pareto-Lorenza prezentowane powinny być za pomocą diagramu składającego się z dwóch głównych części.

- wykres słupkowy – histogram uszeregowany w porządku malejącym.
- wykres liniowy – prezentuje skumulowany procentowy udział przyczyn przyznania pomocy.

Wykres 16. Graficzna prezentacja problemów społecznych metodą Pareto-Lorenza

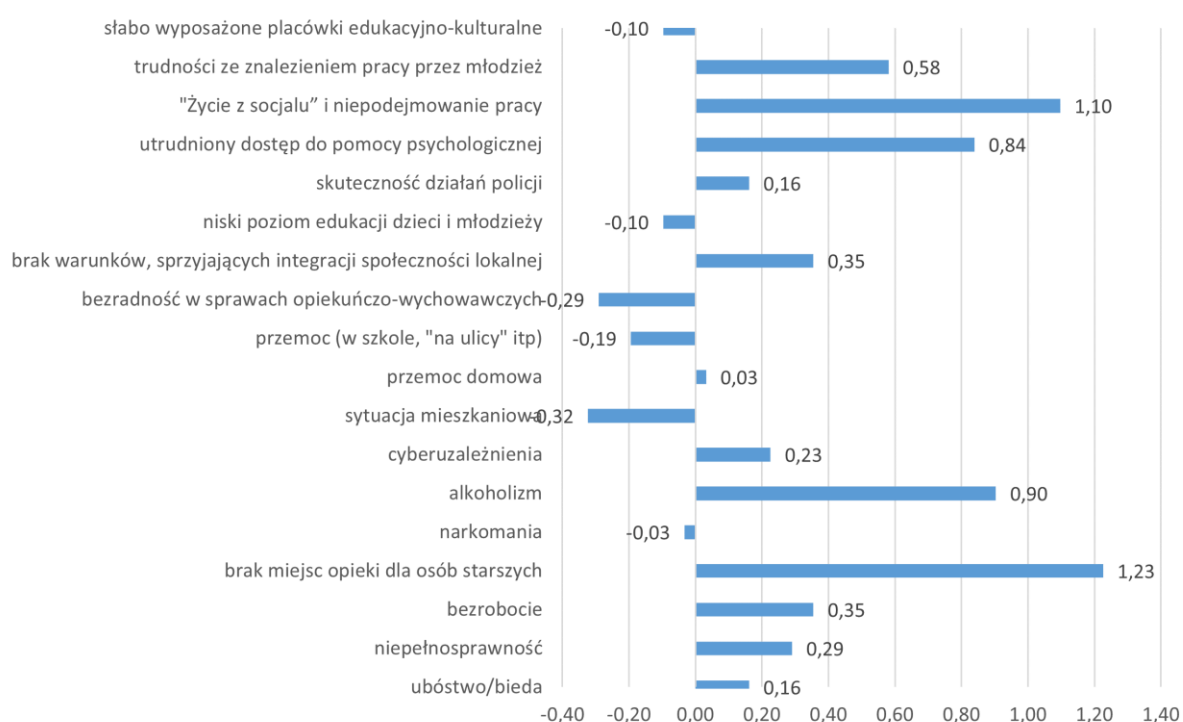
Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Na podstawie powyższej tabeli oraz wykresu można zauważyć, iż cztery pierwsze powody przyznawania pomocy, tj. długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, ubóstwo oraz bezrobocie odpowiadają za 81% wszystkich przyczyn. Dołączając do tego bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, potrzebę ochrony macierzyństwa oraz alkoholizm otrzymujemy 97%

wszystkich przypadkach. Pozostałe czynniki odpowiadają zatem łącznie za 3% powodów przyznania pomocy na przestrzeni lat 2019-2022.

Również ankietowanych poproszono o określenie istotności poszczególnych problemów w kontekście mieszkańców gminy. Możliwe opcje do wyboru to: zdecydowanie tak (+2), raczej tak (+1), raczej nie (-1), zdecydowanie nie (-2) oraz trudno powiedzieć (0). Im zatem wyższa wartość tym ważniejszy problem.

Wykres 17. Jak oceniliby Pan/i wagę niżej wymienionych problemów w naszej gminie, czy dotyczą one mieszkańców naszej gminy?

Źródło. Opracowanie własne.

Za najistotniejsze uznano brak miejsc opieki dla osób starszych (1,23), życie z socjału (1,10), alkoholizm (0,90) oraz utrudniony dostęp do pomocy psychologicznej (0,84). Najmniejszym problemem jest sytuacja mieszkaniowa (-0,32), bezzradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (-0,29), przemoc (-0,19) oraz poziom edukacji i wyposażenie placówek edukacyjno-kulturalnych (-0,10).

Również podczas spotkania warsztatowego uczestnicy mogli się wypowiedzieć na temat istotności problemów społecznych na terenie gminy Mastów. Za główne aspekty rzutujące na gminny system pomocy społecznej uznano:

- alkoholizm oraz związane z nim konsekwencje,

- bezrobocie oraz dochody ukryte części mieszkańców gminy,
- niskie kryterium dochodowe uprawniające do świadczeń zarówno z pomocy społecznej jak i świadczeń rodzinnych czy też funduszu alimentacyjnego, nieadekwatne do aktualnej sytuacji ekonomicznej,
- ograniczenie realizacji usług społecznych przepisami prawa (powiązane między innymi ze wskazanym kryterium dochodowym),
- mentalność mieszkańców,
- brak zaangażowania społecznego wśród części mieszkańców, wybierających inne wydarzenia niż te organizowane przez Gminę bądź realizowane w gminie.

Niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba

Długotrwała choroba bardzo często bywa przyczyną trudnej sytuacji życiowej osoby oraz jej rodziny. Najczęściej problem ten dotyczy osób starszych, ale zdarzają się również przypadki chorób nawet wśród osób w młodym wieku. Za długotrwałą chorobę należy uznać dolegliwość bądź stan patologiczny, który utrzymuje się przez dłuższy czas i który będzie nadal trwał. Problem długotrwałej choroby dotyczy osób, które z powodu posiadanego schorzenia pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba, na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. Ciężka choroba natomiast to taka, która zagraża życiu człowieka. Otrzymanie pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby jest uzależnione również od tego, w jakim stopniu posiadane schorzenie utrudnia życie wnioskodawcy. Uwzględniane są takie okoliczności jak: wydatki ponoszone w związku z zakupem leków, wydatki związane z wyjazdami do specjalistów, utrudnienie w podjęciu zatrudnienia.

Niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba niejednokrotnie są ze sobą ściśle powiązane. W modelu medycznym za niepełnosprawność uznaje się bowiem bezpośrednią konsekwencję choroby lub uszkodzenia. Zgodnie z modelem społecznym, niepełnosprawność powstaje w skutek ograniczeń, jakich doznają osoby nią dotknięte w środowisku zamieszkania. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje osoby niepełnosprawne, jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne to również te, które uzyskały orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia. Niepełnosprawność jest zjawiskiem wielopłaszczyznowym, w niniejszej *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030* szczególnie uwzględnione zostaną płaszczyzny: psychologiczna i społeczna. Już sam fakt uszkodzenia funkcji życiowych znacząco

utrudnia, a niekiedy wręcz uniemożliwia wykonywanie zadań społecznych, co jest powodem pogłębiania stanu izolacji psychicznej. Osoby niepełnosprawne niemal każdego dnia borykają się ze skutkami barier architektonicznych, transportowych i komunikacyjnych. Problemy zdrowotne nasilają się z wiekiem człowieka, dlatego też, wraz ze starzeniem się społeczeństwa problem niepełnosprawności będzie narastał. Konieczne będą zatem większe nakłady na zapewnienie tym ludziom opieki, rehabilitacji oraz integracji z resztą społeczności.

Zbiorowość osób niepełnosprawnych dzieli się na 2 podstawowe grupy: osoby niepełnosprawne prawnie tj. takie, które posiadały odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony; osoby niepełnosprawne tylko biologicznie tj. takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, uzyskanych w ramach Narodowego Spisu Powszechnego 2021, na terenie gminy Masłów mieszka 1710 osób niepełnosprawnych (797 mężczyzn i 913 kobiet), z czego 1209 to osoby niepełnosprawne prawnie a 501 osoby niepełnosprawne tylko biologicznie. Na koniec 2021 roku gminę zamieszkiwało 11097 osób (dane Urzędu Gminy w Masłowie), czyli ponad 15% to osoby niepełnosprawne. Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2011 w tej kwestii ograniczają się jedynie do powiatów, natomiast dane z Narodowego Spisu Powszechnego 2002 informują o osobach niepełnosprawnych powyżej 15 roku życia. W 2002 roku takich mieszkańców gminy było 1030, z czego niepełnosprawnych prawnie – 784, a niepełnosprawnych tylko biologicznie – 246. Zatem ogólna liczba osób niepełnosprawnych zwiększyła się. Należy przy tym nadmienić, że według NSP 2002 gminę Masłów zamieszkiwało 9100 osób, z czego osób powyżej 15 roku życia było 6890. Odsetek osób niepełnosprawnych w tej grupie wiekowej wynosił zatem niecałe 15%, czyli niemal tyle ile w roku 2021.

Tabela 12. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby lub niepełnosprawności

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Powód przyznania pomocy	Długotrwała lub ciężka choroba					
Liczba rodzin	245	236	221	196	192	208
Powód przyznania pomocy	Niepełnosprawność					
Liczba rodzin	162	160	162	149	143	149
Razem	407	396	383	345	335	357

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Długotrwała lub ciężka choroba była pierwszym a niepełnosprawność drugim najczęstszym powodem przyznawania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Masłowie. Sumując oba powody, można zauważyć, że do 2021 roku malała liczba rodzin otrzymujących pomoc od Gminy Masłów. Wiązało się to głównie ze zmniejszeniem skali pomocy przyznawanej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej

choroby. Jednak w 2022 roku pomoc z obu powodów otrzymało 357 rodzin, czyli o 22 więcej niż w roku poprzednim.

Tabela 13. Struktura rodzin otrzymujących pomoc z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2018-2022

Typ rodziny	2018	2019	2020	2021	2022
1 osobowa	193	191	198	183	201
2 osobowa	80	64	50	46	54
3 osobowa	65	56	38	35	39
4 i więcej	89	82	67	67	70

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Analizując strukturę rodzin otrzymujących pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz z powodu niepełnosprawności można dostrzec, że pomoc ta najczęściej kierowana jest do gospodarstw jednoosobowych. Można zatem założyć, że w znacznej części problemy te dotyczą osób starszych.

Formą pomocy ukierunkowaną na osoby niepełnosprawne i ich rodziny są przede wszystkim świadczenia opiekuńcze. Rok 2024 przyniesie duże zmiany w dotychczas funkcjonującym systemie. Ustawa z dnia 7 lipca 2023r. o świadczeniu wspierającym (Dz.U. z 2023 r. poz. 1429) zakłada przebudowę od 1 stycznia 2024 r. dotychczasowego systemu świadczeń dla osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów poprzez:

- wprowadzenie do systemu prawnego nowego świadczenia – **świadczenia wspierającego**, które będzie kierowane bezpośrednio do osoby z niepełnosprawnością w wieku od ukończenia 18 roku życia,
- zmiany w warunkach przyznawania funkcjonującego obecnie świadczenia pielęgnacyjnego,
- zmian w funkcjonowaniu zasiłku dla opiekuna,
- likwidację specjalnego zasiłku opiekuńczego.

Świadczenie pielęgnacyjne będzie przysługiwać wyłącznie osobom sprawującym opiekę nad osobą z niepełnosprawnościami w wieku do ukończenia 18. roku życia, natomiast osoba pełnoletnia z niepełnosprawnościami, nad którą była sprawowana opieka będzie mogła ubiegać się o przyznanie dla niej świadczenia wspierającego. **Świadczenie wspierające** będzie przysługiwało każdej osobie niepełnosprawnej, która uzyska ocenę ustalającą poziom potrzeby wsparcia na poziomie co najmniej 70 punktów⁹. Zmiany dotyczą również między innymi „odblokowania” możliwości podejmowania pracy zarobkowej przez opiekunów pobierających świadczenie pielęgnacyjne oraz zwiększenia wysokości świadczenia pielęgnacyjnego (o 100% na drugą i każdą kolejną osobę) w przypadku sprawowania opieki nad więcej niż jedną osobą niepełnosprawną do 18 roku życia.

⁹ <https://www.gov.pl/web/rodzina>

Tabela 14. Świadczenia pielęgnacyjne w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba świadczeń	361	448	479	694	1112	1189
Kwota świadczeń (w tys. zł)	506,2	655,8	755,2	1230,2	2126,0	2491,8

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Jak wynika z powyższej tabeli, w ostatnich trzech latach znacznie zwiększyła się liczba wypłaconych świadczeń pielęgnacyjnych. W 2022 roku udzielono 1189 świadczeń, czyli o 828 więcej niż w 2017 roku, co oznaczało wzrost o 229%. Wraz ze wzrostem liczby osób pobierających świadczenia, zwiększyła się kwota przeznaczana na tę formę wsparcia. Było to też wynikiem powiązania od 2019 roku wypłacanej kwoty z wartością minimalnego wynagrodzenia za pracę. Wzrost płacy minimalnej oznaczał tym samym podniesienie wartości świadczenia.

Obecnie **specjalny zasiłek opiekuńczy** przysługuje osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny, jeżeli nie podejmują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Jak wspomniano powyżej, od 2024 roku ustawodawca przewidział likwidację specjalnego zasiłku opiekuńczego.

Tabela 15. Specjalny zasiłek opiekuńczy w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba świadczeń	651	610	495	404	201	74
Kwota świadczeń (w tys. zł)	335,7	320,5	304,3	246,6	122,6	45,3

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Z powyższej tabeli wynika, że w całym analizowanym okresie zmniejszała się liczba wypłaconych specjalnych zasiłków opiekuńczych. W ostatnim roku Ośrodek wypłacił 74 świadczenia na kwotę 45,3 tysiąca złotych. Wprowadzając istotne zmiany w warunkach przyznawania świadczenia pielęgnacyjnego oraz uchylając specjalny zasiłek opiekuńczy, ustawa o świadczeniu wspierającym wprowadza jednocześnie przepisy mające na celu pełną ochronę praw nabytych osób, które nabyły bądź nabędą na starych, obowiązujących przed wejściem w życie ustawy, tj. do 31 grudnia 2023 roku przepisach, prawo do świadczenia pielęgnacyjnego albo specjalnego zasiłku opiekuńczego. Osoby te będą mogły w dalszym ciągu pobierać wymienione świadczenia zgodnie z dotychczasowymi przepisami.

Zasiłek dla opiekuna przysługuje osobie, jeżeli decyzja o przyznaniu jej prawa do świadczenia pielęgnacyjnego wygaśa z mocy prawa na podstawie m.in. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw. Jest to więc rekompensata dla opiekunów i opiekunek, którzy mieli przyznane prawo do świadczenia pielęgnacyjnego przed 2014 rokiem, ale utraciły to prawo wskutek ówczesnych zmian w ustawie o świadczeniach rodzinnych. Od 2024 roku zasiłek dla opiekuna nie będzie przysługiwał jeżeli osoba wymagająca opieki będzie miała przyznane prawo do świadczenia wspierającego.

Tabela 16. Zasiłek dla opiekuna w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
<i>Średniomiesięczna liczba osób</i>	24	20	17	12	4	3
<i>Kwota świadczeń (w tys. zł)</i>	145,2	125,6	126,4	84,7	30,7	22,3

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Z powyższej tabeli wynika, że corocznie zmniejsza się liczba osób korzystających z zasiłku dla opiekuna. W ostatnim roku z tego wsparcia skorzystały trzy osoby, gdzie jeszcze w 2017 roku takich osób było 24.

Zasiłek pielęgnacyjny przyznawany jest w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Przysługuje on:

- niepełnosprawnemu dziecku;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia;
- osobie, która ukończyła 75 lat i nie jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego.

Tabela 17. Zasiłki pielęgnacyjne w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba świadczeń						
Dla niepełnosprawnego dziecka	747	902	963	917	1006	1066
Osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	1275	1292	1315	1284	1297	1376
Osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia	971	996	991	973	1018	1071

Osobie która ukończyła 75 lat	24	15	35	36	36	36
OGÓŁEM	3017	3205	3304	3210	3357	3549
Kwota świadczeń (w tys. zł)						
Dla niepełnosprawnego dziecka	114,3	142,9	182,1	197,9	217,1	230,1
Osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	195,1	204,0	249,1	277,0	280,0	297,0
Osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia	148,6	157,6	187,7	210,0	220,0	231,2
Osobie która ukończyła 75 lat	3,7	2,4	6,6	7,7	7,7	7,7
OGÓŁEM	461,7	506,9	625,5	692,6	724,8	766,0

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Zasiłki pielęgnacyjne najczęściej były wypłacane na osobę niepełnosprawną w wieku powyżej 16. roku życia oraz dla osób o znacznym stopniu niepełnosprawności. Kolejnymi grupami, o zbliżonej liczbie wypłaconych świadczeń były niepełnosprawne dzieci oraz osoby niepełnosprawne w wieku powyżej 16. roku życia legitymujące się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia. Najmniej zasiłków pielęgnacyjnych skierowanych było do osób powyżej 75 roku życia – w ostatnich latach do trzech takich osób.

Niepełnosprawnej osobie pełnoletniej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy zgodnie z orzeczeniem ZUS lub legitymującej się orzeczeniem o znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności przysługuje **zasiłek stały**. Wysokość zasiłku stałego uzależniona jest od dochodów rodziny lub osoby samotnie gospodarującej i przysługuje w wysokości różnicy między kryterium dochodowym a dochodem osoby/rodziny. W gminie Masłów liczba osób otrzymujących zasiłek w perspektywie lat 2017-2022 utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Jak prezentuje poniższa tabela, zasiłek ten w zdecydowanej większości wypłacany był osobom samotnie gospodarującym.

Tabela 18. Zasiłki stałe w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba osób	67	63	65	67	68	66
W tym osoby samotnie gospodarujące	52	51	53	60	60	58
Dla osoby w rodzinie	15	12	13	7	8	8
Kwota wypłaconych świadczeń (w tys. zł)	311,7	329,9	369,7	367,6	400,7	410,5

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

W kolejnym rozdziale poświęconym ubóstwu, poddano analizie zasiłki okresowe, ponieważ jego głównym celem jest zbliżenie dochodów najuboższej części społeczeństwa do poziomu ustawowego minimum. Przyczynami przyznawania tego zasiłku mogła być między innymi niepełnosprawności lub długotrwała choroba. Jak wynika z poniższej tabeli, w każdym analizowanym roku częstszym powodem przyznania zasiłku okresowego była długotrwała choroba. Łączna liczba osób otrzymujących zasiłki okresowe z obu tych powodów wahała się od 15 do 27.

Tabela 19. Liczba osób otrzymujących zasiłki okresowy z powodu niepełnosprawności lub długotrwałej choroby w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
z tytułu długotrwałej choroby	16	14	9	16	9	13
z tytułu niepełnosprawności	10	5	9	11	6	7

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Osoba samotna, która z powodu wieku, niepełnosprawności, choroby lub innej przyczyny, wymaga pomocy innych osób i jednocześnie jest jej pozbawiona, może ubiegać się o pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w postaci usług opiekuńczych.

Tabela 20. Usługi opiekuńcze w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba osób	4	8	8	4	6	1

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

W analizowanym okresie z tej formy pomocy korzystało corocznie kilku mieszkańców gminy, głównie osób starszych. W ostatnim roku tym rodzajem wsparcia objęta została tylko jedna osoba. Jednym z rodzajów usług opiekuńczych są specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. **Specjalistyczne usługi opiekuńcze** są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem. Wsparciem tym objęta była jedna osoba (w latach 2021-2022).

Tabela 21. Specjalistyczne usługi opiekuńcze w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba osób	0	0	0	0	1	1

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi to szczególny rodzaj specjalistycznych usług opiekuńczych udzielanych osobom, które z powodu choroby psychicznej lub

niepełnosprawności intelektualnej mają poważne trudności w codziennym funkcjonowaniu, a zwłaszcza z relacjach z otoczeniem, edukacji, zatrudnieniu i realizacji spraw bytowych¹⁰. Tym rodzajem wsparcie objęta była większa grupa mieszkańców gminy Masłów. Zauważyć można również wzrost zapotrzebowania na ten typ pomocy – w 2022 roku skorzystało z niej 21 mieszkańców.

Tabela 22. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba osób	2	6	6	6	11	21

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Osobnym rodzajem pomocy, skierowanym do młodych rodziców jest również świadczenie „**Za życiem**”. Jest to jednorazowe świadczenie przysługujące z tytułu urodzenia się żywego dziecka z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, w wysokości 4 tysięcy złotych. Jest to szczególny rodzaj świadczenia, ponieważ w żaden sposób nie można przewidzieć jego predykcji na kolejne lata. Trzy takie świadczenia wypłacono w 2017 roku, oraz po jednym w latach 2018-2020.

W 2019 roku Gmina przystąpiła do realizacji programu „**Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej**”, mającego na celu pomoc osobom ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności w wykonywaniu codziennych czynności oraz w funkcjonowaniu w życiu społecznym. Asystenci między innymi towarzyszą w działaniach wspierających proces leczenia, rehabilitacji, zakupy (z zastrzeżeniem aktywnego udziału uczestnika programu), korzystania z dóbr kultury itp. Udział w Programie jest bezpłatny. Początkowo wsparciem objęto 3 mieszkańców gminy z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. W 2021 roku z Programu korzystało już 16 osób, a w 2022 roku aż 91. Pokazuje to skalę zainteresowania realizacją Programu.

Osoby, które z uwagi na wiek oraz stan zdrowia wymagają całodobowej opieki, której nie może zapewnić rodzina, mogą być kierowane do domów pomocy społecznej. Praktyka pokazuje, że w zdecydowanej większości są to osoby niepełnosprawne. W 2022 roku Gmina poniosła odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej 19 mieszkańców gminy, co kosztowało Gminę 540 tysięcy złotych. Jak wynika z poniższej tabeli liczba mieszkańców umieszczona w DPS utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Rosną za to koszty związane z odpłatnością za ten pobyt.

¹⁰ <http://www.niepelnosprawni.pl/>

Tabela 23. Odpłatność za DPS w latach 2019-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba osób	20	19	19	20	17	19
Liczba świadczeń	179	178	178	188	193	192
Kwota świadczeń (w tys. zł)	409,7	405,9	450,9	466,4	501,7	540,5

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Gmina Masłów wraz z Powiatem Kieleckim realizuje Program „Powiat Kielecki przyjazny dla mieszkańców w ograniczaniu skutków niepełnosprawności”. W ramach umowy Gmina zapewnia transport osób korzystających z rehabilitacji wskazanych przez GOPS, natomiast Powiat Kielecki zapewnia bezpłatne usługi rehabilitacyjne. W samym 2022r. z tej rehabilitacji skorzystało 16 mieszkańców gminy.

Ubóstwo

Ubóstwo bywa pierwszym skojarzeniem w kontekście rozwiązywania problemów społecznych. Zmiany transformacyjne polskiej gospodarki, których doświadczyli Polacy na początku lat 90 XX wieku spowodowały, że wiele rodzin wpadło w trudności finansowe. Zjawisko to ma jednak charakter przyczynowo – skutkowy, czyli przyczyny i skutki tego zjawiska wzajemnie na siebie oddziałują. Ubóstwo często powiązane jest z innymi problemami społecznymi: bezrobociem, niepełnosprawnością, uzależnieniami, starzeniem się społeczeństwa. Również liczne indywidualne aspekty mogą się przyczynić do występowania tego zjawiska: wielodzietność, wychowywanie się w rodzinach niepełnych, przewlekła choroba, niski status wykształcenia m.in. W wielu przypadkach problemy te niestety nie występują pojedynczo, tylko są ze sobą ściśle powiązane.

Jedną z metod mierzenia skali ubóstwa jest przyjęcie tzw. ekonomicznej definicji ubóstwa. Określa ona sytuację, gdy osoba/rodzina nie ma wystarczających dochodów (bieżących, z poprzednich okresów, zgromadzonych zasobów materialnych) aby móc zaspokoić swoje podstawowe potrzeby. W tym przypadku, poza definicją zostają aspekty kulturowe i socjologiczne życia w ubóstwie, związane między innymi z wyłączeniem z życia społecznego. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego corocznie przygotowuje opracowanie poświęcone analizie zjawiska ubóstwa na terenie województwa świętokrzyskiego. Na moment przygotowania niniejszej Strategii dostępny jest Indeks Zagrożenia Ubóstwem w Województwie Świętokrzyskim za rok 2022 (publikacja z 26 października 2023 roku). Opracowanie to poświęcone jest

wewnątrzregionalnej analizie zasięgu ubóstwa w województwie i na potrzeby zróżnicowania skali ubóstwa w regionie wskazuje tzw. Indeks składający się z 8 zmiennych:

- Wskaźnika pogłębionej deprivacji materialnej,
- Wskaźnika długotrwale korzystających z pomocy społecznej,
- Udziału osób długotrwale bezrobotnych w łącznej liczbie bezrobotnych,
- Stopy bezrobocia,
- Udziału rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy społecznej w łącznej liczbie rodzin objętych pomocą społeczną,
- Udziału rodzin niepełnych korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie rodzin objętych pomocą społeczną,
- Przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto,
- Dochodów budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Opracowanie to wskazuje na trzy rodzaje ubóstwa: skrajne zwane też absolutnym, ustawowe oraz relatywne. Jako ubóstwo skrajne wyznacza się poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego następuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. Poziom minimum egzystencji wyznacza Instytut Pracy i Spraw Socjalnych na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych. Wartości minimum egzystencji ubóstwa absolutnego w latach 2021-2022 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 24. Minimum egzystencji dla ubóstwa skrajnego w latach 2021-2022 w Polsce (w zł)

Rodzaj gospodarstwa	2021	2022
Jednoosobowe – osoba w wieku produkcyjnym	671	775
Jednoosobowe emeryckie	638	732
Dwuosobowe emeryckie	1084	1252
Trzyosobowe z 1 dzieckiem w wieku 4-6 lat	1663	1934
Trzyosobowe z 1 dzieckiem starszym	1815	2113
Czteruosobowe z dzieckiem młodszym i starszym	2330	2713
Pięćoosobowe z 3 dzieci	2995	3490

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Indeksu Zagrożenia Ubóstwem w Województwie Świętokrzyskim.

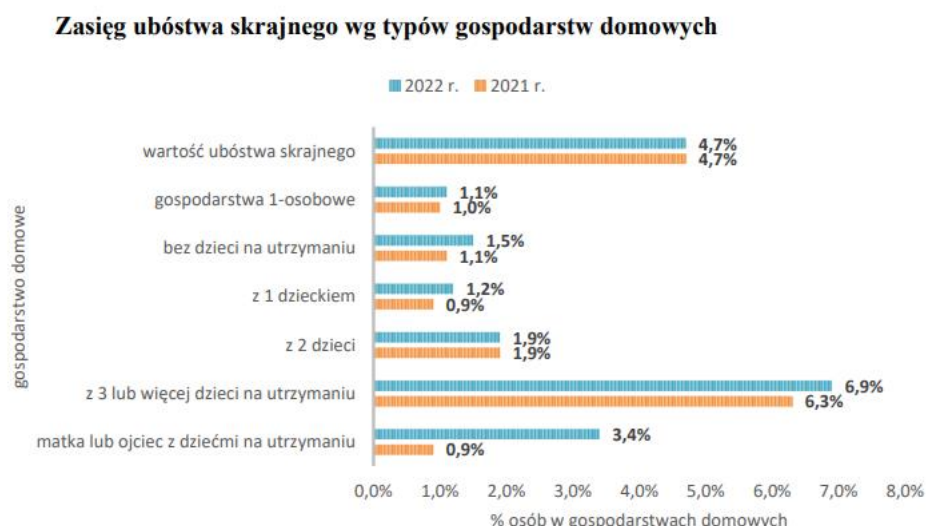
Jak wynika z powyższej tabeli, wartości minimum egzystencji dla ubóstwa skrajnego w 2022 roku są wyższe niż w roku 2021. Głównego powodu należy upatrywać w inflacji i tym samym wzroście kosztów życia.

W 2022 roku w Polsce szczególnie narażone na ubóstwo skrajne były gospodarstwa domowe utrzymujące się z innych niezarobkowych źródeł oraz rolnicy. Zgodnie z ostatnim spisem rolnym,

gospodarstw rolnych z dochodem z emerytury i renty oraz z dochodem z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą było na terenie gminy 279.

Jak wynika z poniższego rysunku, zasięg ubóstwa skrajnego wyraźnie różni się w zależności od grupy społeczno-ekonomicznej. Wyższy od przeciętnego poziom ubóstwa skrajnego miał miejsce jeszcze wśród gospodarstw domowych rencistów (ok. 5,8%). Niemal w każdym typie gospodarstw zwiększył się zasięg ubóstwa w porównaniu do 2021 roku. Wyjątkiem były gospodarstwa domowe z dwójką dzieci na utrzymaniu. W opracowaniu tym wskazano również, że wyższy od przeciętnego poziomu ubóstwa skrajnego w 2022 roku wystąpił wśród małżeństw z trójką lub więcej dzieci na utrzymaniu. Odsetek osób ubogich w tego typu gospodarstwach domowych wyniósł 6,9% i był wyższy niż w roku 2021 (6,6%).

Rysunek 1. Wskaźnik ubóstwa skrajnego w 2021 i 2022 roku wg grup społeczno-ekonomicznych.

Źródło. Indeks Zagrożenia Ubóstwem w Województwie Świętokrzyskim za rok 2022.

Na zagrożenie ubóstwem ma również wpływ wykształcenia domowników. Najbardziej dotknięte ubóstwem skrajnym są gospodarstwa domowe, gdzie „głowa rodziny” posiadała wykształcenie co najwyżej gimnazjalne – wartość ubóstwa skrajnego była 2,5 razy większa niż zasięg ubóstwa: 11,3% do 4,7%. Wyższy od przeciętnej był również odsetek ubogich skrajnie odnotowany w przypadku gospodarstw osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (6,7% osób). W obu tych przypadkach wartości w roku 2022 były niższe niż w roku 2021. W przypadku rodzin z wykształceniem średnim i wyższym, zasięg ubóstwa był poniżej przeciętnej wartości, lecz wyższy niż w roku 2021. Jeżeli chodzi o miejsce zamieszkania to jedynie mieszkańcy wsi zagrożeni byli ubóstwem skrajnym powyżej średniej wartości – 8,3% gospodarstw domowych, przy 7,8% w roku 2021.

W przytaczanym powyżej opracowaniu, przy użyciu szeregu wskaźników przygotowano Indeks zagrożenia ubóstwem dla wszystkich powiatów województwa świętokrzyskiego. Dla powiatu kieleckiego stopień zagrożenia ubóstwem określono jako średni (38,4 - spadek o 4,2 p.p. względem roku 2021). Autorzy Indeksu wskazują na konieczność długofalowych interwencji pomocowych skierowanych do grup szczególnie zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Zakres działań musi być dopasowany do konkretnych kategorii osób lub rodzin i uwzględniać ich rzeczywiste potrzeby, ale głównie prowadzić do ich aktywizacji i w konsekwencji pełnego usamodzielnienia.

Również opracowanie sygnałne Głównego Urzędu Statystycznego pod nazwą: *Zasięgu ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2022 roku* potwierdza wcześniejsze ustalenia. W 2022 roku, podobnie jak rok wcześniej, co dwudziesta osoba w gospodarstwach domowych w Polsce żyła poniżej progu ubóstwa skrajnego. Zasięg ubóstwa zależy od wielu determinant, w praktyce czynniki te najczęściej współwystępują ze sobą (główne źródło dochodów, wykształcenie itp.). Wiek również wyraźnie różnicował zasięgi ubóstwa skrajnego. W 2022 roku najczęściej ubóstwa skrajnego doświadczały osoby najmłodsze, w przedziale wieku 0-17 lat (niecałe 6%). Nieco rzadziej ubóstwo skrajne dotyczyło osób w wieku 18-64 lata (4,5%). W 2022 r. najmniejszą wartość stopy ubóstwa skrajnego (ok. 4%) odnotowano wśród osób w wieku co najmniej 65 lat. Należy przy tym mieć na uwadze, że w warunkach starzejącego się społeczeństwa, udział osób starszych w populacji osób ubogich w Polsce rośnie.

Ważną miarą, stosowaną przez Główny Urząd Statystyczny w pomiarach kondycji gospodarstw domowych jest także sfera niedostatku (określana też jako sfera niskiej konsumpcji). W odróżnieniu od ubóstwa skrajnego, niedostatek bazuje na odmiennych standardach poziomu zaspokojenia potrzeb. Granica sfery niedostatku oparta jest na minimum socjalnym obliczanym przez IPISS. W koszyku minimum socjalnego uwzględnia się dobra i usługi służące nie tylko zaspokojeniu potrzeb egzystencjalnych (jak w przypadku minimum egzystencji), ale także towary i usługi niezbędne do wykonywania pracy, kształcenia, utrzymywania więzi rodzinnych i kontaktów towarzyskich oraz skromnego uczestnictwa w kulturze i rekreacji. Zakłada się, że wydatki konsumpcyjne na poziomie nie mniejszym niż minimum socjalne pozwalają na prowadzenie „minimalnie godnego życia” i na realizację integracyjnych potrzeb człowieka. Mimo, że przeciętna sytuacja materialna gospodarstw domowych w Polsce w 2022 roku realnie pogorszyła się, m.in. z powodu inflacji, to przy przyjętych granicach sfery niedostatku, jego zasięg wyniósł ok. 41%, czyli o 2 p. proc. mniej niż w 2021 r.¹¹

Ustawa o pomocy społecznej nie definiuje ubóstwa. Można jednak wywnioskować, że każda rodzina, w której dochód na osobę nie przekracza określonego kryterium dochodowego oraz każda osoba

---

¹¹ Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2022 roku. Opracowanie GUS.

samotnie gospodarująca, której dochód nie przekracza określonego kryterium dochodowego, żyją w ubóstwie. Aby jednak uzyskać pomoc społeczną, oprócz ubóstwa w sytuacji życiowej wnioskodawcy musi wystąpić również co najmniej jedna z następujących okoliczności: sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, trudność w integracji cudzoziemców, trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizm lub narkomania, zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa, klęska żywiołowa lub ekologiczna lub inne okoliczności.

Diagnoza w zakresie ubóstwa na poziomie gminy dokonywana jest na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz liczby osób którym przyznano świadczenia. Ukazanie danych na przestrzeni lat umożliwia kompleksowe spojrzenie na problem, również w ujęciu dynamicznym. W analizowanym okresie czasu, do 2021 roku systematycznie malała liczba rodzin, które otrzymały pomoc z tego powodu. W 2022 roku udzielono pomocy 141 rodzinom z powodu ubóstwa, czyli 8 więcej niż w roku poprzednim.

Tabela 25. Liczba rodzin, które otrzymały pomoc z GOPS z powodu ubóstwa

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba rodzin	219	182	167	153	133	141

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

W samym 2022 roku z powodu ubóstwa zrealizowano 14 535 świadczeń, z czego 13 450 o charakterze niepieniężnym oraz 1085 pieniężnych. Pomoc z tego tytułu najczęściej kierowana była do gospodarstw jednoosobowych (64%) oraz rodzin minimum czteroosobowych (20%).

Tabela 26. Zasiłki okresowe w gminie Masłów w latach 2017-2022

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba osób	67	53	58	54	49	48

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Jak wspomniano wcześniej, świadczeniem mającym na celu zbliżenie dochodów najuboższej części społeczeństwa do poziomu ustawowego minimum jest zasiłek okresowy. Na liczbę gospodarstw domowych otrzymujących pomoc w formie zasiłku okresowego wpływa przede wszystkim wysokość kryteriów dochodowych obowiązujących w danym roku kalendarzowym, a następnie pozostałe czynniki, takie jak np. sytuacja na rynku pracy. Na przestrzeni lata 2017-2022 zmniejszyła się liczba osób otrzymujących zasiłki okresowe: z 67 do 48. Należy mieć na uwadze, że prezentowane w powyższej tabeli oraz w rozdziale poświęconym niepełnosprawności dane liczbowe nie są rozłączne

tn. w trakcie roku jedno gospodarstwo domowe mogło otrzymać zasiłek okresowy z więcej niż jednego powodu.

Rodziny ubiegające się o **zasiłki celowe** również muszą spełniać kryterium dochodowe (poza zasiłkiem celowym z powodu zdarzenie losowego). Ta forma wsparcia należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym.

Tabela 27. Liczba osób otrzymujących zasiłki celowe w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Zasiłek celowy	316	312	290	287	243	256
przyznany w ramach Programu Wieloletniego "Posiłek w szkole i w domu"	282	283	259	255	210	210

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Do 2021 stale malała liczba mieszkańców otrzymujących zasiłek celowy. W 2022 roku takich osób było 256, czyli 13 więcej niż w roku poprzednim. W ostatnich latach najwięcej zasiłków celowych zostało przyznanych w ramach Programu Wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu”. Jest to realizowany od 2019 roku przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Masłowie rządowy program, który jest kontynuacją wieloletniego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. W ramach obu tych programów Gmina Masłów zapewniała posiłki oraz zasiłki celowe dla dzieci zarówno w wieku przedszkolnym i szkolnym oraz pozostałym uprawnionym osobom.

Tabela 28. Realizacja programów w zakresie dożywiania w latach 2017-2022

Liczba osób objętych pomocą	2017	2018	2019	2020	2021	2022
w formie posiłku	223	214	229	194	172	166
w tym dla dzieci	220	210	220	179	168	165

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Poza rokiem 2018, w każdym kolejnym roku malała liczna osób objętych wsparciem w postaci posiłku w ramach programów w zakresie dożywiania. Zdecydowaną większością beneficjentów tego programu były oczywiście dzieci uczące się w oddziałach przedszkolnych i szkołach na terenie gminy. Spadek liczby osób uprawnionych do pomocy w ramach tego programu wynika bezpośrednio z niskiego kryterium dochodowego, które przy rosnących płacach, uniemożliwiało ubieganie się o tę formę pomocy. Od 2023 roku zostało podwyższone kryterium dochodowe uprawniające do korzystania ze wsparcia ze 150 proc. do 200 proc. Zgodnie z intencją ustawodawcy zmiana ta pozwoli zapewnić szerszy dostęp i wsparcie większej grupie osób wymagających pomocy w formie m.in. posiłku, produktów żywnościowych czy świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności. Dodatkowo w ramach program możliwe jest dofinansowanie dowozu posiłków osobom

niewychodzącym z domu ze względu na podeszły wiek czy niepełnosprawność, a które same nie są w stanie tego posiłku przygotować.

Innym działaniem mającym na celu wsparcie osób i rodzin podlegających deprivacji materialnej polegającej na braku możliwości zaspokojenia potrzeb żywnościowych jest realizacja Programu Operacyjnego „Pomoc Żywnościowa” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. Program realizowany był we współpracy ze Stowarzyszeniem Rozwoju Wsi Mąchocice - Scholasteria i Ciekoty pod nazwą „Żeromszczyzna”. W samym 2022 roku w ramach programu pomocą objęto 305 rodzin (700 osób).

Osoba znajdującą się w trudnej sytuacji materialnej może skorzystać również z pomocy w formie dodatku mieszkaniowego przeznaczonego na utrzymanie posiadanego lub wynajmowanego mieszkania lub domu jednorodzinnego. Warunkiem uzyskania takiej pomocy jest spełnienie kryteriów dochodowych. Mieszkanie lub dom musi także spełniać kryteria powierzchniowe.

Od 1 stycznia 2014 r. istnieje możliwość otrzymania przez tzw. odbiorcę wrażliwego energii elektrycznej – dodatku energetycznego. Odbiorcą wrażliwym energii elektrycznej jest osoba, której przyznano dodatek mieszkaniowy w rozumieniu przepisów ustawy o dodatkach mieszkaniowych.

Tabela 29. Liczba gospodarstw domowych otrzymujących dodatki mieszkaniowe i energetyczne w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dodatek mieszkaniowy	0	0	0	0	0	0
Dodatek energetyczny	0	0	0	0	0	0

Źródło. Opracowanie własne na podstawie GOPS w Masłowie.

Jak wynika z powyższej tabeli, w przeciągu ostatnich sześciu lat, nie wypłacono żadnych dodatków mieszkaniowych i energetycznych. W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 17 grudnia 2021 roku o dodatku osłonowym, wnioski o wypłatę dodatku energetycznego, złożone od dnia 4 stycznia 2022 do 31 grudnia 2022 r., pozostawały bez rozpoznania. Taka sama sytuacja ma miejsce w 2023 roku - w związku z wejściem w życie Ustawy z dnia 15.12.2022 r. o szczególnej ochronie niektórych odbiorców gazowych w 2023 w związku z sytuacją na rynku gazu, wnioski na dodatek energetyczny złożone w okresie od 02.01.2023 do 31.12.2023 pozostawia się bez rozpoznania. Wprowadzony w 2022 roku dodatek osłonowy miał na celu wesprzeć osoby o najniższych dochodach. O dodatek osłonowy złożono 2183 wnioski, z czego pomoc przyznano dla 2091 rodzin. Łącznie mieszkańcom gminy Masłów wypłacono 1 415 770,42zł.

W 2022 roku dużym wyzwaniem była również obsługa tzw. wniosków o dodatek węglowy. Od 17 sierpnia do końca listopada 2022 roku złożono 2818 wniosków o dodatek węglowy, z czego pomoc przyznano dla 2243 wnioskodawców. Również do 30 listopada mieszkańcy mogli składać wnioski z tytułu wykorzystania niektórych źródeł ciepła (pelet, drewno, gaz). O dodatek ten złożono 789 wniosków, z czego pomoc przyznano 780 wnioskodawcom.

Świadczeniem pomocy materialnej o charakterze socjalnym, udzielanym uczniom w celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji, umożliwienia pokonywania barier dostępu do edukacji wynikających z trudnej sytuacji materialnej ucznia, zgodnie z ustawą o systemie oświaty jest **stypendium szkolne**. Stypendium przyznawane jest w formie refundacji poniesionych kosztów, a jego wysokość uzależniona jest od sytuacji dochodowej oraz występowania w rodzinie okoliczności takich jak: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, rodzina niepełna lub wystąpienie zdarzenia losowego. **Zasiłek szkolny** może być przyznany uczniowi znajdującemu się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego i może być przyznany raz lub kilka razy w roku, niezależnie od otrzymywanego stypendium szkolnego.

Tabela 30. Stypendia w gminie Masłów w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba uczniów	145	113	145	116	113	104
Kwota wypłaconych stypendiów (w tys zł)	154,4	148,8	156,6	126,5	182,3	162,3
Kryterium dochodowe	514	528	528	528	528	600

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Powyższa tabela przedstawia ujęcie roczne, przy czym okres przyznawania stypendium pokrywa się z tzw. rokiem szkolnym. W analizowanym przedziale czasu zauważalne jest zmniejszanie liczby uczniów objętych tym wsparciem od 2020 roku. Powodem tego było głównie niskie kryterium dochodowe. Przyczyny można również doszukiwać się w niewielkiej kwocie stypendium oraz w konieczności dokumentowania poniesionych kosztów.

Bezrobocie

Bezrobocie jest zjawiskiem społecznym, polegającym na tym, że część osób zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów. Kojarzy się z wymiarem materialnym, ponieważ długotrwałe pozostawanie bez pracy wiąże się z finansowymi konsekwencjami, które mogą zagrażać podstawowej egzystencji. Nie mniej ważne są również aspekty społeczne i zdrowotne, zarówno te widoczne na bieżąco, jak i te odkładane w czasie. Ekonomiczne skutki

bezrobocia wiążą się ściśle ze skutkami społecznymi i nie można ich od siebie rozdzielić. Bezrobocie jest bowiem jednym z zasadniczych czynników wpływających na samopoczucie osoby bezrobotnej i jej otoczenia. Oddziałuje w sposób wielowymiarowy na zdrowie i kondycję psychiczną. Oddziaływanie to może być analizowane w wymiarze makrospołecznym i jednostkowym. W przypadku niniejszej *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Mastów do roku 2030* uwaga zostanie skupiona na tym drugim aspekcie. Indywidualne koszty bezrobocia to koszty, które ponosi bezpośrednio osoba bezrobotna (i jej rodzina) w związku z utratą pracy. Następuje gwałtowne obniżenie poziomu życia rodziny osoby bezrobotnej, konieczność rezygnacji z zaspokajania wielu dotychczas realizowanych potrzeb, w tym związanych z edukacją i kulturą. Długotrwale bezrobocie może znacząco odbić się na wykształceniu dzieci i ich rozwoju intelektualnym, co w konsekwencji spowoduje obniżenie ich „pozycji wyjściowej” w procesie wchodzenia na rynek pracy. Osoba długo pozostająca bez pracy również traci kwalifikacje zawodowe z powodu swojej bezczynności zawodowej, co przedkłada się na jeszcze większe trudności ze znalezieniem pracy, bądź wręcz wymaga obniżenia standardu poszukiwanego źródła zarobku. Niektóre rodziny szukając wyjścia z trudnej sytuacji ekonomicznej decydują się na emigrację zarobkową przynajmniej jednego z rodziców. Ta sytuacja jest w stanie poprawić warunki finansowe rodziny, jednak może przyczynić się do wielu szkód moralnych: nostalgii, kłopotów wychowawczych z dziećmi, obciążeniem obowiązkami domowymi jednego z rodziców. Finalnie może prowadzić to do rozbicia rodziny. Koszty natury psychologicznej jakie ponosi osoba bezrobotna to przede wszystkim: stres związany z degradacją pozycji społecznej, osłabienie więzi społecznych, izolacja z otoczeniem a nawet konflikty. W skrajnych przypadkach może dotyczyć godności osoby bezrobotnej i doprowadzić do prób samobójczych. Szczególnie niebezpiecznym jest bezrobocie wśród osób młodych, ponieważ może skutkować degradacją moralną oraz zniekształceniem procesu wchodzenia w dorosłe życie. Bezrobocie lat 90 pokazało, że to właśnie to zjawisko stanowiło podłoże patologiom społecznym, które prowadziły do potencjalnych zagrożeń bezpieczeństwa publicznego.

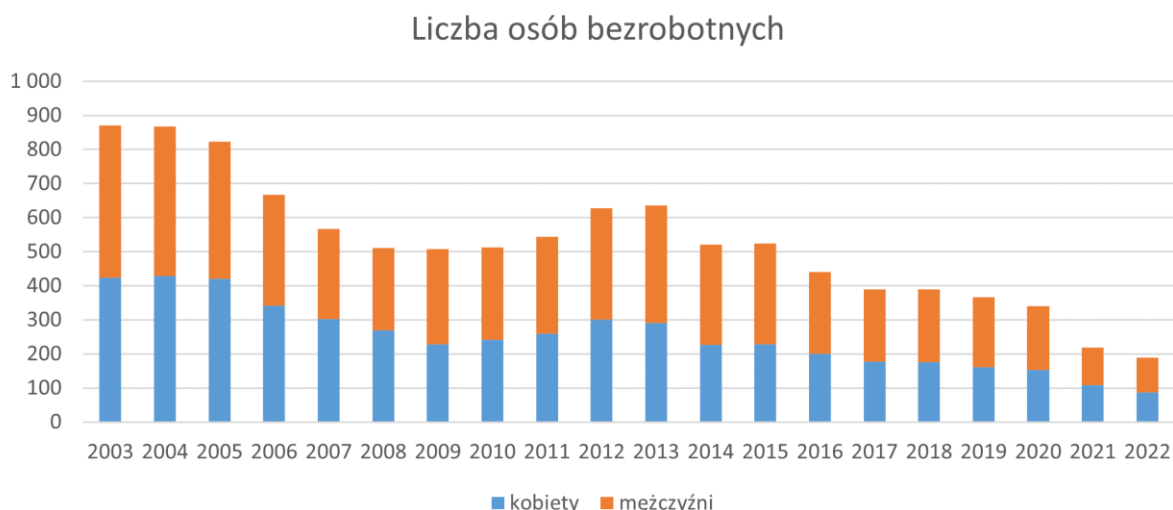
Bezrobocie w teorii jest zjawiskiem łatwym do zmierzenia. Statystyki najczęściej odnoszą się do skali bezrobocia rejestrowanego, przez co część osób pozostająca bez pracy nie jest ujęta. Z drugiej strony zdarzają się przypadki wpisania w szeregi bezrobotnych osób, które wykonują pracę zawodową w tzw. „szarej strefie”, czyli bez płacenia podatków. Należy też pamiętać, że istnienie dużej liczby bezrobotnych pogarsza sytuację osób zatrudnionych, co przejawia się tym, że często są oni zmuszani do gorszych warunków pracy, a także do zawierania mniej korzystnych umów o pracę. W teorii ekonomii funkcjonuje również pojęcie naturalnej stopy bezrobocia, która informuje, jaka część siły roboczej nie chce podjąć pracy za wynagrodzenie płacone w momencie równowagi na rynku pracy. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia są wskaźnikami pokazującymi stan bezrobocia na określony

moment. W poszczególnych krajach do ustalania liczby bezrobotnych stosowane są różne metody. W Polsce podstawą szacunków są dane urzędów pracy oparte o rejestr osób bezrobotnych. W przypadku gminy Masłów dane dotyczące osób bezrobotnych rejestrowane są przez Powiatowy Urząd Pracy w Kielcach, Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach oraz Główny Urząd Statystyczny.

Analizując liczbę osób bezrobotnych w latach 2003-2022 można łatwo zauważyć, że jest ona obecnie na historycznie niskim poziomie. Na koniec tego okresu z gminy Masłów zarejestrowanych było 189 osób bezrobotnych, z czego 46% to kobiety. Kobiety przeważały wśród bezrobotnych jedynie w latach 2005-2008. W pozostałych latach to mężczyźni stanowili większość osób zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy.

Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych oraz zwiększenie liczby mieszkańców gminy sprawiło, że znacznie zmniejszył się odsetek bezrobotnych w ogólnej populacji gminy. W 2003 roku było to około 9,4% a w 2022 roku już tylko 1,6%.

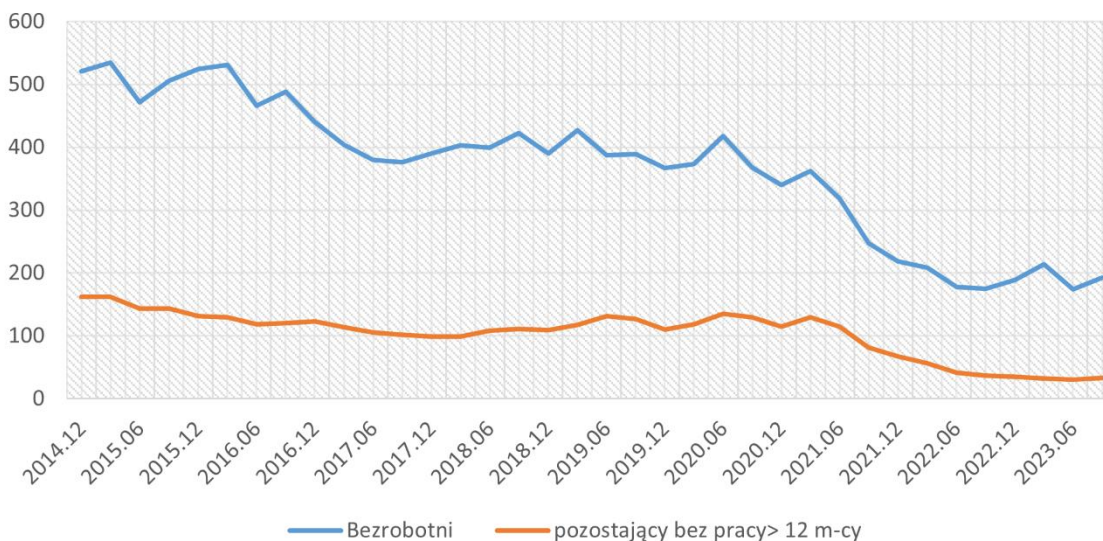
Wykres 18. Bezrobocie w latach 2003-2022 w podziale na płeć osób bezrobotnych

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Powiatowy Urząd Pracy w Kielcach dysponuje kwartalnymi danymi charakteryzującymi bezrobocie na terenie gmin powiatu kieleckiego. Dzięki krótkiemu interwałowi czasu możemy spojrzeć na to zjawisko pod kątem sezonowości, co prezentuje kolejny wykres liniowy. Analizowany przedział czasu obejmuje okres od ostatniego kwartału 2014 roku aż do trzeciego kwartału roku 2023 (ostatnie dostępne dane na moment przygotowania diagnozy).

Wykres 19. Liczba osób bezrobotnych w ujęciu kwartalnym oraz liczba osób długotrwale bezrobotnych

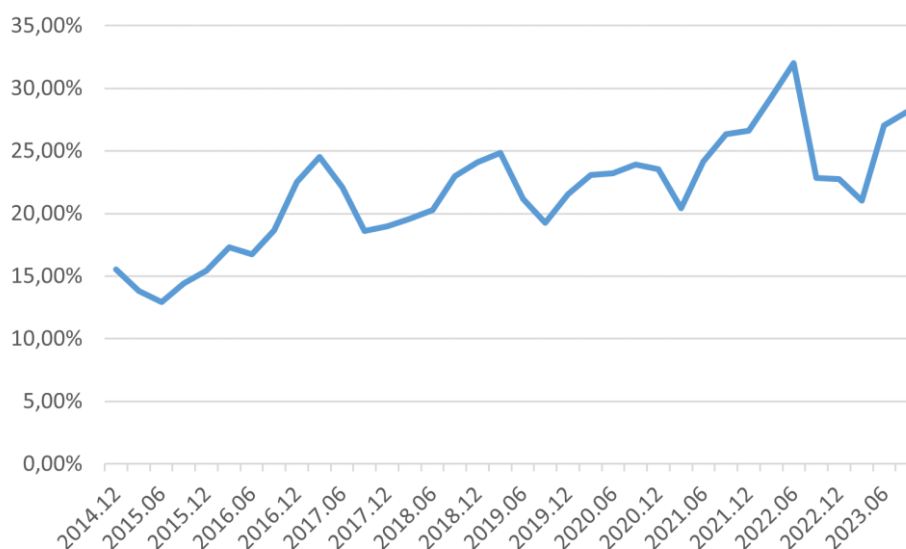

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kielcach.

W ostatnich latach w gminie Masłów można zauważyć wzrost liczby osób rejestrujących się w urzędzie pracy na koniec pierwszych kwartałów. Wzrosła również liczba bezrobotnych w pierwszym kwartale od momentu wprowadzenia pierwszych obostrzeń sanitarnych związanych z epidemią COVID-19 w 2020 roku. Jak wyjaśniono wcześniej, długotrwałe pozostawanie bez pracy niesie ze sobą szczególne zagrożenie dla osoby bezrobotnej oraz w sposób pośredni dla całej rodziny, która odczuwa skutki tego problemu. Zjawisko to wiąże się często z obniżeniem stopy życiowej rodziny oraz niejednokrotnie, jest nierozdzielnie powiązane z innymi problemami, takimi jak m.in. ubóstwo, alkoholizm, przemoc w rodzinie m.in. Przedłużający się okres bezrobocia może te zjawiska dodatkowo nasilać. Początkowy szok spowodowany zwolnieniem z pracy zastępowany jest niejednokrotnie krótką fazą optymizmu i wiary w znalezienie nowego zatrudnienia, a następnie okresem pesymizmu i utraty nadziei. Ostatecznie długotrwałe bezrobocie prowadzi do bezradności co może mieć w dłuższej perspektywie destrukcyjny wpływ na funkcjonowanie rodziny. Obecnie, jako osobę długotrwale bezrobotną należy traktować mieszkańca, aktywnie poszukującego pracę przynajmniej przez 12 miesięcy. Przez ostatnie lata osoby takie stanowiły od 15% do 36% wszystkich bezrobotnych z terenu gminy Masłów. Na koniec września 2023 roku bez pracy powyżej 12 miesięcy było 33 mieszkańców gminy, czyli 17% wszystkich zarejestrowanych. Osoby długotrwale bezrobotne mogą mieć większe problemy z powrotem na rynek pracy. Chęć ich aktywizacji wymaga również większego zaangażowania powiatowych służb zatrudnienia oraz pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Bezrobocie należy oczywiście rozpatrywać również w kategorii problemów ekonomicznych, ponieważ powoduje trudności finansowe, kłopoty w spłatach kredytu i zadłużenia osoby bezrobotnej, która często popada w prawdziwą pętlę kredytową. Z pomocy finansowej Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach wypłacanej w formie zasiłku mógł skorzystać niewielki odsetek bezrobotnych. W analizowanych latach było to od miesięcznie od 40 do 106 osób, co przedstawiało się na procentowy udział w ogóle osób bezrobotnych w przedziale 13% - 32%.

Wykres 20. Udział osób z prawem do zasiłku z PUP w ogóle osób bezrobotnych

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kielcach.

Dodatkowo Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Masłowie udzielał wsparcia mieszkańcom gminy z powodu bezrobocia. Jak wynika z poniższej tabeli, w latach 2017-2022 stale zmniejszała się liczba rodzin otrzymujących pomoc z tego powodu.

Tabela 31. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy z powodu bezrobocia

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bezrobocie	163	152	142	117	96	80

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Wspieranie rodziny

Podstawową komórką społeczną jest rodzina. Zaspokaja ona potrzeby psychiczne, społeczne oraz emocjonalne swoich członków. Pełni również funkcję pierwszego środowiska wychowawczego w życiu dziecka, na które składają się między innymi

struktura rodziny, jej sytuacja materialna, atmosfera wychowawcza panująca w domu, poziom wykształcenia rodziców oraz sytuacja zdrowotna. Rodzina jest zatem podstawową formą opieki nad dzieckiem od jego urodzenia aż do uzyskania przez nie samodzielności

To właśnie w rodzinie dziecko zdobywa swoje pierwsze doświadczenia społeczne, poznaje zasady zachowań oraz norm postępowania. Rodzice jako wychowawcy pomagają rozwijać osobowość, psychikę oraz indywidualność swojego dziecka. To do ich obowiązków należy zaspokajać potrzeby dziecka, zarówno te o charakterze materialnym jak i emocjonalnym. Elementem lokalnej polityki prorodzinnej jest zapewnienie opieki dzieciom do lat 3. Na terenie gminy Masłów funkcjonuje żłobek „Raj Maluszka” w Domaszowicach. Zapewniona jest również opieka przedszkolna, co wykazano w rozdziale „Edukacja”.

Przyczyną złego funkcjonowania rodziny jest przeważnie bezradność wynikająca z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego, który przejawia się trudnościami we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny. Objawia się to poprzez problemy w wypełnianiu ról rodzicielskich i problemy wychowawcze związane z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych. Bezradność występować może w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – na przykład problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Nie należy jednak utożsamiać tej bezradności z nieposiadaniem wystarczających środków finansowych, czy też w skrajnych przypadkach z ubóstwem, ponieważ o bezradności powinno mówić w przypadku takich rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie najważniejszych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób. Problemy opiekuńczo-wychowawcze dotyczą głównie dzieci i młodzieży, która nie ma zapewnionej należytej opieki ze strony swoich opiekunów. Jednak problem ten także dotyczy rodzin, gdzie dzieci swoim zachowaniem sprawiają tak duże kłopoty, z którymi opiekunowie nie są w stanie sami sobie poradzić.

Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej mogą również liczyć na pomoc w formie pracy socjalnej. Jest to działanie, które należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym i stanowi niejako podstawę działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Masłowie. Skierowana jest na przywrócenie zdolności do samodzielnego funkcjonowania osób, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i własnymi siłami nie są w stanie rozwiązać problemu. Pomoc w formie pracy socjalnej nie jest uzależniona od posiadanego przez osobę lub rodzinę dochodu stąd skorzystać z tej formy może każdy mieszkaniec gminy.

Ochrona macierzyństwa jest jednym z celów pomocy społecznej. Wspierana jest poprzez wypłacanie zasiłków rodzinnych oraz przewidzianych do nich dodatków, takich jak: z tytułu urodzenia dziecka,

opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka, a także świadczenia z funduszu alimentacyjnego dla osób niemogących wyegzekwować alimentów na dziecko. W ostatnim analizowanym roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Masłowie z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa udzielił wsparcia 27 rodzinom. Jak wynika z poniższej tabeli, pomoc ta najczęściej była przyznawana z powodu ochrony wielodzietności.

Tabela 32. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba rodzin	38	36	37	29	26	27
w tym z powodu wielodzietności	29	27	27	21	24	27

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Jednym z podstawowych narzędzi ośrodków pomocy społecznej ukierunkowanych na pomoc rodzinie są świadczenia rodzinne. Mają one różny charakter: w większości wypłacane są na określony czas, ale również jednorazowo (dodatek z tytułu urodzenia dziecka) lub raz w ciągu pewnego okresu (dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego). Część z świadczeń rodzinnych występuje samoistnie (zasiłek rodzinny, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne), natomiast otrzymanie dodatków do zasiłku rodzinnego uzależnione jest od posiadania prawa do zasiłku rodzinnego. Przyznawanie większości świadczeń rodzinnych uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego. Świadczeniami rodzinnymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna,
- świadczenie rodzicielskie,
- świadczenie „Za życiem”.

Cześć z wymienionych świadczeń została już szerzej opisana w rozdziale: „Niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba”. **Zasiłek rodzinny** ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do zasiłku rodzinnego przysługuje: rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka, opiekunowi faktycznemu dziecka, osobie uczącej się (pełnoletniej osobie uczącej się, niepozostającej na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony). Przyznanie zasiłku rodzinnego jest ściśle związane z dochodem w przeliczeniu na osobę w rodzinie i przysługuje do ukończenia przez dziecko:

- 18 roku życia lub

- nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia, albo
- 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

W przeciągu sześciu ostatnich lat, stale malała liczba rodzin otrzymujących zasiłek rodzinny. W 2017 roku było to 529 rodzin, czyli o 253 więcej niż w roku 2022. Na tą sytuacją największy wpływ ma niskie kryterium dochodowe, co przy rosnącej płacy minimalnej wyklucza coraz większą część rodzin z możliwości ubiegania się o to świadczenie. Wraz ze spadkiem liczby uprawnionych rodzin, zmniejszała się również kwota przeznaczana na ten rodzaj wsparcia.

Tabela 33. Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba rodzin	529	515	473	396	317	276
Kwota świadczeń (w tys. zł)	2084,1	1959,8	1772,0	1582,6	1359,7	1204,9

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Zgodnie z przepisami prawa, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Masłowie oprócz zasiłków rodzinnych wypłacał również dodatki do nich:

- z tytułu urodzenia się dziecka,
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- samotnego wychowywania dziecka,
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- rozpoczęcia roku szkolnego,
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Tabela 34. Dodatki do zasiłków rodzinnych w latach 2020-2022 (średniomiesięczna liczba świadczeniobiorców)

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Urodzenie dziecka	5	2	2
Opieka nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,	29	26	19
Samotne wychowywanie dziecka	23	19	15
Kształcenie i rehabilitacja dziecka niepełnosprawnego	52	49	49
Rozpoczęcie roku szkolnego	85	71	34
Podjęcie przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	119	95	96
Wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	77	83	73
RAZEM			

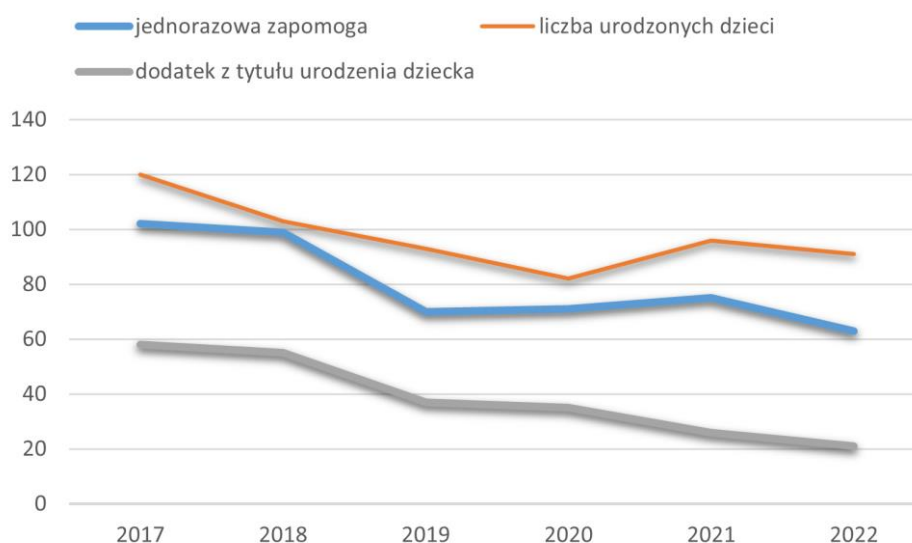
Źródło. Opracowanie własne na podstawie GOPS w Masłowie.

Najczęstszym dodatkiem do zasiłków rodzinnych wypłacanym przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Masłowie było „podjęcie przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania”, „wychowywanie dziecka w rodzinie wielodzietnej” oraz „kształcenie i rehabilitacja dziecka niepełnosprawnego”.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Masłowie przyznawał również jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka. Jest to niezależna od świadczeń rodzinnych forma pomocy, wypłacana na wniosek i przy zachowaniu określonych ustawą warunków.

Jak wynika z poniższego wykresu w 2022 roku wypłacono najmniejszą liczbę jednorazowych zapomóg oraz dodatków do zasiłków rodzinnych z tytułu urodzenia dziecka, chociaż najmniej dzieci urodziło się w roku 2020. W ujęciu procentowym najwięcej rodzin otrzymało tę zapomogę w roku 2018 (96,12%). Fakt, że nie wszystkie rodziny otrzymują to wsparcie ma związek z kryterium dochodowym. Kryterium to jest jednak wyższe niż w przypadku zasiłków rodzinnych, gdzie w 2022 roku dodatek w wysokości 1000 zł otrzymało jedynie 21 rodzin.

Wykres 21. Liczba dzieci na które została wypłacona jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka, dodatek z tytułu urodzenia dziecka w latach 2017-2022 oraz liczba urodzeń w gminie Masłów

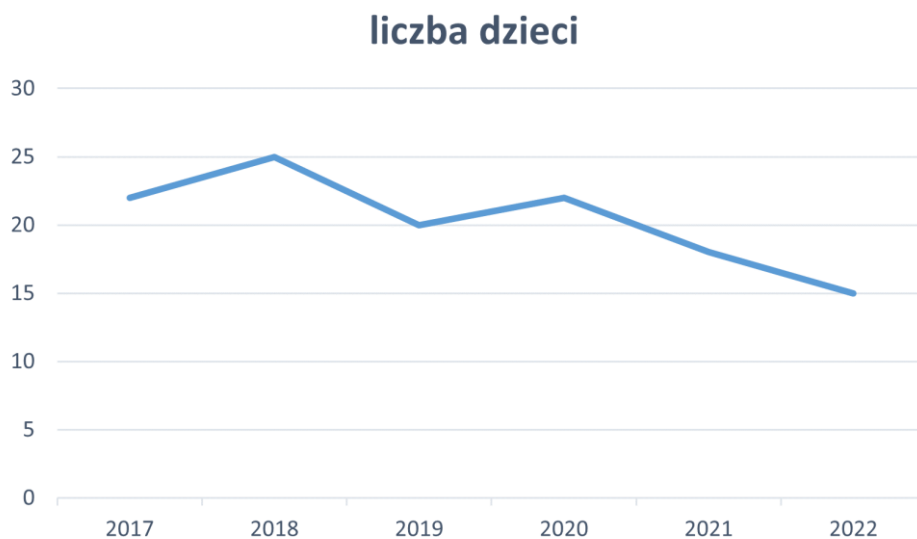

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

W 2016 roku wprowadzono również świadczenie rodzicielskie, które przysługuje rodzicom, którzy nie otrzymują zasiłku macierzyńskiego. Świadczenie w kwocie 1 tysiąca netto miesięcznie przyznawane jest niezależnie od dochodu rodziny i może być pobierane przez 52 tygodnie w przypadku urodzenia bądź przyjęcia na wychowanie jednego dziecka, 65 tygodni w przypadku dwójki dzieci, 67 tygodni – trójki, 69 tygodni – czwórki, a przy piątce i więcej – 71 tygodni.

Wykres 22. Średniomiesięczna liczba dzieci na które wypłacano świadczenia rodzicielskie w latach 2017-2022

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

W całym analizowanym okresie najmniej wypłaconych świadczeń było w dwóch ostatnich latach. Powyższy wykres pokazuje również, że znaczna część kobiet które urodziły dziecko nie miała ustabilizowanej sytuacji zawodowej – nie przysługiwał im zasiłek macierzyński, który powiązany jest z umową o pracę.

Obowiązkiem gminy jest realizacja zadań określonych w **Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej**. Ustawa ta określa szczegółowo:

- Zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych;
- Zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków;
- Zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Wszelka pomoc powinna zmierzać do udzielania rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umacniania prawidłowych postaw rodzicielskich. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniejsze udzielenie pomocy oraz stosowanie działań profilaktyczno-ochronnych.

Tabela 35. Liczba rodzin którym udzielono pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba rodzin	67	63	65	58	58	52
w tym rodziny niepełne	bd	38	40	36	37	36

Źródło. Opracowanie własne na podstawie GOPS w Masłowie.

W 2022 roku z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Masłowie udzielił wsparcia 52 rodzinom, czyli 15 mniej niż w 2017 roku. Większość tej pomocy trafiała do rodzin niepełnych.

Zdarza się, że niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak uzależnienia od alkoholu i środków psychoaktywnych czy przemoc domowa. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczej mogą otrzymać wsparcie w formie asystenta rodziny. Asystentura rodziny polega na towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny bliskiej i dalszej, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych. Głównym celem asystentury jest zwiększenie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego. Efektem takiego działania powinno być usamodzielnienie się rodziny oraz wypełnianie roli rodzica w sposób sprzyjający bezpieczeństwu w środowisku rodzinnym oraz umożliwiający rozwój dziecka. Aby to osiągnąć niezbędnym jest aktywny udział rodziny podczas każdego etapu metodycznego działania od oceny wstępnej, przez układanie planu pracy i jego realizację po ocenę końcową. Prace powinny być indywidualnie dopasowane do możliwości i kontekstu życia rodziny objętej wsparciem.

Ustawa z 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa w jednym akcie prawnym zarówno zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, jak i zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej, traktując je, jako dopełniające się i wzajemnie powiązane. W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Masłowie w ostatnich latach zatrudniony był jeden asystent rodziny, który w 2022 roku pracował z 16 rodzinami. Na przestrzeni ostatnich lat liczba rodzin wymagających wsparcia asystenckiego nieznacznie, ale się zwiększyła.

Tabela 36. Liczba asystentów rodzin oraz rodzin objętych wsparciem w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba asystentów rodziny	1	1	1	1	1	1
Liczba rodzin objętych pomocą	13	13	12	13	14	16

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Potencjalne działania podejmowane w ramach asystentury ukierunkowane są na wspieranie środowiska rodzinnego oraz profilaktykę ustrzegającą przed wystąpieniem sytuacji kryzysowej, której konsekwencją jest przymus opuszczenia przez dziecko własnej rodziny. Jednym z zadań wynikających z ustawy o pieczy zastępczej jest umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej. Nie jest to jednak równoznaczne z rozwiązaniem problemu rodziny. Jest jedynie formą przejściową, mającą na celu zabezpieczenie dziecku podstawowych warunków. Więzy rodzinne oraz emocjonalny stosunek dziecka do środowiska lokalnego jest motywatorem dla rodziców, mającym na celu stworzenie warunków do prawidłowego rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej, dając tym samym szansę na jego powrót do domu. W ostatnich latach w rodzinach zastępczych umieszczonych było 5 dzieci. Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Masłowie dążą, jeżeli już zajdzie taka konieczność, do zapewnienia dzieciom opieki w rodzinie zastępczej. Dopiero na końcu szukają miejsca w ośrodku opiekuńczo-wychowawczym. W ostatnich latach, wszystkie dzieci trafiły do rodzin zastępczych.

Tabela 37. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2017-2022

Liczba dzieci	2017	2018	2019	2020	2021	2022
W rodzinach zastępczych	1	2	5	5	5	5
W ośrodku opiekuńczo-wychowawczym	0	0	0	0	0	0

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Ankietowani mogli wskazać jakie rozwiązania mogą być odpowiedzią na problemy dzieci i młodzieży (odpowiedzi wielokrotne). Najczęściej zaznaczano ułatwienie dostępu do pomocy psychologicznej (45,16%) oraz organizację zajęć pozaszkolnych (41,94%). Szczegółowy rozkład odpowiedzi prezentuje poniższa tabela.

Tabela 38. Jakie rozwiązania mogą być odpowiedzią na problemy dzieci i młodzieży?

	L. odp.	Udział %
Tworzenie świetlic i lokali, w których młodzież mogłaby się spotkać oraz realizować swoje pasje.	9	29,03%
Budowa nowych oraz wyposażenie już istniejących obiektów sportowych	9	29,03%

+ zatrudnienie instruktorów.		
Organizacja tematycznych kół zainteresowań.	10	32,26%
Organizacja zajęć pozaszkolnych.	13	41,94%
Organizacja zajęć uświadamiających o skutkach nałogów.	2	6,45%
Ułatwić dostęp do pomocy psychologicznej	14	45,16%

Źródło. Opracowanie własne.

Świadczenia z **funduszu alimentacyjnego** przysługują osobom uprawnionym w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych alimentów, stwierdzonej przez komornika w okresie dwóch ostatnich miesięcy. Świadczenie to przysługuje do ukończenia 18 roku życia lub do ukończenia 25 roku życia, jeżeli dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej. W przypadku posiadania przez osobę uprawnioną orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności, świadczenie z funduszu alimentacyjnego przysługuje bez względu na jej wiek – bezterminowo. Wypłata świadczeń z funduszu alimentacyjnego, koszty obsługi związane z ich wypłatą oraz koszty podejmowanych wobec dłużników działań, finansowane są w formie dotacji celowej z budżetu państwa.

Tabela 39. Świadczenia alimentacyjne w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba osób	57	47	45	44	40	41
Liczba rodzin	39	35	30	29	28	27
Kwota świadczeń (w tys. zł)	303,7	249,1	238,3	232,3	213,7	219,5

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

W ciągu ostatnich sześciu lat liczba rodzin korzystających z Funduszu Alimentacyjnego zmniejszyła się z 39 do 27, przy czym liczba dzieci na które było wypłacane świadczenie zmniejszyła się z 57 do 41. Wpływ na to ma skomplikowana procedura uzyskania wsparcia oraz kryterium dochodowe, które jest za niskie w porównaniu nawet z pensją minimalną. W 2020 roku wprowadzono między innymi zasadę „złotówka za złotówkę”, dzięki czemu osoby przekraczające limit dochodu uprawniający do pobierania świadczenia nadal mogą je otrzymać, ale pomniejszone o kwotę przekroczenia. Nie wpłynęło to jednak na znaczne zwiększenie liczby uprawnionych osób.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego mają charakter zwrotny. Dłużnik alimentacyjny jest zobowiązany do zwrotu organowi właściwemu wierzyciela należności w wysokości świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłaconych osobie uprawnionej, łącznie z ustawowymi odsetkami za zwłokę, które naliczane są od pierwszego dnia następującego po dniu wypłaty świadczenia, do dnia spłaty całości należności dłużnika wobec gminy z tego tytułu. Stan należności alimentacyjnych na

dzień 31.12.2022 roku wyniósł 2 646 062,00 zł, przy czym w 2022 roku wygezekwowano kwotę 86 676,09 zł.

Dodatkowym świadczeniem finansowym służącym rodzinom jest „świadczenie wychowawcze 500+”. Celem świadczenia jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Przyznawane jest od 2016 roku. Początkowo warunkiem uzyskania pomocy na pierwsze dziecko było spełnienie kryterium dochodowego. Obecnie świadczenie przyznawane jest na każde dziecko do ukończenia 18 roku życia. Od czerwca 2022 roku za całkowitą obsługę wniosków oraz wypłatę tego świadczenia odpowiada Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Tabela 40. Świadczenie wychowawcze 500+¹²

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba rodzin	1041	1051	1442	1428	1525	1549
Liczba dzieci	1471	1534	2214	2315	2387	2222
Kwota świadczeń (w mln zł)	8,183	7,945	10,240	12,921	13,07	5,383

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Rezygnacja z kryterium dochodowego spowodowała, że od 2019 roku więcej dzieci zostało objętych wsparciem Programu. Na koniec maja 2022 roku 1549 rodzin z terenu gminy Masłów otrzymywało to wsparcie. Od stycznia 2024 roku wartość świadczenia wzrośnie z 500 do 800 zł.

Od 1 kwietnia 2022 roku wprowadzono nowe świadczenie - Rodzinny kapitał opiekuńczy. Przeznaczone jest dla rodziców dzieci w wieku od ukończenia 12. do 36. miesiąca życia – w sumie 12 tys. zł na drugie i każde kolejne dziecko. Świadczenie obsługiwane jest przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Opiekunowie mogą zdecydować, czy chcą wypłatę w wysokości 500 zł przez okres 2 lat albo 1000 zł przez rok. Jak pokazują dane Głównego Urzędu Statystycznego, zdecydowanie bardziej preferowana jest opcja roczna: 789 kapitałów do 204.

Kolejnym świadczeniem pomagającym rodzinom z dziećmi w wieku szkolnym jest świadczenie „Dobry Start”, które zostało wprowadzone w 2018 roku i przysługuje raz w roku na rozpoczynające rok szkolny dzieci do ukończenia 20 roku życia. Dzieci niepełnosprawne uczące się w szkole otrzymują je do ukończenia przez nie 24 roku życia. Co ważne, rodzina może liczyć na wsparcie niezależnie od posiadanego dochodu. Od 1 lipca 2021 roku świadczenie to, podobnie jak Świadczenie wychowawcze

¹² Dane za 2022 rok dotyczą okresu styczeń-maj

Rodzina 500+, obsługuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych. W ostatnich trzech latach świadczenie „Dobry Start” wypłacono na następującą liczbę dzieci (oraz osób uczących się):

- 1495 w 2020 roku,
- 1378 w 2021 roku,
- 1499 w 2022 roku.

Kolejnym elementem pomocy wielodzietnym rodzinom jest Rządowy Program „Karta Dużej Rodziny”, który został zapoczątkowany 16 czerwca 2014 roku. W ramach programu członkom rodzin wielodzietnych, na ich wnioski, przyznawane są Karty Dużej Rodziny, które upoważniają do korzystniejszego od ogólnie obowiązującego dostępu do towarów i usług lub innych form działalności. Karty przyznawane są członkom rodziny wielodzietnej, gdzie na utrzymaniu jest co najmniej troje dzieci. Karta wydawana jest:

- rodzicom na czas nieokreślony,
- dziecku do ukończenia 18 roku życia,
- dziecku powyżej 18 roku życia odpowiednio do końca roku szkolnego lub akademickiego w którym jest planowane ukończenie nauki w danej placówce, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia,
- dziecku legitymującemu się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności w wieku powyżej 18 roku życia na okres ważności orzeczenia.

Od 1 stycznia 2019 roku miała miejsce zmiana, dzięki której prawo do posiadania Karty przysługuje członkowi rodziny wielodzietnej, przez którą rozumie się rodzinę, w której rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci bez względu na ich wiek.

Tabela 41. Karta Dużej Rodziny

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba wydanych Kart	17	35	35	41	43	125

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Co roku o wydanie Karty Dużej Rodziny zgłasza się coraz więcej osób. Najwięcej Kart wydano w 2022 roku – 125, z czego 107 dla rodzin składających się tylko z rodziców.

W badaniu sondażowym ankietowani zostali również poproszeni o wskazanie rozwiązań, które mogą stanowić odpowiedź na problemy rodzin. Mieszkańcy udzielili następujących odpowiedzi:

- Poradnictwo specjalistyczne – 48,39%,
- Grupy wsparcia – 9,68%,

- Zmniejszenie bezrobocia – 32,26%,
- Mieszkania socjalne lub komunalne – 19,35%,
- Zwiększenie liczby miejsc w przedszkolach – 35,48%,
- Opracowanie rozwiązań dotyczących ofiar i sprawców przemocy – 41,94%.

Jak widać, niemal połowa ankietowanych stwierdziła, że odpowiedzią na problemy rodzin powinno być realizowane poradnictwo specjalistyczne. W dalszej kolejności zwrócono uwagę na problem przemocy domowej (42%) oraz zmniejszenie bezrobocia.

Sytuacja osób starszych

Z części poświęconej analizie demograficznej wynika, że o gminie Masłów nie można mówić w kontekście społeczeństwa „starzejącego się”. Odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w 2022 roku wyniósł 18,01%. Faktem jednak jest, że udział seniorów w populacji gminy sukcesywnie zwiększa się, a ostatnimi laty za przyrost liczby mieszkańców gminy odpowiadają głównie procesy migracyjne.

Starzenie się społeczeństwa jest często obserwowanym zjawiskiem wśród państw rozwiniętych, do których zalicza się również Polska. Jednym z powodów są postępujące zmiany społeczno-ekonomiczne, przenoszące się na wzrost stopy życiowej ludności, zmiany struktury rodziny (z 2+3 na 2+1), wydłużenie długości życia. Osoby starsze, z czasem mogą borykać się z wieloma trudnościami: obniżoną samodzielnością, chorobami i niepełnosprawnością, gorszą sytuacją materialną itp. Już obecnie, jak wynika z wcześniejszych danych statystycznych, znaczna część pomocy kierowana jest do osób starszych, bardzo często mieszkających samotnie. Wymienione czynniki mogą dodatkowo powodować marginalizację seniorów. Jest ona szczególnie widoczna po przekroczeniu wieku emerytalnego, co często wiąże się z eliminacją takiej osoby z jej aktywnego życia zawodowego i społecznego.

W ogólnym odczuciu społeczeństwa starość często powiązana jest z niedołężnością oraz chorobą. Poczucie takie wynika między innymi z cech charakteryzujących starość, czyli spadku zdolności adaptacyjnych, nasilaniu zależności od innych osób spowodowanej postępującemu ograniczaniu samodzielności życiowej m.in. Dzisiejsze postrzeganie starości różni się jednak od tego sprzed jeszcze 20 lat. Coraz więcej osób w podeszłym wieku chce jak najdłużej funkcjonować samodzielnie. Aby było to możliwe muszą zachować swoją aktywność – fizyczną i społeczną, co jest zarówno w interesie jednostki jak również całego społeczeństwa. Aktywizacja osób starszych jest zatem ważnym zadaniem władz publicznych oraz organizacji społecznych. Dla części osób środowiskiem aktywizującym będzie najbliższa rodzina. Niestety model rodziny wielopokoleniowej, w którym osoby starsze mogą liczyć na

opiekę najbliższych, jest zastępowany modelem 2+1, czyli rodzice oraz jedno dziecko. Dlatego osoby odchodzące na emeryturę mają prawo czuć się osamotnione, a powstałe zasoby czasu wolnego muszą wykorzystać w nowym, zastępczym środowisku.

Konsekwencją procesu starzenia się społeczeństwa będzie również wzrost zapotrzebowania na pracę z ludźmi w podeszłym wieku, co przełoży się między innymi na wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze i rehabilitacyjne. Już teraz znaczna część pomocy oferowanej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Masłowie ukierunkowana jest na starsze i samotne osoby.

Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania udzielane są osobom, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Usługi te są odpłatne w części lub całości, jeżeli dochód osoby zainteresowanej przekracza kryterium dochodowe. Z usług opiekuńczych w gminie Masłów w latach 2017-2022 korzystało na chwilę obecną niewielu mieszkańców (tabela nr 20). Wszystkie te osoby to seniorzy.

Ostatnie lata były szczególnie trudne dla seniorów ze względu na panującą epidemię COVID-19, gdzie to właśnie oni należeli do grupy szczególnego ryzyka. Wychodząc naprzeciw potrzebom mieszkańców, Gmina przystąpiła do realizacji programu **Wspieraj Seniora - Solidarnościowy Korpus Wspieraj Seniora**. W latach 2020-2022 wsparciem objęto odpowiednio: 18, 15 i 12 seniorów.

Na terenie gminy Masłów działa również rodzinny dom pomocy w Domaszowicach. Jego zadaniem jest zapewnienie całodobowej opieki maksymalnie ośmiu seniorom, wymagającym wzmożonej opieki ze względu na znaczne ograniczenie w codziennym funkcjonowaniu, wynikające z podeszłego wieku i niepełnosprawności.

Ankietowani, którzy wzięli udział w badaniu sondażowym mogli wskazać rozwiązania, które stanowią odpowiedź na problemy osób starszych. Najczęściej wskazywano na potrzebę ułatwienia dostępu do usług rehabilitacyjnych (52%) oraz usług opiekuńczych (48%). Działania infrastrukturalne związane z utworzeniem domu dziennego pobytu wskazało 39% ankietowanych a uruchomienie klubu seniora 23%.

Tabela 42. Jakie rozwiązania mogą być odpowiedzią na problemy osób starszych?

Rozwiązanie	I. odp.	udział %
uruchomić klub seniora	7	22,58%
dom pobytu dziennego dla seniorów	12	38,71%
grupy wsparcia dla seniorów	4	12,90%
łatwy dostęp do środków unijnych i gminnych	1	3,23%

łatwy dostęp do pobytu w domu pomocy społecznej	4	12,90%
łatwiejszy dostęp do usług opiekuńczych	15	48,39%
łatwiejszy dostęp do usług rehabilitacyjnych	16	51,61%
więcej aktywności skierowanych do seniorów	3	9,68%

Źródło. Opracowanie własne.

Ważnym elementem oferty senioralnej gminy Masłów jest funkcjonowanie Uniwersytetu III wieku, działającego przy Stowarzyszeniu Wspólnie dla Tradycji. Spotkania odbywają się w co drugą środę w budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Masłowie. Uniwersytet oferuje przede wszystkim ciekawe zajęcia, ale również wyjazdy zarówno te o charakterze edukacyjnym jak i kulturalnym i rozrywkowym. Ważnymi etapami w rozwoju i działalności Uniwersytetu była realizacja projektów „Uniwersytet Aktywnego Seniora” oraz „Edukacja bez barier”.

Przemoc domowa

Przemoc domowa to każde celowe działanie lub brak działania, na przykład zaniechanie, które powodują krzywdę i cierpienie fizyczne albo psychiczne członka rodziny. Sprawca przemocy wykorzystuje przewagę nad ofiarą i narusza jej podstawowe prawa, takie jak godność, wolność i nietykalność cielesną. Wyróżnia się przemoc fizyczną (naruszenie nietykalności fizycznej), przemoc psychiczną (naruszenie godności osobistej), przemoc seksualną (naruszenie intymności), przemoc ekonomiczną (naruszenie własności) oraz zaniechanie (naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich). Skala przemocy jest trudna do oszacowania, ponieważ stereotypy obyczajowe, często funkcjonujące w środowisku lokalnym czynią przemoc wobec kobiet ze strony partnerów nadal akceptowaną formą podporządkowania i przestrzegania wyznaczonych społecznie ról.

Tabela 43. Liczba rodzin otrzymujących pomoc z powodu przemocy w rodzinie

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba rodzin	1	3	6	6	8	6

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Z powyższej tabeli można wyciągnąć wnioski, że problem przemocy domowej ma marginalne znaczenie w gminie Masłów. Danymi oddającymi w bardziej realny sposób skalę zjawiska w gminie są sprawozdania Zespołu Interdyscyplinarnego. W 2023 roku, w związku z nowelizacją Ustawy o pomocy domowej miały miejsce zmiany w zakresie funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego, w tym między innymi powoływanie członków Zespołu. Zgodnie z nowymi przepisami posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego odbywają się w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na dwa

miesiące. W celu dokonania diagnozy i oceny sytuacji w związku ze zgłoszonym podejrzeniem wystąpienia przemocy domowej powoływane są grupy diagnostyczno-pomocowe. Ocena zjawiska przemocy domowej w niniejszej Strategii odbywać się będzie na podstawie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego na starych zasadach, do roku 2022.

Charakterystyka pracy Grup Roboczych wynikała z bieżącego zakresu pracy, np. w roku 2022 Grupy zbierały się 102 razy, czyli o 15 razy więcej niż w roku poprzednim. Najwięcej Niebieskich Kart wpłynęło do Zespołu w latach 2021-2022, czyli w okresie bezpośrednio powiązonym z obostrzeniami epidemiologicznymi. Najczęściej Niebieską Kartę zakładała Policja podczas swoich interwencji.

Tabela 44. Charakterystyka pracy ZI w latach 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
<i>Liczba spotkań ZI</i>	4	4	4	4	4
<i>Liczba spotkań grup roboczych</i>	101	67	72	87	102
<i>Liczba wszczętych procedur Niebieskich Kart</i>	37	44	33	48	41
<i>Liczba rodzin objętych działaniami</i>	42	38	27	43	39

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Osoby dotknięte przemocą domową mogą uzyskać pomoc w Punkcie Konsultacyjnym dla osób dotkniętych przemocą. Działalność Punktu połączona jest z Punktem Konsultacyjnym dla osób z problemem alkoholowym. W ramach kontaktów indywidualnych, w samym 2022 roku z pomocy psychoterapeuty skorzystało 48 osób uzależnionych od alkoholu i stosujących przemoc.

Po zakończeniu procedury „Niebieskiej Karty” pracownicy socjalni nadal monitorowali sytuację rodzin dotkniętych przemocą kontynuując współpracę z rodziną. Ważnym elementem pracy Zespołu Interdyscyplinarnego, nie ujętym w danych statystycznych, są działania profilaktyczne. Biorąc pod uwagę, że przemoc domowa w dalszym ciągu jest tematem „tabu” niezwykle istotnym są właśnie działania zmierzające do zapoznania szerokiego spektrum społeczeństwa z tematem przemocy, uwrażliwieniem na akty przemocy, reagowaniem, wspieraniem i prowadzeniem działań w kierunku eliminacji tego zjawiska.

Uzależnienia

Zgodnie z definicją Encyklopedii PWN uzależnienia oznaczają *zaburzenie zdrowia, stan psychologicznej albo psychicznej i fizycznej zależności od jakiegoś psychoaktywnego środka chemicznego, przejawiający się okresowym lub stałym przymusem przyjmowania tej substancji w celu uzyskania efektów jej działania lub uniknięcia przykrych objawów jej braku (abstynencyjne objawy)*. Potocznie definicja ta odnosi się do narkotyków, alkoholu czy leków, jednak termin ten ma szersze znaczenie. Może dotyczyć również

uzależnień behawioralnych takich jak hazard, gry, zaburzenia odżywiania czy korzystanie z internetu. Jest to zagadnienie z pogranicza medycyny oraz socjologii. Uzależnienie to choroba utrudniająca prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Bardzo często osoba uzależniona nie zdaje sobie sprawy ze zgubnych skutków swojego nałogu i swoje działania ukierunkowuje na wykonywaniu jakiejś czynności bądź zażywaniu konkretnego środka. Nową grupą uzależnień są właśnie uzależnienia behawioralne, które wiążą się z nałogowym wykonywaniem pewnych czynności. Ich realizacja prowadzi do osiągnięcia krótkotrwałej euforii. Następnie pojawia się silniejsza potrzeba powtórzenia tej czynności, co ostatecznie prowadzi do uzależnienia. Działania takie mają negatywny wpływ zarówno na zdrowie fizyczne jak i psychiczne.

Uzależnieniem najczęściej „identyfikowanym” przez społeczeństwo jest alkoholizm. Uznawany jest on za chorobę, której skutkiem jest psychiczne i fizyczne uzależnienie. Przejawia się ono okresowym spożywaniem alkoholu w celu doznawania jego działania psychicznego, a czasem także dla uniknięcia złego samopoczucia, wynikające z jego odstawienia. Objawy fizyczne związane są ze wzrostem tolerancji na alkohol, utratą kontroli nad ilością wypijanych napojów alkoholowych oraz występowaniem Alkoholowego Zespołu Abstynencji po odstawieniu alkoholu. Najczęściej spotykanymi zagrożeniami związanymi z nadużywaniem alkoholu są:

- rozpad rodziny;
- łamanie norm obyczajowych i prawnych;
- zagrożenie życia;
- utrata pracy.

Alkoholizm jest problemem ogólnopolskim, który w równym stopniu dotyka zarówno obszary miejskie jak i wiejskie. Picie alkoholu często postrzegane jest jako sposób na życie, na rozwiązywanie problemów. Należy stwierdzić, że alkohol we wszystkich jego postaciach jest łatwo dostępny i nie ma problemu

z jego nabyciem. Niepokojącym zjawiskiem jest obniżający się wiek inicjacji alkoholowej, gdyż organizm młodego człowieka w większym stopniu narażony jest na popadnięcie w nałóg. Istnieje również ścisły związek między wczesną inicjacją alkoholową a spożywaniem dużych ilości alkoholu, zażywania narkotyków i przestępczością.

Skala problemu uzależnień jest trudna do zmierzenia, ponieważ osoby których problem ten dotyczy bezpośrednio często starają się ukrywać ten fakt przed innymi ludźmi. W związku z tym niezwykle trudno określić jest dokładną liczbę uzależnionych mieszkańców. Według wyliczeń Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, problem uzależnienia dotyczy ok. 2% mieszkańców Polski. 4% Polaków to dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika. Identyczny odsetek dzieci wychowuje się

w rodzinach alkoholików. Ponad 5%, ale nie więcej niż 7 % populacji kraju to osoby pijące szkodliwe, zaś ok. 66% członków rodzin alkoholików (zarówno dorosłych jak i dzieci) staje się ofiarami przemocy domowej. Przenosząc to na grunt gminy Masłów możemy otrzymać szacunkowe liczby:

- Osoby z problemem uzależnienia: 238;
- Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika: 476;
- Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików: 109;
- Osoby pijące szkodliwie: między 493 a 690;
- Ofiary przemocy domowej: 386.

Zgodnie z szacunkami PARPA na terenie gminy Masłów żyje zatem około 238 osób uzależnionych od alkoholu a problem przemocy domowej może dotyczyć nawet 386 mieszkańców. Zestawiając te informacje z wcześniejszymi danymi dotyczącymi działalności Zespołu Interdyscyplinarnego otrzymujemy obraz zjawiska, które w dalszym stopniu jest nierozpoznane.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Masłowie udzielał pomocy i wsparcia mieszkańcom z powodu alkoholizmu. Z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej wynika, że w ostatnich latach, pomoc z tego powodu otrzymywały 22 rodziny. Było to najniższym rezultatem w całym analizowanym przedziale czasu. Szczegółową liczbę rodzin korzystających z pomocy prezentuje poniższa tabela. Porównując tabelę do szacowanej skali alkoholizmu wynika, iż pomoc trafia jedynie do niewielkiego odsetka osób uzależnionych oraz ich rodzin.

Tabela 45. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba rodzin	33	33	36	34	25	22

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Ważnym aspektem rozwiązywania problemów alkoholowych są działania profilaktyczne mające na celu zapobieganiu uzależnieniom. Planując takie działania dla dzieci i młodzieży można wykorzystać proces uczenia się rówieśniczego, który umożliwia samodzielne wyciągnięcie wniosków dotyczących szkodliwości alkoholu. Na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi działa Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii w Masłowie, której podstawowym zadaniem jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, w szczególności poprzez:

- podejmowanie czynności mających na celu zmotywowanie osoby z problemem uzależnienia od alkoholu do podjęcia leczenia odwykowego;
- podejmowanie czynności zmierzających do wydania orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu;

- opiniowanie zgodności lokalizacji punktów sprzedaży napojów alkoholowych;
- udział przedstawicieli komisji w pracach grup roboczych zespołu interdyscyplinarnego.

Tabela 46. Charakterystyka pracy GKPRPAiN w latach 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Wezwania na rozmowy w celu przesłuchania na okoliczność nadużywania alkoholu	108	122	139	131	95
Wnioski do Sądu o zobowiązanie do poddania się leczeniu odwykowemu	18	18	15	11	10
Kierowanie do Ośrodka Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia	bd.	bd.	bd.	20	13

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

W 2022 roku Komisja wezwała 95 osób w celu przesłuchania na okoliczność nadużywania alkoholu. W przypadku 10 osób skierowano wnioski do Sądu o zobowiązanie do poddania się leczeniu odwykowemu (najmniejsza liczba w ostatnim pięcioletnim okresie). Dodatkowo od 2021 roku zbierane są dane informujące o liczbie osób skierowanych do Ośrodka Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia. W ciągu tych dwóch lat na terapię skierowano łącznie 33 mieszkańców gminy.

Ważnym aspektem pracy GKRP, tak jak w przypadku Zespołu Interdyscyplinarnego są działania profilaktyczne. Komisja sfinansowała między innymi koszty przejazdów oraz zakup nagród rzeczowych przeznaczonych na konkursy organizowane w ramach profilaktyki uzależnień i organizacji wolnego czasu, promocji zdrowego trybu życia. Dofinansowano również wyposażenie świetlic, zakupiono materiały profilaktyczne oraz sfinansowano zajęcia sportowe. Dla osób z problemami alkoholowymi i ich rodzin, przy Urzędzie Gminy, działała wspomniany wcześniej punkt konsultacyjny, w którym mogli uzyskać informacje o możliwościach i sposobach leczenia, sposobach interwencji i zabezpieczenia się przed przemocą w rodzinie.

Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii w Masłowie współpracuje również z grupą Anonimowych Alkoholików, partycypując w wyjazdach uczestników na zorganizowane warsztaty terapeutyczne. W 2022 roku z tej formy terapii skorzystało 55 osób.

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo jest jedną z podstawowych potrzeb człowieka i grup społecznych. Odnacza się akceptowalnym poziomem ryzyka utraty czegoś szczególnie cennego – życia, zdrowia, pracy, szacunku, uczuć, dóbr materialnych i dóbr niematerialnych.

Poziom bezpieczeństwa wpływa na możliwość swobodnego rozwoju człowieka. Kwestia poczucia bezpieczeństwa, jako subiektywnego odczucia, wraz z faktycznym stanem bezpieczeństwa wpływa w dużym stopniu na decyzje podejmowane przez mieszkańców. Nie mówimy o bezpieczeństwie globalnym lub krajowym, lecz o tym lokalnym dotyczącym drobnej przestępczości lub działalności grup zorganizowanych. Według opracowania „Inicjatywy i projekty samorządu terytorialnego w kształtowaniu bezpiecznych przestrzeni lokalnych” autorstwa Andrzeja Pieczywoka, poczucie bezpieczeństwa, jako jedna z najważniejszych potrzeb społecznych, utrzymuje się zazwyczaj na niezadowalającym poziomie. Wynika to z faktu, że w opinii wielu osób, zachowanie młodzieży bywa postrzegane jako niebezpieczne. Mowa o nałogach, przestępczym stylu życia czy też zachowaniu przekraczającym normy społeczne. Zjawiska te funkcjonują w opinii społecznej jako groźne i narastające. Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy zależy także m.in. od prawdopodobieństwa wystąpienia katastrof naturalnych, pożarów, awarii technicznych, od organizacji ruchu drogowego i skuteczności funkcjonowania służb ratowniczych. Zgodnie z ustawą o samorządzie terytorialnym, obowiązkiem gminy jest dbanie o bezpieczeństwo obywateli i porządek publiczny. Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Masłów czuwają policjanci z Komisariatu I Policji w Kielcach.

Z danych Komisariatu I Policji w Kielcach wynika, że gmina Masłów może być określona względnie bezpiecznym miejscem. W ostatnim analizowanym roku zgłoszono 85 przestępstw, z czego sprawców udało się wskazać w przypadku 47% z nich. Było to o 24 mniej przestępstw niż w roku 2020, lecz o 9 więcej niż w roku 2022. Wśród przestępstw popełnionych w 2022 roku, 37 miało charakter kryminalny (najwięcej było kradzieży).

Tabela 47. Liczba interwencji policji oraz liczba przestępstw na terenie gminy Masłów w latach 2020-2022

	2020	2021	2022
Liczba interwencji	1114	1138	1025
Przestępstwa stwierdzone	109	76	85
Przestępstwa wykryte	69	49	40

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Raportów o Stanie Gminy Masłów

Również w przypadku „odczucia subiektywnego”, mieszkańcy ocenili gminę Masłów jako miejsce bezpieczne. Aż 90,32% ankietowanych odpowiedziało twierdząco na pytanie: „Czy czuje się Pan/Pani bezpiecznie w naszej gminie?”.

Policja nie jest jedyną służbą dbającą o bezpieczeństwo mieszkańców. Na terenie gminy funkcjonuje również 5 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, z czego cztery należą do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Ochotnicze Straże Pożarne stanowią bardzo ważny element lokalnego

środowiska, skupiając wokół siebie zarówno młodych jak i starszych mieszkańców, bez względu na płeć. Strażacy biorą udział nie tylko w akcjach ratowniczo-gaśniczych ale również prowadzą działania pokazowo-szkoleniowe oraz aktywnie udzielają się w życiu kulturalnym gminy. Działalność ratunkowo-gaśnicza jednostek straży pożarnej uzależniona jest od występowania zagrożeń i może zależeć od szeregu różnych czynników. W samym 2022 roku jednostki OSP z gminy Masłów wzięły udział w 222 różnych działaniach, z czego 112 to pożary a 98 – inne zagrożenia miejscowe.

Tabela 48. Działalność OSP w latach 2019-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba zdarzeń	164	201	215	153	222
- w tym pożary	64	115	109	71	112
- zagrożenia miejscowe	97	77	100	78	98
- alarmy fałszywe	3	9	6	4	12

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Bezdomność

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej, za osobę bezdomną uważa się „osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie niezameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych”. Jednak brak formalnego zamieszkania nie jest jedyną oznaką bezdomności. Zdarzają się sytuacje, gdzie z powodu m.in. konfliktów rodzinnych nie jest możliwym współmieszkanie pod adresem zameldowania. Bezdomność jest problemem, który dotyka kraje i regiony bogate, jak i te uważane za biedne. Wśród wielu powodów tego zjawiska wymienia się najczęściej: alkoholizm, utratę pracy, rozpad rodziny, powrót z zakładu karnego bez możliwości zamieszkania, przemoc w rodzinie.

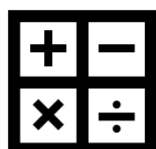
Problem bezdomności na terenie gminy Masłów ma marginalne znaczenie, jednak ostatnimi laty, corocznie wsparcie z tego powodu otrzymywało od 7 do 12 osób. Osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania, jeżeli jest tego pozbawiona. Udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca w noclegowni albo schronisku dla osób bezdomnych. W 2022 roku z tej formy wsparcia skorzystało czterech mieszkańców gminy.

Tabela 49. Liczba osób korzystających z pomocy GOPS z powodu bezdomności

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba osób	11	8	9	11	7	12

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Analiza SWOT

Jedną z podstawowych metod analizy strategicznej jest analiza SWOT, która polega na ustaleniu silnych i słabych stron zasobów własnych gminy oraz szans i zagrożeń związanych z jej otoczeniem. W dniu 8 grudnia 2023 roku w sali konferencyjnej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Masłowie odbyło się międzyinstytucjonalne spotkanie na którym pracowano nad analizą SWOT dla obszaru pomocy społecznej gminy. Spotkanie miało charakter warsztatowy a ekspert zewnętrzny pełnił rolę facylitatora. Analiza dotyczyła obszaru pomocy społecznej gminy bez rozróżniania na jego poszczególne aspekty. Podejście to wynikało z charakteru gminy oraz silnego oddziaływania poszczególnych problemów społecznych na siebie wzajemnie. Uczestnicy w toku dyskusji określili mocne i słabe strony gminy oraz wskazali szanse i zagrożenia. Wynik opracowanej analizy SWOT prezentuje poniższa tabela. Należy przy tym mieć na uwadze, że analiza SWOT w jednostce publicznej różni się od takiej analizy przeprowadzonej w podmiocie prywatnym. Podstawowym założeniem, różniącym oba podejścia jest fakt, że Gmina nie konkuruje z innymi gminami w pozyskiwaniu „klientów pomocy społecznej”.

Tabela 50. Analiza SWOT obszaru pomocy społecznej gminy Masłów

MOCNE STRONY

- Oddział przedszkolny przy każdej szkole podstawowej
- Zapewniona opieka nad dziećmi do lat 3 (istniejący Żłobek oraz wdrożone plany zwiększenia liczby miejsc)
- Wydłużone godziny funkcjonowania świetlic nie wymuszające odbioru dzieci o godzinie 13.
- Placówka Wsparcia Dziennego „Promyczek” działająca przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Masłowie
- Świetlice wiejskie
- Działalność Centrum Edukacji i Kultury „Szklany Dom”
- Bardzo duże zainteresowanie realizacją Programu „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”
- Licznie realizowane inicjatywy integrujące mieszkańców oraz wspierające osoby

---

potrzebujące

- Punkt Nieodpłatnej Pomocy Prawnej funkcjonujący 20h tygodniowo
- Punkt Konsultacyjny przy GKRPA oraz prowadzone konsultacje psychologiczne dla osób doznających przemocy
- Szkoła z oddziałami integracyjnymi oraz dwujęzycznymi
- Wsparcie realizacji usług rehabilitacyjnych poprzez zapewnienie dowozu mieszkańcom do miejsca świadczenia tego typu usług
- Realizacja usług komunikacyjnych poprzez zapewnienie stałych godzin kursowania busów do Masłowa
- Realizacja działań wspierających świadczonych dla dzieci z zaburzeniami psychicznymi
- Realizacja innowacyjnej metody terapeutycznej EEG-Biofeedback w szkole w Mąchocicach Kapitulnych
- Sprawnie działające Koła Gospodyń Wiejskich skupiające osoby w różnym wieku
- Zaangażowanie społeczne jednostek OSP
- Kolonie wakacyjne dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych
- Umiejętność pozyskiwania środków zewnętrznych przez Gminę, jednostki organizacyjne, stowarzyszenia, KGW oraz inne podmioty
- Rozbudowana oraz ciągle ulepszana infrastruktura szkolna i sportowa
- Solidarność mieszkańców w sprawach istotnych dla gminy
- Aktywnie działający Uniwersytet Trzeciego Wieku
- Dostępność do prywatnej opieki medycznej
- Bliskość Kielc jako miejsca pracy oraz realizacji szeregu usług
- Przystąpienie do realizacji opieki wytchnieniowej
- Realizacja programów dożywiania
- Malejące bezrobocie na terenie gminy
- Dobra znajomość środowiska lokalnego przez pracowników socjalnych oraz policjantów
- Efektywna współpraca międzyinstytucjonalna

SŁABE STRONY

- Rosnące obciążenie kosztami umieszczenia mieszkańców w domach pomocy społecznej
- Brakuje na terenie gminy punktu nieodpłatnych usług rehabilitacyjnych – niewystarczająca oferta usług rehabilitacyjnych przy rosnącym zapotrzebowaniu
- Konieczność dalszego rozwoju infrastruktury około drogowej ukierunkowanej na poprawę

---

bezpieczeństwa innych uczestników ruchu (piesi, rowerzyści itp.)

- Niepełnie wykorzystany potencjał lotniska
- Brak dostępu do wielu rodzaju drobnych usług (bankomatu, krawca, szewca, stomatologa, usług gastronomicznych itp.)
- Niewystarczająca dostępność do lekarza POZ
- Postępujący proces starzenia się społeczeństwa (ciągle poniżej 20% populacji)
- Zauważalną grupą wymagającą pomocy społecznej są samotnie gospodarujący mężczyźni
- Bezradność życiowa niektórych mieszkańców skutkująca niemożnością pełnego usamodzielnienia od pomocy społecznej
- Brak rodzin wspierających na terenie gminy
- Napływowi mieszkańcy nie utożsamiają się z gminą, nie korzystają z oferty Gminy, ponieważ ich życie często koncentruje się w Kielcach
- Niewystarczająca liczba kursów komunikacji publicznej realizowanej przez ZTM w Kielcach – brak zniżek dla seniorów u przewoźników prywatnych, natomiast honorowanych przez ZTM
- Wieloproplemowość niektórych rodzin korzystających z pomocy społecznej
- Zauważalny trend opuszczania gminy przez młodych mieszkańców
- Część dzieci naukę na poziomie podstawowym i przedszkolnym realizuje w Kielcach
- Mieszkania komunalne wymagające nakładów finansowych na remonty

SZANSE

- Utrzymujący się proces migracyjny z miast do gmin okalających
- Środki finansowe z nowej perspektywy finansowej, zwłaszcza w ramach EFES+
- Krajowe programy socjalne w tym tzw. 500+
- Realizacja programów wspierających wymianę źródeł ogrzewania – poprawa jakości powietrza postrzegana jako szansa na poprawę ogólnego stanu zdrowotnego mieszkańców
- Rozwój sektora ekonomii społecznej
- Postępujący proces cyfryzacji, w tym usług publicznych
- Zmiana trendów społecznych w sposobie spędzania wolnego czasu – większy nacisk na aktywny wypoczynek i prowadzenie zdrowego trybu życia

ZAGROŻENIA

- Roszczeniowość społeczeństwa wzmocniona kolejnymi transferami socjalnymi
- Zjawisko „dziedziczenia biedy”
- Inflacja oraz rosnące koszty energii
- Niska skuteczność leczenia osób uzależnionych
- Niepewna sytuacja geopolityczna
- Zubożenie samorządów powodowane nowymi obowiązkami bez zabezpieczenia finansowego na ich realizację
- „Szara strefa” nie wykazująca dochodów i tym samym obciążająca system pomocy społecznej

---

Źródło. Opracowanie własne.

Część programowo-wdrożeniowa

Ostatni rozdział *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030* poświęcony jest określeniu działań Gminy w kontekście realizacji polityki społecznej na kolejne lata. Plan strategiczny opiera się na określeniu celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań oraz wskazaniu metody wdrożeniowej.

Podsumowanie diagnozy

Prognozowanie zmian w obszarze polityki społecznej związane jest z analizą poprzez obserwację współczesnych oraz próbą oszacowania przeszłych zjawisk społecznych. W toku przeprowadzonych prac wskazano główne negatywne zjawiska społeczne, zarówno w opinii mieszkańców, Zespołu ds. opracowania Strategii jak i analizy ilościowej metodą Pascala-Lorenzo. Nie na wszystkie wskazane zjawiska niniejsza Strategia będzie miała bezpośrednie przełożenie. **Pomoc społeczna na poziomie gminy bezpośrednio powiązana jest bowiem z sytuacją materialną, zdrowotną mieszkańców oraz wsparciem rodzin przeżywających sytuację kryzysową.** Często to kryteria dochodowe w głównej mierze determinują przyznanie pomocy lub konieczność jej odmowy.

Aspektem wyróżniającym gminę Masłów na tle większości gmin województwa świętokrzyskiego jest fakt rosnącej liczby mieszkańców. Przyrost ten wynika jednak głównie z procesów migracyjnych - w ostatnich trzech latach odnotowano ujemny przyrost naturalny.

Biorąc pod uwagę sytuację społeczno-gospodarczą należy przy tym zauważyć, że malejące bezrobocie, rosnące płace oraz pomoc socjalna dla rodzin wielodzietnych przyczyniły się do zmniejszenia skali ubóstwa w gminie. Nie jest to jednak jedyny powód zmniejszającej się liczby osób otrzymujących pomoc. Ważnym aspektem są również kryteria dochodowe, odstające od obecnych poziomów płacowych i tym samym uniemożliwiające uzyskanie wielu świadczeń.

Obecnie odnotowywane jest historycznie najniższe bezrobocie, jednak jak wskazywali członkowie Zespołu ds. opracowania Strategii, wynika to nie tylko z poprawy sytuacji gospodarczej kraju, ale również z przepisów określających otrzymanie oraz utrzymanie statusu osoby bezrobotnej. Wśród bezrobotnych w dalszym ciągu są osoby długotrwale pozostające bez pracy. Ich aktywizacja zawodowa jest trudnym zadaniem, ponieważ często stają się one bierne w poszukiwaniu pracy i przyzwyczajają się do sytuacji w której się znajdują. Problem ten dotyczy zresztą szerszego grona

klientów pomocy społecznej. Osoby te często nie podejmują starań aby samemu zmienić swój los i uniezależnić się od gminnego ośrodka pomocy społecznej, przekazując niejednokrotnie to podejście swoim dzieciom.

Z bezrobociem często powiązane są również inne problemy społeczne takie jak: ubóstwo i uzależnienie od alkoholu. Spożycie alkoholu stopniowo staje się sposobem na złagodzenie psychicznych problemów odczuwanych przez daną osobę, a tym samym jednym z dominujących środków używanych w celu pokonania codziennych przeciwności i kłopotów. Obecnie alkoholizm jest wskazywany jako jeden z głównych problemów społecznych w gminie. Dodatkowo, należy założyć, że w przeciągu najbliższych lat problem ten będzie stanowił jeszcze większe wyzwanie stawiane lokalnej polityce społecznej. Konieczne zatem będą działania profilaktyczne dla całej populacji, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży oraz uwzględniające również profilaktykę w kontekście pozostałych uzależnień, w tym behawioralnych.

Alkoholizm jest często powiązany z przemocą domową, ponieważ to właśnie pod jego wpływem mają miejsce przejawy agresji skierowane do domowników. W związku z ryzykiem pogłębiania się problemu uzależnienia od alkoholu w przeciągu najbliższych lat należy założyć nasilenie również zjawiska przemocy domowej. W ostatnim roku Zespół Interdyscyplinarny pracował z 39 rodzinami, w których występował ten problem. Ciężko jednak jednoznacznie stwierdzić, że jest to rzeczywista skala przemocy domowej w gminie. Konieczne zatem będą dalsze działania profilaktyczne, w tym kampanie społeczne, które będą w stanie wpłynąć na postrzeganie przemocy domowej. Celem efektywnego działania konieczna będzie również dalsza współpraca instytucji i organów gminy, w tym Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Rosnąca liczba ludności gminy jest zjawiskiem pożądanym, należy jednak zwrócić uwagę na stale zwiększający się odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej populacji gminy. Na chwilę obecną gminy Masłów nie można nazwać społeczeństwem „starzejącym się”, jednak w kontekście kolejnych lat, wartość tego odsetka może przekroczyć umowny poziom 20%. Wraz ze wzrostem liczby osób starszych można założyć, że nastąpi także wzrost liczby osób niepełnosprawnych. Już obecnie niepełnosprawność wraz z długotrwałą chorobą stanowią dwa główne powody przyznawania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Masłowie. Niepełnosprawni są i pozostaną grupą silnie zróżnicowaną, nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. Oprócz osób starszych są to przecież dzieci, młodzież oraz mieszkańcy w wieku produkcyjnym. Jednym z wyzwań stawianych przed polityką społeczną jest zatem pomoc w aktywizacji zawodowej i społecznej tych osób. Należy się zatem spodziewać zwiększenia

zainteresowania programem „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”, który ma na celu włączenie osób niepełnosprawnych w życie społeczne gminy.

Problemem niosącym długofalowe konsekwencje jest również zmiana modelu rodzin na 2+1. Fakt ten, w połączeniu z migracją osób młodych do większych ośrodków miejskich w Polsce i za granicą powoduje, że część mieszkańców nie może liczyć na opiekę rodziny na starość. Już obecnie zauważalny jest fakt, że często z pomocy społecznej korzystają samotnie gospodarujący mężczyźni – większość zasiłków stałych wypłacanych jest właśnie tej grupie społecznej. Do tego dochodzą również stale rosnące koszty utrzymanie mieszkańców w domach pomocy społecznej.

Do wszystkich powyższych wyzwań należy dodać jeszcze sytuację gospodarczą z jaką zмага się Polska po zakończeniu epidemii COVID-19 oraz wybuchu wojny za wschodnią granicą. Znaczący wzrost kosztów życia oraz prowadzenia działalności gospodarczej może przyczynić się do ponownego wzrostu ubóstwa wśród mieszkańców gminy. Jak wynika z przedstawionych danych zwiększył się zasięg ubóstwa skrajnego wśród większości grup społecznych – najwięcej wśród osób samotnie wychowujących dzieci. Odpowiedzią na problemy z rosnącymi cenami energii oraz kosztów ogrzewania były zaproponowane przez Rząd świadczenia realizowane na poziomie gminnym takie jak między innymi: dodatek osłonowy i dodatek węglowy. Oba cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców, jednak wymagały olbrzymich nakładów organizacyjnych poniesionych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Masłowie.

Pandemia oraz konieczność nauki zdalnej wzmogła również wpływ nowoczesnych technologii na życie młodych osób. Zwłaszcza dzieci potrzebują kontaktów z rówieśnikami dla zapewnienia prawidłowego rozwoju, dlatego ich odizolowanie od innych dzieci może przełożyć się na późniejszy wzrost problemów z prawidłowym zachowaniem w szkole w kolejnych latach. Dane dotyczące powiatu kieleckiego pokazują, że w ostatnich latach zwiększyła się liczba prób samobójczych (193 w roku 2018 – 245 w roku 2022), z czego w samym 2022 roku takową próbę podjęło troje dzieci w wieku do 12 lat (w latach 2018-2020 była tylko jedna taka próba).

Wiele z powyższych założeń wiąże się z nakładami finansowymi. Obecną sytuację finansową gminy można określić jako trudną, a do tego dochodzi jeszcze konieczność realizacji wielu innych, podstawowych potrzeb inwestycyjnych, co przy ograniczonym budżecie stanowi wyzwanie rozwojowe dla władz gminy. Na szczęście kadra administracji publicznej posiada doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych oraz realizacji projektów, w tym z zakresu pomocy społecznej. Również sprawnie działające organizacje pozarządowe oraz społeczne mają możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne na realizację zadań z zakresu polityki społecznej. To właśnie podmioty III sektora powinny skutecznie dopełniać działania gminnych jednostek organizacyjnych.

Mieszkańcy mieli możliwość wskazania aspektów które należy poprawić, aby w gminie Masłów rozwiązać podstawowe problemy społeczne mieszkańców. Szczegółowy rozkład odpowiedzi udzielonych w badaniu sondażowym prezentuje poniższa tabela (jedna osoba mogła wskazać do 5 aspektów).

Tabela 51. Co konkretnie należy poprawić, aby w gminie Masłów rozwiązać podstawowe problemy społeczne mieszkańców?

Aspekt	I. odpowiedzi	udział procentowy
zaangażować/zaktywizować osoby bezrobotne	20	64,52%
wspierać tworzenie miejsc pracy	13	41,94%
zwiększyć nakłady na pomoc socjalną	5	16,13%
więcej inicjatyw kulturalnych, sportowych, rozrywkowych	8	25,81%
inwestycje w budownictwo i infrastrukturę	9	29,03%
bezpieczeństwo na drogach	11	35,48%
dostęp do opieki medycznej	25	80,65%
likwidować bariery architektoniczne	4	12,90%
bezpłatne zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży	12	38,71%
zwiększyć wsparcie pracodawców, rozwój przedsiębiorczości	8	25,81%
wsparcie inicjatyw obywatelskich	4	12,90%
przeciwdziałać patologiom społecznym	14	45,16%
integrację społeczności lokalnej	5	16,13%
lepszą pracę policji	4	12,90%
większy nacisk na ekologię	5	16,13%

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Masłowie.

Za najistotniejsze uznano działania zmierzające do poprawy dostępności opieki medycznej (opcję tę wskazało 80,65% badanych), aktywizacji osób bezrobotnych (64,52%), przeciwdziałające patologiom społecznym (45,16%) oraz wspierające tworzenie miejsc pracy (41,94%). Za aspekty względnie nie wymagające usprawnień uznano lepszą pracę policji, wsparcie inicjatyw obywatelskich oraz likwidację barier architektonicznych (po 12,9% głosów). Jedna osoba, jako kolejny czynnik wymagający poprawy dopisała „Infrastruktura drogowa + rowerowa”.

Problemy i wyzwania stojące przed systemem pomocy społecznej w gminie Masłów

W wyniku przeprowadzonej procedury diagnostycznej opierającej się o analizę danych statystycznych oraz wnioski z spotkania warsztatowego wytypowano **główne problemy** społeczne oraz **wyzwania** z jakimi zmierzy się Gmina Masłów w perspektywie kolejnych lat:

1. W obszarze wsparcia gospodarstw jednoosobowych, w tym osób starszych:

- a. Rozwój deinstytucjonalnych form opieki
- b. Dalsze zapewnienie pomocy materialnej oraz finansowej
- c. Aktywizowanie seniorów z wykorzystaniem potencjału organizacji pozarządowych
- d. Edukowanie osób samotnych, seniorów w zakresie zagrożeń związanych między innymi z cyberbezpieczeństwem

2. W kontekście dzieci i młodzieży:

- a. Zwiększenie zapotrzebowania na pomoc specjalistyczną, w tym poradnictwo psychologiczne i psychiatryczne dla dzieci
- b. Potrzeba integracji młodzieży z innymi grupami społecznymi
- c. Zapewnienie dalszego rozwoju oferty sportowej, edukacyjnej i rekreacyjnej w gminie
- d. Dążenie do wyboru gminy Masłów jako miejsca edukacji podstawowej przez wszystkie dzieci z gminy Masłów

3. Związane ze wsparciem rodziny:

- a. Zapewnienie asystenta rodziny oraz utrzymanie efektywnej pracy socjalnej
- b. Utrzymanie wysokiej jakości i dostępności opieki przedszkolnej
- c. Monitorowanie sytuacji materialnej rodzin, mogącej ulec pogorszeniu w perspektywie kolejnych lat
- d. Brak chętnych rodzin do pełnienia funkcji rodziny wspierającej
- e. Zjawisko „dziedziczenia biedy” powodujące niechęć do podjęcia działań mających na celu poprawę bytową swojego gospodarstwa domowego
- f. Zapewnienie integracji społecznej nowych mieszkańców gminy

4. Wspierające osoby niepełnosprawne:

- a. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych na terenie gminy
- b. Rosnące zapotrzebowanie na usługi Asystenta Osoby Niepełnosprawnej
- c. Rosnące zapotrzebowanie na usługi rehabilitacyjne
- d. Podejmowanie działań przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych

5. Przeciwdziałające uzależnieniom oraz przemocy domowej:

- a. Ograniczenie związku przyczynowo skutkowego alkoholizmu i innych problemów społecznych
- b. Niechęć osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego

- c. Promowanie postaw aktywnych oraz informowanie o skutkach uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych
- d. Brak rzetelnej diagnozy zjawiska przemocy domowej - przemoc domowa będąca w dalszym ciągu tematem „tabu”

6. W ujęciu instytucjonalnym:

- a. Utrzymanie wysokiej jakości kadr pomocy społecznej oraz instytucji zaangażowanych w działania społeczne na terenie gminy Masłów
- b. Zapewnienie współpracy międzyinstytucjonalnej przyczyniającej się do sprawnego przeciwdziałania problemom społecznym

Wizja i Misja Gminy Masłów w kontekście rozwiązywania problemów społecznych

Wizja jest opisem przyszłego wizerunku społecznego gminy, jaki powinien zostać osiągnięty w następstwie wdrażanej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Stanowi pewien efekt docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota samorządowa, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych przewag i szans pojawiających się w otoczeniu gospodarczym i społecznym gminy. Na podstawie diagnozy problemów społecznych oraz wniosków wypracowanych podczas spotkania warsztatowego zaproponowano następującą wizję w perspektywie 2030 roku.

Gmina Masłów miejscem integrującym wszystkich mieszkańców, gdzie osoby potrzebujące pomocy mogą liczyć na wsparcie Gminy. Aktywność społeczna przedkłada się na podniesienie jakości życia a bliskość Kielc uzupełnia bogatą ofertę sportową, kulturową oraz rekreacyjną gminy Masłów.

Tak sformułowana wizja gminy narzuca jednocześnie misję gminy. Przez misję należy rozumieć zbiór czynności, poprzez realizację których władze gminy przyczynią się do osiągnięcia zaplanowanej wizji. Misją Gminy Masłów będzie zatem:

- zapewnienie sprawnego funkcjonowania administracji publicznej, ze szczególnym uwzględnieniem szkół, jednostek kultury, służby zdrowia oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- promowanie inicjatyw oddolnych angażujących różne grupy wiekowe, w tym seniorów;
- aktywizowanie osób niepełnosprawnych i zapobieganie ich wykluczeniu społecznemu;
- wsparcie mieszkańców potrzebujących pomocy, nie ograniczające się tylko do wypłaty świadczeń;
- poszerzanie oferty spędzania wolnego czasu oraz zajęć dodatkowych dla dzieci;

- promowanie rozwiązań decentralizacyjnych, angażujących lokalne środowiska w tym np. sąsiadów.

Powyższe hasło jest wyrazem potrzeby wypracowania wspólnej wizji wszystkich instytucji działających na terenie gminy, uzupełnionych o organizacje pozarządowe oraz lokalnych liderów. Stanowi jednocześnie odniesienie do Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021-2030 wskazującej na konieczność decentralizacji części usług pomocy społecznej. Wypełnienie przyjętej wizji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych, operacyjnych oraz kierunków działań.

Cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki działań

Z diagnozy wytypowano główne problemy stojące przed systemem pomocy społecznej w gminie Mastów w perspektywie następnych lat. W odpowiedzi na te problemy zostały przygotowane obszary wymagające wsparcia/wzmocnienia, będące jednocześnie odpowiedzią na wymagania, które stawia przed sobą Gmina Mastów. Za poszczególne obszary odpowiadają cele strategiczne, które następnie przy pomocy celów operacyjnych oraz uszczegóławiających kierunków działań pozwolą na osiągnięcie założonych celów. Jako obszary problemowe wskazano na:

- zapewnienie pomocy osobom niepełnosprawnym oraz wzmocnienie procesu ich aktywizacji w środowisku lokalnym,
- wsparcie osób samotnie gospodarujących oraz osób starszych,
- wsparcie rodzin w prawidłowym wypełnianiu roli opiekuńczo-wychowawczej,
- przeciwdziałanie patologiom społecznym oraz prowadzenie działań diagnozujących poszczególne zjawiska,
- wsparcie sektora pozarządowego poprzez wzmocnienie inicjatyw oddolnych,
- zapewnienie rozwoju potencjału instytucjonalnego, w tym kadrowego jednostek zaangażowanych w proces rozwiązywania problemów społecznych w gminie.

W ramach prac nad *Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Mastów do roku 2030* zostało przygotowanych 5 celów strategicznych odpowiadających głównym problemom społecznym na terenie gminy oraz wskazanym obszarom deficytowym:

1. Przeciwdziałanie ubóstwu oraz wsparcie osób starszych i niesamodzielnych
2. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców
3. Wsparcie rodzin w prawidłowej realizacji funkcji wychowawczo-opiekuńczej
4. Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz zjawisku przemocy domowej
5. Wzmocnienie potencjału sektora pomocy społecznej na terenie gminy

Do tych celów strategicznych zostało przypisanych 10 celów operacyjnych. Realizacja celów operacyjnych będzie możliwa dzięki przypisanym do nich w poszczególnych matrycach działaniom.

Cel strategiczny 1.	Przeciwdziałanie ubóstwu oraz wsparcie osób starszych i niesamodzielnych
Cel operacyjny 1.1.	Poprawa warunków życia osób zagrożonych ubóstwem
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego poprzez udzielanie pomocy finansowej i materialnej • Zapewnienie dzieciom posiłków w szkołach • Kontynuacja przyznawania stypendiów socjalnych • Promowanie postaw aktywnych wśród mieszkańców długotrwale korzystających z pomocy społecznej
Opis działań	<p>Jak wykazała analiza statystyczna zasobów pomocy społecznej, trzecią najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Masłowie roku było ubóstwo. Wsparcie osób oraz rodzin zagrożonych ubóstwem będzie zatem w dalszym ciągu jednym z priorytetów gminnej pomocy społecznej. Wsparcie to może mieć zarówno charakter finansowy jak i niefinansowy. Dostępne formy pomocy są uzależnione od aktualnych przepisów prawa, kryterium dochodowego oraz przeprowadzonych wywiadów środowiskowych. Niniejszy cel operacyjny w dużej mierze dotyczy środowiska szkolnego. Przewidziano kontynuację wypłacania stypendiów socjalnych oraz kontynuację realizacji programów rządowych ukierunkowanych na zapewnienie dzieciom ciepłych posiłków w szkołach. Działania te mają na celu minimalizowanie negatywnego wpływu ubóstwa na dalszy rozwój psycho-fizyczny dzieci. Ważnym jest również dążenie do zmiany świadomości niektórych dzieci, tak aby uniezależnić je w przyszłości od pomocy społecznej.</p>
Oczekiwane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Wyeliminowanie skrajnego ubóstwa w gminie • Wzrost poczucia bezpieczeństwa socjalnego • Zapewnienie dzieciom z domów zagrożonych ubóstwem warunków do rozwoju osobistego • Zapewnienie wszystkim dzieciom przynajmniej jednego ciepłego posiłku w ciągu dnia
Realizatorzy i Partnerzy	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, szkoły podstawowe, organizacje pozarządowe
Okres realizacji	Działania ciągłe

Cel strategiczny 1.	Przeciwdziałanie ubóstwu oraz wsparcie osób starszych i niesamodzielnych
Cel operacyjny 1.2.	Aktywizacja społeczna osób starszych i niepełnosprawnych
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do standardów dostępności • Likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni publicznej gminy • Aktywizacja seniorów w oparciu o Uniwersytet Trzeciego Wieku • Organizacja wydarzeń uwzględniających możliwości i ograniczenia osób niepełnosprawnych oraz seniorów • Propagowanie wśród seniorów zasad bezpieczeństwa w Internecie
Opis działań	<p>Starzenie się społeczeństwa jest powszechnym problemem we współczesnej Polsce i Europie. Jak pokazują aktualne dane, społeczność gminy Masłów nie jest jeszcze społecznością „starzejącą się”, jednak postępujące procesy demograficzne wskazują na takowy kierunek. Należy przy tym mieć na uwadze, że starzenie się jest procesem ciągłym, dlatego nie powinien to być okres nagłego wycofania się z życia społecznego, kulturalnego i towarzyskiego, ponieważ może to spowodować osamotnienie i izolację. Ważnym jest zatem aktywizacja seniorów oraz zapewnienie im oferty na spędzanie wolnego czasu. Obecnie na terenie gminy prężnie działa Uniwersytet Trzeciego Wieku,</p>

	<p>który pełni niejako funkcję integrującą osoby starsze oraz aktywizującą ich w środowisku lokalnym. Wraz z wiekiem zwiększają się kłopoty zdrowotne mieszkańców. Często zwykłe przemieszczanie się zaczyna już sprawiać trudności. Konieczne będzie zatem stałe usuwanie barier architektonicznych z przestrzeni publicznej oraz dostosowywanie budynków użyteczności publicznej do standardów dostępności wynikających z Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>Postęp technologiczny wymusza na samorządach adaptację do aktualnych standardów. Obecnie coraz więcej wniosków mieszkańcy są w stanie załatwić zdalnie. Seniorzy również już coraz lepiej radzą sobie z nowymi technologiami. Dużym wyzwaniem pozostaje jednak zachowanie zasad bezpieczeństwa w korzystaniu z sieci Internet, gdyż co roku, przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii, wielu seniorów pada ofiarami oszustów w Polsce.</p>
Oczekiwane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Efektywniejszy udział seniorów i osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym gminy • Zniwelowanie ograniczeń komunikacyjno-przestrzennych w przestrzeni publicznej gminy
Realizatorzy i Partnerzy	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, jednostki organizacyjne gminy, organizacje pozarządowe
Okres realizacji	Działania ciągłe

Cel strategiczny 1.	Przeciwdziałanie ubóstwu oraz wsparcie osób starszych i niesamodzielnych
Cel operacyjny 1.3.	Rozwój usług skierowanych do seniorów, osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie dostępności do usług rehabilitacyjnych • Poradnictwo, w tym psychologiczne oraz pomoc w uzyskaniu informacji umożliwiających poruszanie się po systemach wsparcia dla osób niepełnosprawnych i opiekunów faktycznych • Realizacja opieki wytchnieniowej dla członków rodzin oraz opiekunów osób niepełnosprawnych • Zapewnienie wsparcia osobom z niepełnosprawnościami między innymi poprzez zapewnienie Asystenta Osobistego Osoby Niepełnosprawnej • Realizacja świadczeń pieniężnych i niepieniężnych na rzecz osób niepełnosprawnych oraz seniorów wymagających pomocy • Zapewnienie finansowania pobytu mieszkańców w domach pomocy społecznej • Rozwój usług opiekuńczych, w tym usług sąsiedzkich
Opis działań	<p>W związku ze zmianą modelu rodziny ma miejsce również zmniejszenie znaczenia więzi rodzinnych. Jak wynika z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, obecnie pomoc Ośrodka bardzo często trafia do osób starszych, samotnie gospodarujących. Tendencją wskazaną w Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021-2030 jest deinstytucjonalizacja usług, która jest procesem ułatwiania dostępu do usług społecznych (opiekuńczych, asystenckich, mieszkaniowych i wielu innych) w środowisku lokalnym, co oznacza realizowanie ich poza instytucjami całodobowego pobytu. Oprócz dotychczasowo realizowanych świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, w ramach niniejszego celu zakłada się dalszy rozwój usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych oraz asystenckich. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Małstowie w dalszym ciągu będzie kierował do domów pomocy społecznej osoby wymagające całodobowej opieki, zwłaszcza osoby niepełnosprawne intelektualnie. Zmiany prawne wymuszające zmiany w systemie oferowanej pomocy społecznej</p>

	mogą spowodować, że część osób, nieświadoma swoich praw nie sięgnie po należną im pomoc. Ważnym jest, aby informować dotychczasowych oraz przyszłych klientów pomocy społecznej o nowych możliwościach uzyskania wsparcia.
Oczekiwane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie liczby osób niepełnosprawnych objętych pomocą Asystenta Osoby Niepełnosprawnej • Zapewnienie wysokiej dostępności do usług rehabilitacyjnych • Zapewnienie wsparcia finansowego osobom starszym i niepełnosprawnym wymagającym pomocy
Realizatorzy i Partnerzy	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodki Zdrowia, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy
Okres realizacji	Działania ciągłe

Cel strategiczny 2.	Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców
Cel operacyjny 2.1.	Wzmocnienie zaangażowania społecznego oraz tożsamości regionalnej mieszkańców
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej • Wspieranie działań mających na celu zwiększanie udziału organizacji pozarządowych w realizacji zadań publicznych • Promocja i wspieranie w tworzeniu grup samopomocowych np. pomocy sąsiedzkiej • Rozwój animacji lokalnej poprzez wdrażanie metody OSL (Organizowania Społeczności Lokalnej) • Realizacja działań i inicjatyw wzmacniających więzi mieszkańców z gminą • Promocja wolontariatu na terenie gminy
Opis działań	<p>Ważnym czynnikiem realizacyjnym niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wspomaganie inicjatyw oddolnych, podnoszonych np. przez organizacje pozarządowe. To właśnie stowarzyszenia działające na rzecz lokalnych społeczności mają dodatkowe możliwości realizacyjne, czasem nawet niedostępne dla samorządu. Działalność stowarzyszeń jest również doskonałym przykładem społeczeństwa obywatelskiego, czyli społeczności zaangażowanej w kreowanie i realizację lokalnych polityk. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stawia na dalsze wzmocnienie sektora pozarządowego, w tym podmiotów ekonomii społecznej łączących aktywizację zawodową z integracją społeczną. Wyzwaniem stojącym przed lokalnymi stowarzyszeniami jest zapewnienie ciągłości działalności poprzez stopniową zastępowalność kadr. Proces starzenia się dotyczy wszystkich mieszkańców, w tym tych już zaangażowanych społecznie. Działaniem aktywizującym młodzież jest wolontariat, dlatego należy go wykorzystać jako narzędzie aktywizujące i kreujące przyszłych liderów lokalnych.</p> <p>Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021-2030 wskazuje na metody OSL (Organizowania Społeczności Lokalnej) jako elementy animacji lokalnej. Metodyka ta mająca na celu pobudzanie aktywnej postawy osób, rodzin, grup, a także społeczności lokalnych, w szczególności tych zagrożonych społecznym wykluczeniem skierowana jest nie tylko do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej ale do wszystkich jednostek i instytucji działających na rzecz lokalnych społeczności.</p>
Oczekiwane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych • Zwiększenie liczby mieszkańców zaangażowanych w wolontariat i pomoc sąsiedzką • Funkcjonowanie podmiotów ekonomii społecznej

Realizatorzy i Partnerzy	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne
Okres realizacji	Działania ciągłe
Cel strategiczny 2.	Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców
Cel operacyjny 2.2.	Aktywizacja zawodowa mieszkańców
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • Upowszechnianie informacji o usługach i instrumentach rynku pracy oferowanych przez Powiatowy Urząd Pracy • Organizacja prac społecznie użytecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym • Realizacja poradnictwa zawodowego wśród uczniów klas 7-8 • Promocja samozatrudnienia wśród mieszkańców gminy • Zapewnienie opieki dzieciom do lat 3 • Organizacja staży, kursów zawodowych oraz innych działań ułatwiających nabycie nowych kwalifikacji zawodowych • Promocja zatrudnienia wśród dotychczasowych opiekunów osób niepełnosprawnych
Opis działań	<p>Pomimo rekordowo niskiego bezrobocia w dalszym ciągu koniecznym jest kontynuowanie działań aktywizujących osoby bezrobotne, w tym zwłaszcza długotrwałe pozostające bez pracy. Dodatkowo, Powiatowy Urząd Pracy prowadzi działalność wspierającą przedsiębiorczość wśród mieszkańców, między innymi poprzez przekazanie środków na otwarcie nowej działalności, finansowanie staży czy partycypację w kosztach zatrudnienia. Ważną inicjatywą w perspektywie kolejnych lat jest realizacja poradnictwa zawodowego wśród ostatnich roczników szkół podstawowych. Celem tego działania jest doprowadzenie do świadomego wyboru ścieżki kariery młodych mieszkańców, tak aby po zakończeniu etapu edukacji mogli liczyć na jak najlepsze odnalezienie się na rynku pracy.</p> <p>Wraz ze zmianami prawnymi otwiera się możliwość powrotu na rynek pracy części dotychczasowych opiekunów osób niepełnosprawnych. Osoby te mogą potrzebować jednak dodatkowego wsparcia od Powiatu i Gminy. Działaniem wspierającym nie tyle aktywizację zawodową mieszkańców, co ich aktywność na rynku pracy jest zapewnienie opieki dzieciom do lat 3. Gmina Mastów będzie dążyć w kolejnych latach do zwiększenia liczby takich dzieci objętych opieką żłobkową.</p>
Oczekiwane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Utrzymanie procesu zmniejszania liczby osób bezrobotnych • Zwiększenie aktywności zawodowej osób długotrwałe bezrobotnych • Przemysłany i świadomy wybór przyszłej ścieżki kariery przez uczniów • Wzrost liczby działalności gospodarczych rejestrowanych na terenie gminy • Aktywizacja zawodowa opiekunów osób niepełnosprawnych • Zapewnienie opieki większej liczby dzieci w wieku do 3 lat i tym samym umożliwienie rodzicom szybszego powrotu na rynek pracy
Realizatorzy i Partnerzy	Powiatowy Urząd Pracy w Kielcach, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej, szkoły podstawowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach, Starostwo Powiatowe w Kielcach
Okres realizacji	Działania ciągłe

Cel strategiczny 3.	Wsparcie rodzin w prawidłowej realizacji funkcji wychowawczo-opiekuńczej
Cel operacyjny 3.1.	Wsparcie procesu wychowawczego w rodzinach przeżywających trudności
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie wsparcia asystenta rodziny oraz systematyczna praca socjalna z rodzinami mającymi problemy opiekuńczo – wychowawcze i w prowadzeniu gospodarstwa domowego • Zapewnienie poradnictwa specjalistycznego dla rodzin z dziećmi • Organizacja wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych • Organizacja i promocja wydarzeń adresowanych do rodzin z dziećmi • Tworzenie warunków dla działania rodzin wspierających • Dążenie do utrzymania dziecka w rodzinie biologicznej • Zabezpieczenie ewentualnego pobytu dzieci w pieczy zastępczej
Opis działań	<p>Niniejszy cel poświęcony jest rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze. Dotychczasowa współpraca asystenta rodziny oraz pracowników socjalnych pozwala na niesienie realnego wsparcia niektórym rodzinom z terenu gminy Masłów. Kluczowe jest zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i utrzymanie go w rodzinie biologicznej. Pracownicy GOPS dążą do ewentualnego zapewnienia opieki w rodzinach zastępczych a nie w ośrodku opiekuńczo-wychowawczym, jednak należy mieć zabezpieczone środki finansowe na taką ewentualność.</p> <p>Wzmacnianie systemu wsparcia adresowanego do rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze czy też kryzys życia rodzinnego ma wielopłaszczyznowy charakter i zależy od wielu czynników, nie tylko od pracy z asystentem rodziny czy też pracownikiem socjalnym. Powiązane jest również z działaniami edukacyjnymi, profilaktycznymi, gdzie wspierającą rolę pełnią podmioty realizujące działania w obszarze kultury, rekreacji i sportu, np. poprzez organizację wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, które inaczej nie miałyby szans na żaden wyjazd.</p> <p>W rodzinach dotkniętych dysfunkcją często występują u dzieci kłopoty z nauką, problemy wychowawcze, aż do wkraczania na drogę konfliktu z prawem, uzależnienia. W części rodzin kluczowa wydaje się praca socjalna, kolejnym elementem jest poradnictwo specjalistyczne. Dzieci i młodzież często niechętnie biorą udział w spotkaniach ze specjalistami z obawy przed ostracyzmem środowiska lokalnego. Na terenie gminy brakuje również rodzin wspierających, które mogłyby wesprzeć swoją wiedzą i doświadczeniem rodziny w kryzysie.</p>
Oczekiwane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie liczby rodzin korzystających z pomocy specjalistów (psychologów, terapeutów itp.) • Organizacja wypoczynku letniego dla wszystkich dzieci z rodzin dysfunkcyjnych • Funkcjonowanie rodzin wspierających • Utrzymanie zerowej liczby dzieci umieszczonych w ośrodkach opiekuńczo-wychowawczych
Realizatorzy i Partnerzy	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, Urząd Gminy, jednostki organizacyjne, Sąd, organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach
Okres realizacji	Działania ciągłe

Cel strategiczny 3.	Wsparcie rodzin w prawidłowej realizacji funkcji wychowawczo-opiekuńczej
Cel operacyjny 3.2.	Wsparcie rodzin w zapewnieniu prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja dodatkowych zajęć dydaktycznych dla uczniów • Zapewnienie dalszego funkcjonowania Placówki Wsparcia Dziennego „Promyczek” • Organizacja wydarzeń skierowanych dla dzieci i młodzieży • Zapewnienie stypendiów dla najzdolniejszych uczniów • Rozwój i wzbogacanie istniejących programów profilaktycznych i edukacyjnych • Rozwój działalności świetlic wiejskich na terenie gminy • Zapewnienie wysokiej dostępności do opieki przedszkolnej
Opis działań	<p>Ważnym elementem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych są działania profilaktyczne, edukacyjne oraz stymulujące pewne obszary, tak aby nie ograniczać się tylko do reagowania na występujące problemy. Takie działania będą między innymi ukierunkowane na poprawę warunków oraz możliwości rozwojowych dzieci i młodzieży. Jednym ze sposobów pomocy rodzinom z dziećmi powinno być wyrównanie szans edukacyjnych np. poprzez organizację dodatkowych zajęć czy przyznawanie stypendiów szkolnych za bardzo dobre wyniki w nauce. Ważnym elementem tego systemu w gminie Masłów jest Placówka Wsparcia Dziennego „Promyczek” z którą całą swoją działalność skupia na dzieciach. Zagospodarowanie wolnego czasu pozytywnie wpływa na rozwój dzieci. Jako grupa szczególnie narażona na uzależnienia, wymagają oni systematycznej edukacji zdrowotnej oraz podejmowania działań profilaktyki uzależnień, tak aby już od najmłodszych lat wyrobili sobie zdrowe nawyki.</p> <p>Gminy Masłów nie można traktować jak typowej gminy wiejskiej. Zmiany zachodzące w ostatnich latach przeobrażają strukturę funkcjonalną gminy w kierunku „sypialni miasta Kielce”. Powoduje to, że jednostki kultury mają utrudnione zadanie, gdyż nie mogą konkurować z ofertą kulturalną Kielc. Istotnym jest zatem uzupełnianie oferty kulturalnej oraz zwiększanie jej dostępności, między innymi poprzez funkcjonowanie świetlic wiejskich oraz remiz OSP. To właśnie w tych remizach dzieci oraz młodzież mają często najbliższą sposobność do spędzania wspólnie wolnego czasu. Należy zatem dalej rozwijać ich profil działalności.</p>
Oczekiwane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa wyników dzieci w nauce • Wsparcie finansowe najzdolniejszych uczniów • Ograniczenie uzależnień wśród dzieci i młodzieży • Rozwój działalności świetlic na terenie gminy
Realizatorzy i Partnerzy	Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej, Szkoły podstawowe, Ośrodki Zdrowia, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe, PWD Promyczek
Okres realizacji	Działania ciągłe

Cel strategiczny 4.	Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz zjawisku przemocy domowej
Cel operacyjny 4.1.	Przeciwdziałanie uzależnieniom wśród mieszkańców gminy
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie specjalistycznej pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom • Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii odwykowej • Świadczenie pomocy finansowej lub rzeczowej na rzecz dzieci z rodzin z problemem uzależnienia • Realizacja działań i kampanii przeciw używkom i uzależnieniom, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży • Promowanie zdrowego trybu życia wśród mieszkańców gminy • Prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych • Diagnoza problemu uzależnień wśród dzieci klas 6-8 szkół podstawowych
Opis działań	<p>Wychodząc z założenia, że lepiej zapobiegać niż leczyć, przy skoordynowanych działaniach instytucji gminnych, należy kontynuować prowadzone kampanie i inicjatywy profilaktyczne skierowane do wszystkich mieszkańców gminy, ale ze szczególnym uwzględnieniem osób nieletnich. Działania te nie powinny się jednak ograniczać tylko do „klasycznych” uzależnień, ale dotyczyć również np. uzależnienie od Internetu, hazardu, zakupów itp. Dokładną skalę zjawiska wśród uczniów szkół podstawowych będzie można poznać po przeprowadzonym badaniu ankietowym wśród uczniów klas 6-8.</p> <p>W przypadku osób już uzależnionych koniecznym wydaje się podjęcie działań terapeutycznych skierowanych również do ich rodzin. Kluczowym podmiotem realizacyjnym tego celu operacyjnego będzie Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Do zadań Komisji należy między innymi kontrola punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Jest to istotne działanie pod kątem przestrzegania zakazu sprzedaży tych produktów osobom niepełnoletnim.</p>
Oczekiwane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie liczby osób uzależnionych i współuzależnionych • Zmniejszenie liczby osób dotkniętych innymi problemami społecznymi, wynikającymi z uzależnienia od alkoholu
Realizatorzy i Partnerzy	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, szkoły, organizacje pozarządowe, Urząd Gminy, Instytucje Kultury, Ośrodki Zdrowia
Okres realizacji	Działania ciągłe

Cel strategiczny 4.	Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz zjawisku przemocy domowej
Cel operacyjny 4.2.	Diagnozowanie oraz przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie profesjonalnej pomocy psychologicznej, prawnej i poradnictwa rodzinnego dla osób dotkniętych problemem przemocy oraz dla osób podejrzanych o stosowanie przemocy • Realizacja działań edukacyjnych, profilaktycznych i prewencyjnych, zmierzających do ograniczenia zagrożenia przemocą w rodzinie • Organizowanie profesjonalnych szkoleń związanych z przeciwdziałaniem przemocy

	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie schronienia i opieki ofiarom przemocy domowej • Opracowanie diagnozy zjawiska przemocy domowej w gminie Mastów
Opis działań	<p>Jak wspomniano wcześniej, rzeczywista skala przemocy domowej na terenie gminy Mastów jest trudna do oszacowania. Do obowiązków Zespołu Interdyscyplinarnego należy między innymi diagnozowanie problemu przemocy domowej. Diagnoza ta, powinna przyczynić się zatem do lepszego poznania skali zjawiska. Pomóc w tym mogą również dalsze działania edukacyjne i profilaktyczne, które pozwolą na przełamanie „tabu”. Wyzwaniem stojącym przed Gminą jest również kwestia zapewnienia schronienia oraz opieki ofiarom przemocy domowej. Obecnie Gmina zapewnia ofiarom przemocy wsparcia psychologiczne, terapeutyczne oraz prawne. Ten kierunek powinien być zatem w dalszym ciągu kontynuowany w kolejnych latach.</p>
Oczekiwane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej <p>Zapewnienie możliwości udzielenia schronienia ofiarom przemocy domowej</p>
Realizatorzy i Partnerzy	Zespół Interdyscyplinarny, Policja, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach
Okres realizacji	Szkolenia dla Zespołu Interdyscyplinarnego realizowane co 2 lata (albo w ciągu 12 miesięcy dla nowych członków Zespołu); Opracowanie diagnozy przemocy co 3 lata. Pozostałe działania mają charakter ciągły

Cel strategiczny 5.	Wzmocnienie potencjału sektora pomocy społecznej na terenie gminy
Cel operacyjny 5.1.	Rozwój instytucjonalny i kadrowy jednostek organizacyjnych Gminy Mastów
Działania	<ul style="list-style-type: none"> • Podniesienie kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach, warsztatach, konferencjach itp. • Organizacja superwizji dla osób działających w systemie pomocy społecznej • Dopuszczenie szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne • Dążenie do zapewnienia cało-etatowej opieki pedagogicznej i psychologicznej w szkołach • Zapewnienie dalszej współpracy międzyinstytucjonalnej • Rozwój infrastruktury oraz oferty sportowej, rekreacyjnej i wypoczynkowej
Opis działań	<p>Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jest głównym realizatorem zadań zapisanych w niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. To właśnie pracownicy Ośrodka są najbliższe problemów mieszkańców. Ciągłe zmiany w prawie wymagają stałego podnoszenia swojej wiedzy oraz kompetencji, aby móc jak najlepiej pomagać mieszkańcom. W przypadku spraw skomplikowanych zaleca się organizację superwizji, zarówno grupowej jak i indywidualnej.</p> <p>Rozwój uczniów wymaga stałego podnoszenia jakości procesu kształcenia. W ramach działań zaproponowanych w tym celu operacyjnym przewidziano konieczność dalszego doposażania szkół, zwłaszcza w nowoczesne pomoce dydaktyczne oraz narzędzia ułatwiające pracę nauczycielom. Postęp technologiczny oraz coraz to nowe techniki pracy z uczniem wymuszają również stały proces doskonalenia kadry dydaktycznej. Ważną kwestią w kontekście zdrowia psychicznego jest również zapewnienie opieki psychologicznej uczniom. Obecnie w każdej szkole samorządowej zatrudnieni są specjaliści, w tym pedagodzy specjaliści, jednak w perspektywie kolejnych lat potrzeba jest</p>

	<p>zwiększenia nakładów na specjalistów w szkołach.</p> <p>Oferta sportowa, kulturowa, rekreacyjna i wypoczynkowa stanowi uzupełnienie wielu działań przewidzianych w niniejszej Strategii, zwłaszcza tych o charakterze profilaktycznym i edukacyjnym. Młodzież czasami sięga po alkohol i inne używki z powodu nudy, więc należy im zaproponować różne możliwości spędzania wolnego czasu.</p> <p>Cel ten również ukazuje konieczność wzmocnienia dalszej współpracy międzyinstytucjonalnej, jako klucza do prawidłowego zapewnienia realizacji założonych działań.</p>
Oczekiwane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Dalsze zapewnienie sprawnego funkcjonowania systemu pomocy społecznej na terenie gminy • Podniesienie poziomu nauczania w szkołach – wzrost wyników egzaminów • Zwiększenie dostępności do pomocy psychologicznej w szkole • Zwiększenie oferty kulturowej i rekreacyjnej gminy • Zmniejszenie odsetka dzieci i młodzieży, którzy sięgnęli po używki
Realizatorzy i Partnerzy	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Szkoły podstawowe, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe, Jednostki organizacyjne
Okres realizacji	Działania ciągłe

Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

kolejnych lat:

Działania zaproponowane w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030* stanowią odpowiedź na zidentyfikowane wyzwania i problemy przed jakimi stoi gminny system pomocy społecznej. Dzięki realizacji kierunków działań ujętych w niniejszym dokumencie prognozuje się na przestrzeni

- Zwiększenie liczby wydarzeń oraz inicjatyw na terenie gminy przyczyniających się do integracji mieszkańców;
- Zwiększenie liczby osób niepełnosprawnych korzystających z Asystenta Osobistego Osoby Niepełnosprawnej;
- Zwiększenie dostępu do usług specjalistycznych i opiekuńczych w środowisku zamieszkania oraz w formach instytucjonalnych;
- Wzrosną środki finansowe przeznaczone na pomoc oraz aktywizację osób niepełnosprawnych i ich rodzin;
- Zmianie ulegnie przestrzeń publiczna gminy, uwzględniając przy tym wytyczne dotyczące dostępności;
- Zwiększenie odsetka dzieci korzystających z programów dożywiania związanego ze wzrostem kryterium dochodowego;
- Zapewnienie wakacyjnego wypoczynku wszystkim dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych;
- Pozostanie konieczność zatrudnienia przynajmniej jednego asystenta rodziny;
- Zwiększenie liczby świadczeń związanych z przeciwdziałaniem ubóstwu ze względu na wzrost kosztów życia nierekompensowany wzrostem wynagrodzeń oraz świadczeń. Ubóstwem zagrożone będą zwłaszcza gospodarstwa domowe samotnych emerytów, osób których głównym źródłem utrzymania jest gospodarstwo rolne oraz których głowa rodziny ma wykształcenie nie wyższe niż gimnazjalne/podstawowe;
- Ogólną poprawę stanu zdrowia i sprawności fizycznej, w tym szczególnie osób niepełnosprawnych i seniorów;
- Zwiększenie potrzeb i form świadczonej pomocy względem osób przewlekle chorych oraz ich rodzin;
- Zwiększenie znaczenia wolontariatu oraz pomocy sąsiedzkiej;
- Integrację społeczną rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu ubóstwa, bezradności opiekuńczo-wychowawczej, bezrobocia, uzależnień i przemocy;
- Wzrost świadomości społeczeństwa, w tym dzieci i młodzieży w zakresie negatywnych skutków używek i nadużywania urządzeń elektronicznych oraz zjawiska przemocy domowej;
- Lepsze poznanie skali zjawiska przemocy domowej w gminie;
- Utrzymanie konieczności świadczenia specjalistycznych usług osobom doświadczającym przemocy domowej;

- Wzrost potrzeby zapewnienia pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin;
- Zapewnienie miejsc opieki przedszkolnej wszystkim dzieciom z gminy;
- Zwiększenie liczby dzieci do lat 3 objętych opieką instytucjonalną
- Zwiększy się liczba rodzin objętych wsparciem Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Rozwój działalności świetlic wiejskich;
- Rozwój działalności Kół Gospodyń Wiejskich oraz Ochotniczych Straży Pożarnych;
- Dalszy spadek liczby osób bezrobotnych w tym osób długotrwale bezrobotnych;
- Utrzymanie wysokiego poziomu wykształcenia kadr gminnego ośrodka pomocy społecznej, urzędu oraz pozostałych jednostek organizacyjnych, pomimo ciągłych zmian prawnych.

Źródła finansowania zadań przewidzianych w Strategii

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie oraz pozyskanie i zabezpieczenie środków finansowych na realizację zadań. Niniejsza Strategia nie wskazuje konkretnych programów, źródeł finansowania ani kwotowych wartości docelowych, gdyż są to czynniki podlegające dynamicznym zmianom. Autorzy Strategii wyszli z założenia, że próba oszacowania całkowitych wydatków potrzebnych na realizację działań strategicznych jest niemożliwa, ponieważ w znacznym stopniu zależy od czynników niezależnych od samorządu. Na realizatorach Strategii ciąży przez to **większa odpowiedzialność** za budżet oraz poszukiwanie dodatkowych źródeł finansowania. Wśród tych źródeł, oprócz budżetu gminy należy wskazać środki funduszy krajowych, projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej, środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe oraz prywatnych darczyńców.

Zgodność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030 z innymi dokumentami o znaczeniu strategicznym i planistycznym

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030 stanowi integralny i spójny element szerszego procesu zarządzania strategicznego. Strategia jako dokument ukierunkowujący działania gminy w sferze społecznej, musi wpisywać się w ogólne polityki zawarte w dokumentach wyższego rzędu. Cele i działania zawarte w Strategii służące przeciwdziałaniu problemom mieszkańców, stanowią część wizji rozwoju jednostki. Wizja ta często finansowana jest z zewnętrznych źródeł, dlatego tak istotnym jest komplementarne i spójne opracowanie Strategii.

Poziom europejski

U podłoża polityki społecznej UE leży założenie, że wszystkie państwa członkowskie stoją na straży dobra publicznego poprzez zapewnienie swoim obywatelom, bez względu na rasę, płeć czy wyznanie zabezpieczeń społecznych oraz wynagrodzenia za pracę. Komisja Europejska wspiera i uzupełnia politykę poszczególnych państw członkowskich w dziedzinie włączenia społecznego i ochrony socjalnej.

Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development) – agenda przyjęta podczas Zgromadzenia Ogólnego ONZ w Nowym Jorku w 2015 r., Wskazuje trzy wymiary rozwoju: gospodarczy, społeczny i środowiskowy, które mają być osiągnięte dzięki realizacji 17 celów oraz powiązanych z nimi 169 zadań. Agenda dotyczy rozwoju na poziomie globalnym i koncentruje się na wyeliminowaniu ubóstwa.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego wykluczeniu społecznemu została zatwierdzona przez Komisję Europejską w 2010 roku. Jednym z celów tej strategii jest wydzwignięcie z ubóstwa i wykluczenia społecznego co najmniej 20 milionów ludzi i zwiększenie do poziomu 75% zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat. W osiągnięciu tych celów pomocne są inicjatywy przewodnie m.in.

- projekt „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” – jego celem jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększenie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie,
- projekt „Europejski program walki z ubóstwem” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a zatem osoby ubogie i wykluczone społecznie będą mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Europejski Fundusz Społeczny Plus – ma pomóc państwom członkowskim przezwyciężyć kryzys spowodowany pandemią COVID-19, osiągnąć wysoki poziom zatrudnienia i zapewnić sprawiedliwą ochronę socjalną oraz stworzyć wykwalifikowaną i odporną siłę roboczą przygotowaną do przejścia na zieloną i cyfrową gospodarkę¹³ Fundusz ma umożliwić poszczególnym państwom dostosowanie wsparcia będącego odpowiedzią na problemy społeczne oraz problemy rynku pracy, poprzez stosowanie podejścia zintegrowanego oraz lepiej ukierunkowanego. Włączenie wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących do EFS+ umożliwi tym osobom korzystanie z lepszej kombinacji pomocy materialnej i kompleksowego wsparcia socjalnego.

---

¹³ https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_p

Realizacja celów *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030* jest spójna z celami Agendy 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju, Strategii Europa 2020 oraz Europejskim Funduszem Społecznym Plus i przyczyni się tym samym do osiągnięcia zakładanych efektów w perspektywie długoterminowej.

Poziom krajowy

W polityce krajowej niniejsza Strategia zgodna jest w swych założeniach i proponowanych kierunkach działań z następującymi dokumentami:

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030 - Dokument ten zawiera cele i priorytety polityki rozwoju społeczno-gospodarczego Polski do roku 2030. Wśród celów operacyjnych Strategia ta wymienia inwestycje w kapitał ludzki (w ramach celu strategicznego nr 1) oraz w kapitał społeczny (w celu strategicznym nr 3).

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030. Celem głównym jest wydobywanie potencjału osób, aby w pełni uczestniczyły w życiu społecznym, ekonomicznym i politycznym na wszystkich etapach swojego życia. Dopiero wzmocnienie tego potencjału umożliwi rozwój kapitału ludzkiego. Uzupełnieniem celu głównego jest pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia;
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej, jakości funkcjonowania osób starszych;
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Realizacja celu głównego oraz celów szczegółowych możliwa będzie do osiągnięcia poprzez działania podejmowane na różnych etapach życia: od wczesnego dzieciństwa, poprzez edukację szkolną, edukację na poziomie wyższym, okres aktywności zawodowej i rodzicielstwa aż do starości.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030 spójna jest również z innymi, aktualnymi na moment opracowywania Strategii dokumentami szczebla krajowego:

- Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku),
- Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego 2030,
- Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030: regiony, Miasta, Obszary Wiejskie,
- Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej,
- Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2021-2027 z perspektywą do roku 2030. Nowy wymiar aktywnej integracji,

- Strategią na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030;
- Narodowym Programem Zdrowia na lata 2021-2025.

Poziom wojewódzki oraz powiatowy

! *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Mastów do roku 2030* uwzględnia zapisy dokumentów regionalnych i lokalnych. Powiązanie to jest niezwykle istotne z punktu zachowania polityki spójności. To właśnie na szczeblu wojewódzkim rozstrzygana jest większość konkursów na realizację projektów przy udziale środków unijnych. Jako główny dokument strategiczny w obszarze polityki społecznej o znaczeniu wojewódzkim należy wskazać **Strategię Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021-2030**. Sformułowane w dokumencie tym założenia określają koncepcję realizacji polityki społecznej na terenie województwa świętokrzyskiego, pozwalają koordynować i koncentrować działania różnych instytucji odpowiedzialnych za politykę społeczną wokół najbardziej istotnych i kluczowych potrzeb w tej sferze. Określone cele i zadania, odnosząc się do poszczególnych kwestii społecznych, stanowią wyzwanie dla wszystkich społeczności lokalnych oraz instytucji działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych i poprawy jakości życia w województwie. Wskazują określone kierunki zaspokajania potrzeb społeczności. Niniejsza *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Mastów do roku 2030* na swoich kartach wielokrotnie odnosi się do zapisów i kierunków wynikających ze Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021-2030. Strategia ta stanowi również niejako „branżowe” rozwinięcie **Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+**, która to jest głównym dokumentem strategicznym opracowanym na rzecz województwa świętokrzyskiego. Wśród celów mających wpływ na politykę społeczną w regionie należy wskazać:

- profilaktykę zdrowotną służącą utrzymaniu aktywności zawodowej pracowników,
- edukację ekologiczną,
- zwiększenie poczucia tożsamości regionalnej mieszkańców,
- upowszechnianie rozwiązań ograniczających migracje i wspieranie działań na rzecz osiedlania się nowych mieszkańców w regionie,
- wspieranie działań mających na celu wysoką jakość edukacji,
- rozwój instytucji kultury i dziedzictwa kulturowego,
- poprawę warunków dla zwiększania aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców,

- rozwój i upowszechnienie usług społecznych realizowanych w środowisku lokalnym (deinstytucjonalizacja usług) w szczególności usług adresowanych dla rodzin oraz osób: z niepełnosprawnościami, osób o ograniczonej samodzielności, seniorów,
- upowszechnianie stosowania instrumentów aktywnej integracji społecznej oraz rozwój podmiotów reintegracyjnych w celu ograniczenia skali ubóstwa i wykluczenia społecznego,
- rozwój ośrodków wsparcia dziennego oraz mieszkalnictwa chronionego,
- rozwój sektora ekonomii społecznej,
- poprawa jakości infrastruktury i usług ochrony zdrowia oraz pomocy i integracji społecznej, w tym zapewnienie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjnej dla osób ze szczególnymi potrzebami w tym osób z niepełnosprawnościami i starszych,
- zapewnienie wysokiej jakości personelu medycznego,
- kształtowanie postaw i zachowań prozdrowotnych,
- promowanie sportu, rekreacji i aktywnego trybu życia,
- rewitalizacja obszarów zdegradowanych,
- wzrost kompetencji kadr administracji publicznej.

Na poziomie powiatowym obowiązuje **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kieleckim na lata 2023-2033**. Dokument ten swoim zakresem obejmuje wszystkie gminy powiatu i angażuje je w realizację przyjętych działań. Działania pogrupowane są w następujące cele szczegółowe:

- Zapewnienie wysokiego standardu usług specjalistycznych świadczonych w ramach pomocy społecznej;
- Rozwój usług społecznych dla rodziny i dzieci w ramach systemu pieczy zastępczej;
- Rozwój instrumentów integracji społeczno-zawodowej na rzecz osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin;
- Zwiększenie skuteczności pomocy dla rodzin w sytuacjach kryzysowych oraz zagrożenia lub występowania przemocy domowej.

Należy mieć na uwadze, że Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kieleckim na lata 2023-2033 w głównej mierze dotyczy zakresu kompetencyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach. Głównymi obszarami zbieżnymi ze *Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030* są: dążenie do rozwoju systemu pieczy zastępczej, aktywizowanie mieszkańców, dążenie do rozwoju wsparcia specjalistycznego, organizacja systemu

opieki nad osobami niepełnosprawnymi, podejmowanie działań profilaktycznych oraz przeciwdziałanie przemocy domowej.

Poziom lokalny

Dokumentem mającym największy wpływ na rozwój gminy jest strategia rozwoju gminy. Strategia taka powinna uwzględniać kierunki rozwoju gminy, w tym w ujęciu społecznym i przestrzennym. Gmina Masłów posiada strategię rozwoju gminy obowiązującą do roku 2030: Strategia Rozwoju Gminy Masłów na lata 2022-2030.

Strategia ta została przyjęta Uchwałą nr XLVI/467/2022 Rady Gminy Masłów z dnia 31 maja 2022 roku i sporządzona zgodnie ze zmianami wprowadzonymi Ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Wśród wielu zaproponowanych w Strategii Rozwoju kierunków działań, szczególnie należy wskazać te powiązane bezpośrednio z niniejszą Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych:

- Kierunek 2.1 - Rozwój przedsiębiorczości;
- Kierunek 3.2 - Rozwój oferty kulturalnej, rekreacyjnej i turystycznej;
- Kierunek 4.2 - Poprawa warunków edukacji i wychowania dzieci i młodzieży;
- Kierunek 5.1 - Zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców Gminy i rozbudowa systemu opieki nad dziećmi i młodzieżą dopasowanego do potrzeb osób pracujących;
- Kierunek 5.2 - Rozbudowa systemu opieki nad osobami starszymi i wymagającymi opieki;
- Kierunek 5.3 - Integracja mieszkańców Gminy;
- Kierunek 6.1 – Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Koordinator Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Zgodnie z art. 110 ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej koordynatorem *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030* jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Masłowie. Na potrzeby realizacji niniejszej Strategii koordynatorem realizacji działań zostaje wyznaczony Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Masłowie.

System wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030 jest dokumentem długookresowym, swoją perspektywą obejmującym osiem lat.

Programowanie strategiczne w tak długim okresie jest z praktycznego punktu widzenia niemożliwe do zrealizowania w 100%, dlatego niniejsza Strategia musi zostawać poddana czasowym weryfikacjom, oraz jeżeli sytuacja będzie tego wymagała – zmianom. Rekomendowanym sposobem aktualizacji Strategii jest proces partycypacyjno-eksperycki, czyli odzwierciedlający przebieg tworzenia niniejszego dokumentu. Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Masłowie, jako koordynator Strategii podejmując decyzję o aktualizacji Strategii będzie brał pod uwagę stopień jej wdrażania, oczekiwania mieszkańców gminy Masłów, sytuację społeczno-gospodarczą gminy oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Biorąc powyższe pod uwagę w procesie aktualizacji należy uwzględnić obecne cele strategiczne, ale również nowe, nie ujęte w niej obecnie zadania, które na etapie opracowywania Strategii nie były jeszcze znane/określone.

Zadania zaproponowane przez niniejszą Strategię angażują większość gminnych jednostek organizacyjnych, ale również organizacje pozarządowe oraz jednostki niepodlegające Wójtowi Gminy Masłów. Tak zaproponowana zasada partnerstwa stanowi odpowiedź na jeden z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej, jednak wdrażanie Strategii przez podmioty niezależne wymaga ścisłej koordynacji i co najważniejsze – współpracy między zainteresowanymi stronami. Sama realizacja *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030* obejmować będzie pięć głównych etapów, przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 52. Harmonogram wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Etap	Działania	Termin
Etap 1	Podjęcie uchwały przez Radę Gminy Masłów w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Masłów do roku 2030	Grudzień 2023 roku – styczeń 2024 roku
Etap 2	Realizacja działań zapisanych na kartach Strategii – koordynacja realizacji osiągnięcia założonych celów	Od I kwartału 2024 roku do IV kwartału 2030
Etap 3	Monitoring	Do 31 maja każdego roku
Etap 4	Ewaluacja śródkresowa (mid-term)	II półrocze 2027 r.
Etap 5	Ewaluacja ex-post Strategii	I kwartał 2031 r.

Źródło. Opracowanie własne.

Monitoring i ewaluacja

Proces monitorowania Strategii służy regularnej ocenie realizacji wskazanych w dokumencie działań. Proces ten ma charakter ciągły, tzn. realizowany będzie każdego roku obowiązywania Strategii, w terminie do 31 maja i będzie dotyczył roku poprzedniego. Monitoring Strategii połączony będzie z corocznym obowiązkiem Gminy związanym z przygotowaniem Raportu o Stanie Gminy. Za ocenę stopnia realizacji działań posłużą „wskaźniki monitoringowe”, mające charakter policzalnych danych. Poniższa tabela zawiera propozycję tych wskaźników przypisanych do celów strategicznych z uwzględnieniem wartości bazowej, zakładanej wartości śródkresowej („middle”) oraz końcowej („post”).

Tabela 53. Wskaźniki monitoringowe Strategii

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość middle	Wartość post
Przeciwdziałanie ubóstwu oraz wsparcie osób starszych i niesamodzielnych	Liczba dzieci korzystających z posiłków w szkołach	165	180	180
	Liczba dzieci otrzymujących stypendium za wybitne wyniki w nauce	60	65	70
	Liczba osób w DPS za które Gmina ponosi odpłatność	19	21	25
	Liczba osób objętych wsparciem asystenta osoby niepełnosprawnej	91	100	100
	Liczba osób korzystających z sąsiedzkich usług opiekuńczych	0	7	18
Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców	Liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych (BDL GUS)	35	37	40
	Liczba wolontariuszy współpracujących z GOPS	0	2	5
	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	33	30	25
	Liczba podmiotów ekonomii społecznej	0	0	1
Wsparcie rodzin w prawidłowej realizacji funkcji wychowawczo-opiekuńczej	Liczba asystentów rodziny	1	Nie mniej niż 1	Nie mniej niż 1
	Liczba rodzin wspierających	0	0	1
	Liczba dzieci przebywających w ośrodkach opiekuńczo-wychowawczych	0	0	0
	Liczba dzieci, którym sfinansowano wakacyjny wyjazd	35	40	40

	Liczba funkcjonujących świetlic wiejskich na terenie gminy	5	5	6
Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz zjawisku przemocy domowej	Liczba prowadzonych procedur „Niebieskie Karty” (suma za lata)	41	Σ120	Σ220
	Liczba rodzin objętych pomocą ZI	30	Σ100	Σ200
	Liczba dzieci otrzymujących stypendia socjalne i zasiłki szkolne	104	nie mniej niż 100	nie mniej niż 100
	Wnioski do Sądu o zobowiązanie do poddania się leczeniu odwykowemu (suma za lata)	10	Σ30	Σ70
	Liczba przeprowadzonych badań diagnostycznych wśród uczniów	0	1	3
Wzmocnienie potencjału sektora pomocy społecznej na terenie gminy	Procent decyzji wydanych przez GOPS po ustawowym terminie	0	0	0
	Odsetek przeszkolonych pracowników OPS	80%	90%	100%

Źródło. Opracowanie własne

Powyższe wskaźniki odpowiadają działaniom zaproponowanym w niniejszej Strategii oraz przewidywanym zmianom w latach kolejnych (np. wzrost liczby osób uzależnionych od alkoholu, zwiększenie świadomości mieszkańców na temat przemocy domowej itp.). Zauważalny jest brak wskaźników opisujących liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej. Jest to trudny do analizy wskaźnik, ponieważ spadek lub wzrost jego wartości nie zależy od ośrodka pomocy społecznej a od ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy i kraju oraz od przepisów prawa. Każda zmiana w poszczególnych, wymienionych w poprzednich rozdziałach ustaw, może przyczynić się do wzrostu liczby rodzin korzystających z pomocy (np. poprzez wzrost kryterium dochodowego, przyznanie nowego świadczenia) lub zmniejszenia się liczby osób uprawnionych (np. poprzez dodanie kryterium dochodowego, podniesienie płacy minimalnej itp.). Wskaźnik ten ma jednak olbrzymi wpływ na opis zjawisk zachodzących na terenie gminy, dlatego może zostać ujęty w raportach monitoringowych oraz ewaluacyjnych jako wskaźnik horyzontalny. Autorzy niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych proponują zatem poniższe wskaźniki horyzontalne, które pomogą odnieść się do stopnia realizacji strategii:

- Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej
- Liczba osób korzystających z pomocy społecznej
- Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z uwzględnieniem powodów przyznawania pomocy
- Liczba mieszkańców gminy z uwzględnieniem podziału na ekonomiczne grupy wieku

- Liczba osób bezrobotnych.

Ujęcie wskaźników realizacji działań oraz wskaźników horyzontalnych pozwoli na kompleksowe spojrzenie na proces realizacji Strategii.

Celem ewaluacji jest ocena osiągniętych rezultatów. Ewaluacja będzie przeprowadzona dwukrotnie: w roku 2027 jako ewaluacja śródkresowa po upływie pełnych trzech lat obowiązywania Strategii oraz w roku 2031 jako ewaluacja końcowa. W procesie ewaluacji kluczowe będą dotychczasowe raporty monitoringowe, które powinny zostać poddane ocenie w perspektywie horyzontalnej, uwzględniając zaproponowane wartości *middle* oraz *post*.

Bibliografia:

1. *Indeks Zagrożenia Ubóstwem w Województwie Świętokrzyskim za 2022 rok*, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, 26.10.2023 r.
2. *Leksykon polityki społecznej*, red. nauk. Rysz-Kowalczyk B. ; Warszawa, 2001.
3. Panek T., *Ubóstwo i nierówności*, w: Statystyka Społeczna, Praca zbiorowa pod red. T. Panka, PWE, Warszawa 2007.
4. Pieczywok A., Czuryk M., Drabik K., *Bezpieczeństwo człowieka w procesie zmian społecznych, kulturowych i edukacyjnych*, Katedra Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego. Wydział Prawa i Administracji. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, 2018.
5. Twardowski A., *Społeczny model niepełnosprawności – analiza krytyczna*, Studia Edukacyjne, 2018, nr 48, s. 97-114.
6. Zamorska K., Makuch M., *Starzenie się społeczeństwa. Wymiar społeczny, gospodarczy i polityczny*, Kraków, 2018.
7. *Strategia Demograficzna 2040*.
8. *Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2022 roku*. Opracowanie GUS, 30.06.2023 r.
9. https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_p
10. <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/niepelnosprawnosc;3947453.html>
11. <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/stypendium-szkolne-oraz-zasilek-szkolny>
12. <https://www.gov.pl/web/gov/uzyskaj-karte-duzej-rodziny>
13. <https://www.gov.pl/web/rodzina/wiadczenie-pielegnacyjne>
14. <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasilek-staly>
15. <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasilek-rodzinny>
16. <https://www.gov.pl/web/rodzina/fundusz-alimentacyjny>
17. <https://www.gov.pl/web/rodzina/pomoc-spooleczna>
18. <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasilek-okresowy>
19. <https://www.gov.pl/web/szczepienia-gmin#/poziomwyszczepienia>
20. <https://www.gov.pl/web/zdrowie/przemoc-domowa>
21. <http://www.niepelnosprawni.pl/>
22. <https://www.parpa.pl/>
23. <https://unicef.pl/co-robimy/aktualnosci/dla-rodzicow/zdrowie-psychiczne-w-europie>
24. <https://zpe.gov.pl/a/przeczytaj/DksTIMz96>

Spis tabel, wykresów i rysunków

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy Masłów wg miejscowości w latach 2019-2022.....	13
Tabela 2. Powody przyznania pomocy przez GOPS w Masławie w latach 2018-2022.....	20
Tabela 3. Wywiad środowiskowy.....	20
Tabela 4. Liczba uczniów w gminie Masłów.....	21
Tabela 5. Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych i klasach „0” w gminie Masłów	22
Tabela 6. Liczba świadczeń i porad udzielonych przez Centrum Medyczne „Zdrowie” w Masławie	24
Tabela 7. Charakterystyka gospodarstw rolnych w gminie Masłów	28
Tabela 8. Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007 (rok 2022)	29
Tabela 9. Osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą	30
Tabela 10. Informacje o uczestnikach badania sondażowego.....	34
Tabela 11. Problemy społeczne w gminie Masłów w latach 2019-2022 według zestawienia Pareto-Lorenza	37
Tabela 12. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby lub niepełnosprawności.....	41
Tabela 13. Struktura rodzin otrzymujących pomoc z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2018-2022.....	42
Tabela 14. Świadczenia pielęgnacyjne w latach 2017-2022.....	43
Tabela 15. Specjalny zasiłek opiekuńczy w latach 2017-2022	43
Tabela 16. Zasiłek dla opiekuna w latach 2017-2022	44
Tabela 17. Zasiłki pielęgnacyjne w latach 2017-2022	44
Tabela 18. Zasiłki stałe w latach 2017-2022.....	45
Tabela 19. Liczba osób otrzymujących zasiłki okresowy z powodu niepełnosprawności lub długotrwałej choroby w latach 2017-2022	46
Tabela 20. Usługi opiekuńcze w latach 2017-2022	46
Tabela 21. Specjalistyczne usługi opiekuńcze w latach 2017-2022	46
Tabela 22. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2017-2022	47
Tabela 23. Odpłatność za DPS w latach 2019-2022	48
Tabela 24. Minimum egzystencji dla ubóstwa skrajnego w latach 2021-2022 w Polsce (w zł)	49
Tabela 25. Liczba rodzin, które otrzymały pomoc z GOPS z powodu ubóstwa.....	52
Tabela 26. Zasiłki okresowe w gminie Masłów w latach 2017-2022.....	52
Tabela 27. Liczba osób otrzymujących zasiłki celowe w latach 2017-2022	53
Tabela 28. Realizacja programów w zakresie dożywiania w latach 2017-2022.....	53
Tabela 29. Liczba gospodarstw domowych otrzymujących dodatki mieszkaniowe i energetyczne w latach 2017-2022.....	54
Tabela 30. Stypendia w gminie Masłów w latach 2017-2022	55
Tabela 31. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy z powodu bezrobocia	59
Tabela 32. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	61
Tabela 33. Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami w latach 2017-2022.....	62
Tabela 34. Dodatki do zasiłków rodzinnych w latach 2020-2022 (średniomiesięczna liczba świadczeniobiorców).....	62
Tabela 35. Liczba rodzin którym udzielono pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	65

Tabela 36. Liczba asystentów rodzin oraz rodzin objętych wsparciem w latach 2017-2022	66
Tabela 37. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2017-2022	66
Tabela 38. Jakie rozwiązania mogą być odpowiedzią na problemy dzieci i młodzieży?	66
Tabela 39. Świadczenia alimentacyjne w latach 2017-2022	67
Tabela 40. Świadczenie wychowawcze 500+	68
Tabela 41. Karta Dużej Rodziny	69
Tabela 42. Jakie rozwiązania mogą być odpowiedzią na problemy osób starszych?	71
Tabela 43. Liczba rodzin otrzymujących pomoc z powodu przemocy w rodzinie	72
Tabela 44. Charakterystyka pracy ZI w latach 2018-2022	73
Tabela 45. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu	75
Tabela 46. Charakterystyka pracy GKPRPAiN w latach 2018-2022	76
Tabela 47. Liczba interwencji policji oraz liczba przestępstw na terenie gminy Masłów w latach 2020-2022	77
Tabela 48. Działalność OSP w latach 2019-2022	78
Tabela 49. Liczba osób korzystających z pomocy GOPS z powodu bezdomności	79
Tabela 50. Analiza SWOT obszaru pomocy społecznej gminy Masłów	79
Tabela 51. Co konkretnie należy poprawić, aby w gminie Masłów rozwiązać podstawowe problemy społeczne mieszkańców?	86
Tabela 52. Harmonogram wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	107
Tabela 53. Wskaźniki monitoringowe Strategii	108
Wykres 1. Liczba ludności gminy w latach 2014-2022	12
Wykres 2. Zameldowania, wymeldowania oraz saldo migracji w gminie Masłów w latach 2016-2022	14
Wykres 3. Przyrost naturalny w gminie Masłów w latach 2014-2022	14
Wykres 4. Piramida wieku GUS (2022r.)	15
Wykres 5. Ludność gminy Masłów wg ekonomicznych grup wieku	16
Wykres 6. Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2016-2022	18
Wykres 7. Liczba osób i rodzin korzystających ze świadczeń w latach 2016-2022	19
Wykres 8. Liczba mieszkań w gminie Masłów w latach 2010-2022	27
Wykres 9. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w gminie Masłów w latach 2016-2022	28
Wykres 10. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	29
Wykres 11. Nowo rejestrowane oraz wyrejestrowane działalności w latach 2016-2022	31
Wykres 12. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w gminie Masłów w latach 2010-2022	32
Wykres 13. Fundacje, stowarzyszenia oraz organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców gminy Masłów, powiatu kieleckiego, województwa świętokrzyskiego oraz kraju w latach 2010-2022	33
Wykres 14. Dochody i wydatki gminy Masłów w latach 2010-2022	33
Wykres 15. W jakim stopniu jest Pan/Pani zadowolony/a z następujących warunków życia w gminie?	36
Wykres 16. Graficzna prezentacja problemów społecznych metodą Pareto-Lorenzo	38
Wykres 17. Jak oceniłby Pan/i wagę niżej wymienionych problemów w naszej gminie, czy dotyczą one mieszkańców naszej gminy?	39
Wykres 18. Bezrobocie w latach 2003-2022 w podziale na płeć osób bezrobotnych	57
Wykres 19. Liczba osób bezrobotnych w ujęciu kwartalnym oraz liczba osób długotrwale bezrobotnych	58
Wykres 20. Udział osób z prawem do zasiłku z PUP w ogóle osób bezrobotnych	59

Wykres 21. Liczba dzieci na które została wypłacona jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka, dodatek z tytułu urodzenia dziecka w latach 2017-2022 oraz liczba urodzeń w gminie Masłów.....	63
Wykres 22. Średniomiesięczna liczba dzieci na które wypłacano świadczenia rodzicielskie w latach 2017-2022	64
Rysunek 1. Wskaźnik ubóstwa skrajnego w 2021 i 2022 roku wg grup społeczno-ekonomicznych.	50